

НЛБ Банка АД Скопје

**Финансиски извештаи изготвени во согласност со
Меѓународните стандарди за финансиско известување
За годината завршена на 31 декември 2020
со извештај на независниот ревизор**

Содржина

Извештај на независните ревизори до акционерите на НЛБ Банка АД Скопје	4
Биланс на успех.....	6
Извештај за сеопфатна добивка	7
Извештај за финансиска состојба.....	8
Извештај за промени на капиталот.....	9
Извештај за паричниот тек	10
1. Општи информации	13
2. Преглед на значајните сметководствени политики.....	16
3. Управување со ризици.....	47
4. Нето приходи од камати	92
5. Приходи од дивиденди	92
6. Нето приходи од провизии и надомести	93
7. Нето добивка / (загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување	93
8. Нето добивка / (загуба) од курсни разлики	94
9. Нето добивки/(загуби) од депризнавање на средства	94
10. Други оперативни приходи	94
11. Други оперативни расходи	94
12. Трошоци за вработените	95
13. Општи и административни трошоци.....	96
14. Амортизација	96
15. Добивка / загуба од модификација	97
16. Резервирања	97
17. Исправка на вредноста	98
18. Данок на добивка.....	99
19. Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки.....	100
20. Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.....	101
21. Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	102
22. Должнички хартии од вредност	102
23. Кредити на и побарувања од банки	103
24. Кредити на и побарувања од комитент	104

25.	Останати финансиски средства	104
26.	Движење на исправката за финансиските средства	105
27.	Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	108
28.	Вложување во недвижности	109
29.	Недвижности, опрема и средства со право на употреба	110
30.	Нематеријални средства	111
31.	Наеми	112
32.	Останати средства	113
33.	Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	113
34.	Депозити на банки	113
35.	Депозити на други комитенти	114
36.	Обврски по кредити	115
37.	Субординирани обврски	116
38.	Останати финансиски обврски	117
39.	Резервирања	118
40.	Останати обврски	118
41.	Трансакции со поврзани страни	119
42.	Запишан капитал	123
43.	Заработка по акција	125
44.	Промени во обврските кои произлегуваат од финансиските активности	126
45.	Последователни настани	127

Извештај на независните ревизори до акционерите на НЛБ Банка АД Скопје

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на НЛБ Банка АД - Скопје ("Банката"), кои што ги сочинуваат Извештаите за финансиска состојба на Банката на 31 декември 2020 година како и извештаите за биланс на успех, извештаите за останата сеопфатна добивка, извештаите за промените на капиталот и извештаите на паричните текови за годината која што завршува тогаш и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување и интерна контрола која што раководството смета дека е релевантна за подготвување и објективно презентирање на финансиските извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали се резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Меѓународните стандарди за ревизија прифатени во Република Северна Македонија и објавени во Службен Весник бр.79 од 11 јуни 2010 година. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршуваме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи на ентитетот за да обликува ревизорски постапки кои што се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на Банката. Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се достатни и соодветени за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според нашето мислење, финансиските извештаи на Банката објективно ја презентираат, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Банката на 31 декември 2020 година како и финансиската успешност и паричните текови на Банката за годината што завршува тогаш во согласност со Меѓународните стандарди за финансико известување.

Владимир Соколовски

Управител

Владимир Соколовски

Овластен ревизор

Ернст и Јанг Овластени Ревизори ДОО

Скопје, 17.03.2021 година

Биланс на успех

	Белешки	2020	2019
Приходи од камата, користејќи го методот на ефективна каматна стапка	4	3.381.431	3.532.982
Расходи за камата	4	(412.369)	(514.976)
Нето приходи од камата		2.969.062	3.018.006
Приходи од дивиденди	5	4.264	5.770
Приходи од провизии и надомести	6	1.651.562	1.639.220
Расходи за провизии и надомести	6	(725.505)	(717.782)
Нето приходи од провизии и надомести		926.057	921.438
Нето добивка / (загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување	7	151.713	146.746
Нето добивка / (загуба) од курсни разлики	8	43.430	21.488
Нето добивка/(загуба) од депризнавање на средства	9	6.080	12.802
Други оперативни приходи	10	74.929	66.962
Други оперативни расходи	11	(178.657)	(171.049)
Трошоци за вработените	12	(843.921)	(847.464)
Општи и административни трошоци	13	(531.107)	(574.521)
Амортизација	14	(259.538)	(230.584)
Добивка/загуба од модификација	15	(132.400)	(11.207)
Резервирања	16	26.528	(55.941)
Исправки на вредност на финансиски средства	17	(961.552)	(78.293)
Исправки на вредност на нефинансиски средства	17	(13.101)	(2.874)
Добивка пред оданочување		1.281.787	2.221.279
Данок на добивка	18	(96.571)	(197.652)
Добивка за годината		1.185.216	2.023.627
Основна и разводната заработка по акција (во денари)	43	1.388	2.369

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 04.03.2021 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Антонио Аргир
Претседател на
Управен одбор

Извештај за сеопфатна добивка

	Белешки	2020	2019
Нето добивка за годината		1.185.216	2.023.627
Останата сеопфатна добивка која се прекласификува во добивка и загуба во следните периоди:			
- должнички средства мерени по објективна вредност преку сеопфатна добивка	42	82.595	28.912
Останата сеопфатна добивка која нема да се прекласификува во добивка и загуба во следните периоди:			
- актуарски добивки/(загуби)	42	(253)	(807)
Останата сеопфатна добивка/(загуба) за годината, нето од данок		82.342	28.105
Вкупна сеопфатна добивка за годината		1.267.558	2.051.732

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 04.03.2021 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Антонио Аргир
Претседател на
Управен одбор

Извештај за финансиска состојба

	Белешки	31.12.2020	31.12.2019
Актива			
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	19	13.320.855	11.866.212
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	20	5.365.363	6.169.393
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	21		
- должнички хартии од вредност	22	12.585.703	8.715.727
- кредити на и побарувања од банки	23	3.066.661	2.852.766
- кредити на и побарувања од комитенти	24	58.906.151	56.206.159
- останати финансиски средства	25	1.527.084	1.282.497
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	27	265.477	283.599
Вложување во недвижности	28	103.011	103.011
Недвижности, опрема и средства со право на употреба	29	2.111.115	2.054.340
Нематеријални средства	30	278.154	206.621
Побарувања за данок на добивка (тековен)		30.924	17.953
Останати средства	32	48.136	52.612
Вкупна актива		97.608.634	89.810.890
Обврски			
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност	33		
- депозити на банки	34	371.319	619.249
- депозити на други комитенти	35	79.336.725	72.203.171
- обврски по кредити	36	422.376	644.376
- субординирани обврски	37	1.848.018	1.840.991
- останати финансиски обврски	38	1.012.541	1.066.749
Резервирања	39	345.139	369.286
Одложени даночни обврски	18	79.221	135.713
Останати обврски	40	48.795	54.413
Вкупно обврски		83.464.134	76.933.948
Капитал			
Капитал и резерви кој припаѓа на акционерите на банката			
Запишан капитал	42	854.061	854.061
Премии од акции	42	2.274.484	2.274.484
Ревалоризациски резерви	42	112.015	29.673
Задржана добивка		5.604.377	4.419.161
Останати резерви		5.299.563	5.299.563
Вкупно капитал		14.144.500	12.876.942
Вкупно капитал и обврски		97.608.634	89.810.890

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 04.03.2021 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Антонио Аргир
Претседател на
Управен одбор

Извештај за промени на капиталот

	Запишан капитал	Премии од акции	Ревалоризациски резерви	Задржана добивка	Останати резерви	Вкупно капитал
Сосотјба на 1 јануари 2019	854.061	2.274.484	1.568	4.335.903	4.843.552	12.309.568
Нето добивка за годината	-	-	-	2.023.627	-	2.023.627
Останата сеопфатна добивка	-	-	28.105	-	-	28.105
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	28.105	2.023.627	-	2.051.732
Дивиденди за 2018 година	-	-	-	(1.484.358)	-	(1.484.358)
Пренос во законски резерви	-	-	-	(456.011)	456.011	-
Состојба на 31 декември 2019	854.061	2.274.484	29.673	4.419.161	5.299.563	12.876.942
Сосотјба на 1 јануари 2020	854.061	2.274.484	29.673	4.419.161	5.299.563	12.876.942
Нето добивка за годината	-	-	-	1.185.216	-	1.185.216
Останата сеопфатна добивка	-	-	82.342	-	-	82.342
Вкупна сеопфатна добивка	-	-	82.342	1.185.216	-	1.267.558
Дивиденди за 2019 година	-	-	-	-	-	-
Пренос во законски резерви	-	-	-	-	-	-
Состојба на 31 декември 2020	854.061	2.274.484	112.015	5.604.377	5.299.563	14.144.500

Подетални информации се достапни во Белешка 42.

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 04.03.2021 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Антонио Аргир
Претседател на
Управен одбор

Извештај за паричниот тек

	2020	2019
<u>Паричен тек од оперативни активности</u>		
Наплатени камати	2.808.417	3.495.538
Платени камати	(445.570)	(526.454)
Примени дивиденди	4.264	5.770
Примени провизии и надомести	1.632.658	1.638.460
Платени провизии и надомести	(725.505)	(717.782)
Добивки/(загуби) од финансиски средства и финансиски обврски што се чуваат за тргување	151.252	147.413
Плаќања на вработените и добавувачите	(1.335.890)	(1.273.577)
Приливи од оперативни приходи	82.566	79.544
Плаќања од оперативни расходи	(213.682)	(185.559)
Паричен тек од оперативни активности пред промените во оперативните средства и обврски	1.958.510	2.663.353
<u>(Зголемување)/намалување на оперативните средства</u>	<u>(5.090.309)</u>	<u>(5.362.880)</u>
Нето (зголемување)/намалување на финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	(1.450.816)	(2.030.957)
Нето (зголемување)/намалување на кредити и побарувања	(3.396.126)	(3.308.481)
Нето (зголемување)/намалување на останати финансиски средства	(251.339)	(105.715)
Нето (зголемување)/намалување на останати средства	7.972	82.273
<u>Зголемување/(намалување) на оперативните обврски</u>	<u>6.665.840</u>	<u>5.492.329</u>
Нето зголемување/(намалување) на обврски мерени по амортизирана вредност	6.901.168	5.589.989
Нето зголемување/(намалување) на останати финансиски обврски	(168.671)	(32.543)
Нето зголемување/(намалување) на останати обврски	3.748	(1.814)
Плаќања на обврски за закуп	(70.405)	(63.303)
Паричен тек од оперативни активности	3.534.041	2.792.802
Платен данок на добивка	(166.034)	(228.359)
Нето паричен тек од оперативни активности	3.368.007	2.564.443
<u>Паричен тек од инвестициски активности</u>		
Приливи од инвестициски активности	3.667.630	1.674.258
Приливи од продажба на материјални средства и недвижности	1.754	2.948
Приливи од депризнавање на должнички инструменти мерени по амортизирана вредност	3.665.876	1.671.310
Готовински плаќања за инвестициски активности	(7.787.923)	(2.642.548)
Готовински плаќања за стекнување материјални средства и инвестиции во недвижности	(138.131)	(38.967)
Готовински плаќања за стекнување на нематеријални средства	(98.658)	(73.977)
Готовински плаќања за стекнување на должнички инструменти мерени по амортизирана вредност	(7.551.134)	(2.529.604)
Нето готовина од инвестициски активности	(4.120.293)	(968.290)

Извештај за паричниот тек (продолжува)

Паричен тек од финансиски активности

Парични средства од финансиски активности	-	615.752
Приливи од субординирани обврски	-	615.752
Готовински плаќања за финансиски активности	-	(2.097.202)
Платени дивиденди	-	(1.481.450)
Готовинска отплата на субординирани обврски	-	(615.752)
Нето паричен тек од финансиски активности	-	(1.481.450)
Нето зголемување на паричните средства и паричните еквиваленти	(752.286)	114.703
<u>Парични средства и парични еквиваленти на почетокот на годината</u>	18.361.994	18.247.291
<u>Парични средства и парични еквиваленти на крајот на годината</u>	17.609.708	18.361.994

Овие финансиски извештаи се одобрени од Управниот одбор на 04.03.2021 година и потпишани во нивно име од:

Игор Давчевски
Член на Управен одбор

Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор

Петер Зелен
Член на Управен одбор

Антонио Аргир
Претседател на
Управен одбор

Парични средства и парични еквиваленти

За целите на паричните текови, паричните средства, како и паричните еквиваленти се состојат од следните ставки со рочност до 3 месеци од денот на стекнувањето:

	Белешки	2020	2019
Пари и парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	19	13.329.009	11.873.759
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	20	1.692.984	4.054.753
Кредити и побарувања на банки со рочност до 3 месеци	23	2.468.576	2.303.827
Депозити во останати финансиски институции со рочност до 3 месеци	24	119.139	129.655
Вкупно		17.609.708	18.361.994

Ставката Пари и парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки во табелата погоре е прикажана како бруто износ, додека соодветната ставка во извештајот за финансиска состојба вклучува исправки на вредност за парични средства и парични еквиваленти во износ од МКД 8.154 илјади (2019: МКД 7.547 илјади).

1. Општи информации

1.1 Вовед

НЛБ Банка АД Скопје (во натамошниот текст: Банката) е акционерско друштво регистрирано и со седиште во Република Северна Македонија (во натамошниот текст: РСМ). Банката е подружница на Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана (во натамошниот текст: НЛБ д.д.), која поседува 86,97% (2019: 86,97%) од акциите со право на глас на Банката.

На 31 декември 2020 година најголем акционер во НЛБ д.д. со значајно влијание е Република Словенија, која поседува 25% плус една акција (31 декември 2019 25% плус една акција).

Акциите на Банката котираат на официјалниот пазар на Македонска Берза АД Скопје на суб-сегментот Задолжителна котација – обични акции регистрирани под ИСИН: " MKTNBA101019".

Адресата на регистрираното седиште на НЛБ Банка АД Скопје е следната:

ул. Мајка Тереза бр. 1, п.фах 702,
Скопје, Општина Центар
1000 Скопје,
Република Северна Македонија

Банката има овластување да ги извршува сите банкарски активности во согласност со Законот за Банки. Главните активности вклучуваат одобрување на кредити на клиенти, примање на депозити, размена на девизни средства, платен промет во земјата и странство и банкарски услуги за физички лица. Дополнително, обезбедува средства за финансирање на компании за извозни и увозни цели.

Сите износи во финансиските извештаи и во белешките кон финансиските извештаи се искажани во илјади денари, доколку не е поинаку назначено.

Овие финансиски извештаи се одобрени за издавање од Надзорниот одбор на 12.03.2021 година.

1 Општи информации (продолжува)

1.1 Вовед (продолжува)

Директори

Имињата на членовите на Управниот Одбор и директори на сектори во Банката кои работеа во текот на финансиската година и до датумот на овој извештај се:

Претседател на Управен одбор	Антонио Аргир
Член на Управен одбор	Петер Зелен
Член на Управен одбор	Гинтер Фриедл
Член на Управен одбор	Игор Давчевски
Директор на Деловен Сектор за финансиски пазари и средства	Љубица Јанчевска Димитровска
Директор на Сектор за финансиско управување	Донка Марковска
Директор на Сектор за работа со готовина и депо	Марија Зафировска
Директор на Сектор за внатрешна ревизија (до 31.12.2020)	Љиљана Настоска
Директор на Сектор за логистика на продажбата	Слаѓана Белева
Директор на Деловен сектор за управување со продажна мрежа	Маја Ставрева Стојанова
Директор на Сектор за управување со проблематични пласмани и интензивен третман на клиентите	Зоран Грнчаровски
Директор на Сектор за информатичка технологија	Игор Митровски
Директор на Деловен Сектор за работа со корпоративни клиенти	Билјана Степанулеска Почевска
Директор на Сектор за управување со ризици	Богоја Китанчев
Директор на Сектор за правни работи и секретаријат	Виолета Јанева
Директор на Сектор за логистика	Игор Кацарски
Директор на Сектор за кредитна анализа и администрација	Бобан Попевски
Директор на Сектор за развој на понуда и маркетинг	Љупка Ѓоргиевска
Директор на Центар за управување со човечки ресурси (до 31.08.2020)	Ивана Дојчиновска - Стојановиќ

1 Општи информации (продолжува)

1.2 Деловно окружување на Банката

Пандемија на почетокот на 2020 година тешко ја погоди македонската економија како резултат на несигурноста на домашното и меѓународното окружување како резултат на продолжената ситуација со КОВИД-19. Вонредната состојба што траеше три месеци заедно со ограничувачките мерки што се применуваа во текот на целата година, имаше големо влијание врз економската активност, што доведе до влошување на економијата. Земјата се справува со најдлабоката рецесија од 2001 година и очекувањата на макроекономските показатели беа значително ревидирани заради реализираните резултати, од сите домашни и меѓународни институции. Наместо раст на БДП, сите институции очекуваат значителен пад на БДП во 2020 година, проследен со раст на БДП во 2021 година. Економијата, официјално во рецесија, се очекува да го достигне нивото пред кризата во 2022 година.

Брзата реакција на монетарната политика од страна на Народната банка и кохерентната макроекономска и фискална политика е причина што агенцијата за кредитен рејтинг Standard & Poors го потврди суверениот кредитен рејтинг на ББ- / Б на Република Северна Македонија со стабилен изглед, во септември 2020 година. Еден месец подоцна, Fitch Rating го потврди долгорочниот рејтинг на Република Северна Македонија на ББ + со негативен изглед кој го одразува влошувањето на динамиката на јавниот долг поради шокот од корона вирусот, опаѓачките ризици од обновување на стапката на инфекција, поголемата изложеност на јавниот долг на ризикот од девизниот курс од медијаната на соодветната група, евроизацијата на банкарскиот сектор и високата структурна невработеност.

БДП нагло се намали, бидејќи пандемијата на корона вирусот ја потисна домашната и странската побарувачка. Намалувањето на вработеноста и приходите нанесе штета на потрошувачката на клиентите, додека извозот страдаше при намалена активност на клучните пазари како ЕУ и САД. Повторното појавување на инфекции и политичката несигурност беа дополнителни ризици за опаѓање. Стапката на пад на БДП во првите девет месеци беше 5,9%, со најголем удар во вториот квартал од 2020 кога падот беше 14,9%. Падот од 3,3% во третиот квартал од 2020 е резултат на пад на преработувачката индустрија за 9,1%, трговија на големо и мало, транспорт и складирање, активности за сместување и услуги за храна за 2,3%, рударство и вадење на камен, производство, снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација итн за 10,4%, финансиски и осигурителни активности за 1,0%, уметност, забава и рекреација за 6,6%. Сектори што покажуваат пораст: земјоделство, шумарство и риболов 5,2%, градежништво 3,4% и информации и комуникации 3,3%. Потрошувачката на домаќинствата се намали за 4,1% во споредба со претходната година, јавната потрошувачка се зголеми за 13,5%, бруто инвестициите се зголемија за 4,2%.

Најтешкиот економски удар концентриран во април и мај, се покажа преку двоцифрен пад на индустриското производство (-37% и -28%), продажбата на мало и во надворешно-трговската размена. Обновувањето започна веднаш по укинувањето на ограничувачките мерки. Кумулативното индустриско производство во ноември 2020 година е за 10,6% пониско во споредба со истиот период минатата година најмногу заради падот во секторот преработувачка индустрија (11,1%).

Историски ниската стапка на невработеност достигната до првиот квартал од 2020 година беше нарушена од пандемија и до крајот на третиот квартал од 2020 година беше 16,5% (17,1% во третиот квартал од 2019).

Просечната стапка на инфлација измерена преку трошоците за живот на крајот на 2020 година беше 1,2% (2019: 0,8%), додека просечната стапка на индексот на цената на мало се зголеми за 0,4%.

Девизниот курс денар / евро остана стабилен, без значителни флуктуации, како резултат на континуираното одржување на високиот износ на девизни резерви.

1 Општи информации (продолжува)

1.2 Деловно окружување на Банката (продолжува)

Каматната стапка на благајничките записи во 2020 година беше намалена двапати од страна на Народната банка, од 2,00% на 1,50% во март и мај 2020 година, што е историски ниска стапка, додека понудениот износ се намали од 25 милијарди денари на 10 милијарди денари, придонесувајќи за зголемување на ликвидноста на банкарскиот систем и поддршка на кредитните текови во економијата.

Растот на кредитите до третиот квартал од 2020 година постигна раст од 6,7% во споредба со истиот период минатата година, предводен од секторот физички лица кој се зголеми за 8,3%, додека кредитите на претпријатија се зголемија за 5,2% во споредба со истиот период минатата година. Депозитите од небанкарскиот сектор во третиот квартал од 2020 се зголемија за 6,6% во споредба со истиот период минатата година, од кои депозитите на физички лица се зголемија за 5,9%, а депозитите на претпријатија се зголемија за 8,7%.

И покрај сегашната криза, квалитетот на кредитното портфолио е подобрен со учеството на нефункционалните кредити од 3,4% во третиот квартал од 2020 (трет квартал од 2019: 4,8%). Домашните приходи во секторот домаќинства се намалија на 1,6% во третиот квартал од 2020 (2,1% во третиот квартал од 2019), додека нефункционалните кредити на секторот претпријатија се намалија на 5,3% (трет квартал од 2019: 7,7%) Добивката пред оданочување на банкарскиот сектор во третиот квартал од 2020 се зголеми за 2,1% во споредба со истиот период во 2019 година.

2. Преглед на значајните сметководствени политики

Основните сметководствени политики применети при составување на финансиските извештаи се наведени во понатамошниот текст. Овие политики конзистентно се применувани низ сите прикажани години, со исклучок на промените во сметководствените политики како резултат на воведување на нови стандарди или промена на стандарди.

2.1 Изјава за усогласеност

Финансиските извештаи се подготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ) издадени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС).

Овие финансиски извештаи претставуваат поединечни (неконсолидирани) финансиски извештаи и се состојат од: биланс на успех и извештај за сеопфатна добивка, извештај за финансиската состојба, извештај за промените во капиталот, извештај за паричниот тек, значајни сметководствени политики и белешки кон финансиските извештаи.

2.2 Основа за изготвување и презентирање на финансиските извештаи

Банката го презентира извештајот за финансиска состојба по редослед на ликвидност. Анализата за наплатливоста или порамнувањето во рок од 12 месеци по датумот на известување (тековни) и повеќе од 12 месеци по датумот на известување (нетековни) е презентирана во белешка 3.3.4.

Финансиските извештаи се изготвени врз основа на принципот на континуитет, според историската вредност, освен за финансиските средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка, дериватни средства и обврски, преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања и вложувања во недвижности кои се признаваат според објективна вредност.

Подготовката на финансиските извештаи во согласност со МСФИ бара користење на определени критични сметководствени проценки. Таа, исто така, бара и расудување на раководството при примената на сметководствените политики на Банката. Иако овие проценки се засноваат на

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.2 Основа за изготвување на финансиските извештаи (продолжува)**

најдобро познавање на раководството за тековните настани и активности, вистинските резултати на крајот можат да се разликуваат од тие проценки. Сметководствените проценки и основните претпоставки се разгледуваат на континуирана основа. Ревизиите на сметководствените проценки се признаваат во периодот во кој се ревидира проценката. Областите што вклучуваат повисок степен на расудување или сложеност, или области каде претпоставките и проценките се значајни за финансиските извештаи се прикажани во белешката 2.27.

2.3 Компаративни износи

Освен кога одреден стандард или толкување дозволува или бара поинаку, сите износи се прикажани или обелоденети во компаративни износи. Каде што се применува МСС 8, компаративите се прилагодени за да се усогласат со промените на презентацијата во тековната година.

Во споредба со презентацијата на финансиските извештаи за годината што завршува на 31 декември 2019 година, шемата за презентација на Билансот на успех е сменета. Компаративните износи се прилагодени за да ги одразуваат овие промени во презентацијата.

31.12.2019	Стара презентација	Тековна презентација	Промена
Други оперативни расходи	(16.066)	-	16.066
Општи и административни трошоци	-	(16.066)	(16.066)

Трошоците поврзани со даноци, задолжителни јавни давачки, членарина и слични такси се признаваат во белешката „Општи и административни трошоци“, а пред да се променат тие трошоци беа обелоденети во белешката „Други оперативни расходи“.

2.4 Странски валути**а) Функционална и известувачка валута**

Ставките вклучени во финансиските извештаи се мерени користејќи ја валутата на примарното економско окружување во којашто работи Банката („функционална валута“). Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари, којашто е функционална и известувачка валута на Банката.

б) Трансакции и состојби

Деловните трансакции во странска валута се искажуваат во функционалната валута според важечкиот среден курс на датумот на трансакциите според курсната листа од НБРСМ. Добивките и загубите од курсни разлики кои произлегуваат од порамнување на такви трансакции и од сведувањето на годишните курсеви на монетарните средства и обврски деноминирани во странска валута се признати во билансот на успех.

Курсните разлики што произлегуваат од промените во амортизираната вредност на монетарните ставки деноминирани во странска валута или финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат во билансот на успех.

Курсните разлики на немонетарните ставки, како на пример акциите како финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се вклучени заедно со ревалоризациските резерви во (загубите)/добивките од вреднување пренесени во останата сеопфатна добивка и акумулирани во капиталот.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.4 Странски валути (продолжува)**

Добивките и загубите кои се резултат на купувања и продажби на странски валути кои биле наменети за тргување се вклучени во билансот на успех како нето добивки/загуби од финансиски средства и обврски за тргување.

Странските валути со кои работи Банката главно се еврото (ЕУР), доларот на САД (УСД) и швајцарскиот франк (ЦХФ). Девизните курсеви кои се користат за искажување на 31 декември 2020 и 2019 година беа следниве:

	2020	2019
	МКД	МКД
1 ЕУР	61,69	61,49
1 УСД	50,24	54,95
1 ЦХФ	56,82	56,56

2.5 Приходи и расходи од камата

Приходите и расходите по основ на камата за сите финансиски инструменти мерени по амортизирана набавна вредност и финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признати во билансот на успех за сите каматоносни инструменти на пресметковна основа користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Приходите од камата за сите средства за тргување и финансиски средства кои се задолжително мерени по објективна вредност преку билансот на успех се признати користејќи ја договорната каматна стапка. Методот на ефективна каматна стапка е метод на мерење на амортизираната вредност на финансиските средства и обврски и за распоредување на приходите и расходите од камата во соодветниот периодот. Ефективната каматна стапка е стапката која ги дисконтира очекуваните идни парични приливи или одливи во очекуваното времетраење на финансискиот инструмент или, доколку е соодветно, за пократок временски период до нето сметководствената вредност на финансиските средства или финансиските обврски. Приходите од камата вклучуваат купони заработени од инвестиции со фиксен принос и пресметани дисконти и премии на хартии од вредност. Пресметката на ефективната каматна стапка ги вклучува сите надомести и провизии платени или примени помеѓу договорените страни и сите трансакциски трошоци, но ги исклучува идните загуби од кредитен ризик.

Приходите од камати се пресметуваат со примена на ефективната каматна стапка на бруто сметководствената вредност на финансиските средства, освен кредитно оштетените средства. Кога финансиското средство станува кредитно оштетено и затоа се вклучува во група 3, приходот од камата се пресметува со примена на ефективната каматна стапка на нето амортизираната вредност на финансиското средство. Доколку финансиското средство ја подобри категоријата и не е повеќе кредитно оштетено, приходите од камата повторно се пресметуваат на бруто основа.

Приходите и расходите од камата го вклучуваат расходот за камата утврден со актуарска пресметка поради промена на сегашната вредност на користите на вработените поради приближување до датумот на плаќање и исправката на вредноста и ослободување на исправката на вредноста на нефункционалните побарувања по камати, како и нивната наплата.

2.6 Приходи и расходи од провизии и надомести

Провизиите и надоместите генерално се признаваат на пресметковна основа кога услугата е извршена.

Обврските за извршување, како и времето на нивното остварување, се идентификувани и утврдени на почетокот на договорот.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.6 Приходи и расходи од провизии и надомести (продолжува)

Кога Банката обезбедува услуга на своите клиенти, надоместокот се фактурира и главно се задолжува веднаш по задоволувањето на услугата дадена во одреден момент.

Приходите од провизии и надомести се состојат главно од финансиски услуги што ги врши Банката, вклучувајќи и издавање на гаранции, отворање акредитиви, платен промет во земјата и странство, провизии од трансакции со трговци, порамнување со картички и АТМ, провизии од доверителски активности, брокерски провизии кои се надоместоци од тргување со хартии од вредност, осигурителни посреднички услуги, како и провизии за други услуги.

Банката генерално е главна страна во своите приходни аранжмани, бидејќи таа обично ги контролира услугите пред да ги пренесе на клиентот.

МСФИ 15 се применува за сите договори со клиентите за да се обезбедат услуги во вообичаениот тек на работењето, освен оние кои се посебно исклучени од неговиот опфат, кои вклучуваат финансиски инструменти во рамките на опфатот на МСФИ 9. Бидејќи финансиските инструменти се надвор од опфатот на МСФИ 15, поголемиот дел од главните извори на приходи на Банката (на пример, приход од камата на кредити и добивки при продажба на хартии од вредност) не се во рамките на стандардот.

Провизиите и надоместите кои се составен дел од ефективната каматна стапка на финансиските средства и обврски се прикажани во приходи или расходи од камати.

2.7 Приход од дивиденди

Приходите од дивиденди се признаваат во билансот на успех кога ќе биде утврдено правото на Банката да прими плаќање и кога се веројатни економските користи од приливот.

2.8 Финансиски инструменти

а) Класификација и мерење

Финансиските инструменти првично се мерат според објективната вредност плус или минус, во случај на финансиски инструмент кој не се мери според објективната вредност преку билансот на успех, трансакциските трошоци што се припишуваат директно на стекнувањето или издавањето на финансискиот инструмент. Последователното мерење зависи од класификацијата на инструментот.

Финансиски средства

Сите должнички финансиски средства треба да бидат проценети врз основа на комбинација од деловниот модел на Банката за управување со средствата и карактеристиките на договорниот паричен тек на инструментите. Категориите за мерење на финансиски средства се:

- финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (АНВ);
- финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (ОВОСД);
- финансиски средства за тргување (ОВБУ) и
- финансиски средства кои не се за тргување, но задолжително се мерат по објективна вредност преку биланс на успех (ОВБУ).

Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (АНВ)

Финансиските средства се мерат по АНВ доколку тие се чуваат во деловен модел за наплата на договорните парични текови ("чувани за наплата"), и доколку паричните текови се само наплати на главницата и каматата ("СППИ") на неотплатената главница.

Кредити и побарувања се финансиски средства кои ги исполнуваат условите на СППИ. Тие се средства со фиксни или определени плаќања издадени од Банката и оние купени на секундарен пазар, што не котираат на активен пазар.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Кредитите и побарувањата од други комитенти вклучуваат кредити и побарувања од различни клиенти, кои ги исполнуваат условите на СППИ.

Кредитите и побарувањата од банки вклучуваат трансакции на пазарот на пари, орочени депозити во банки и кредити дадени на банки и штедилници.

Кредитите и побарувањата првично се признаваат кога Банката станува странка на договорните одредби на инструментот или кога средствата се испорачани. Кредитите и побарувањата првично се мерат по набавна (објективна) вредност, а последователно се мерат по амортизирана набавна вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка. Амортизираната набавна вредност се намалува за загубите поради оштетување. Приходите од камата, добивките и загубите од курсни разлики и загубите поради оштетувањето се признаваат во билансот на успех. Приходите од камата се прикажуваат во белешката „Нето приходи од камата“, користејќи го методот на ефективна каматна стапка, добивките и загубите од курсни разлики во белешката „Нето добивка/(загуба) од курсни разлики“, додека загубите поради оштетување се прикажуваат во белешката „Исправки на вредност на финансиски средства“. Секоја добивка или загуба од депривирање се прикажува во билансот на успех во белешката „Други оперативни приходи/Други оперативни расходи“.

Трансакциските трошоци кои се директно поврзани со стекнување или издавањето се вклучени во почетното мерење на побарувањата по кредити.

Банката има должнички хартии од вредност мерени по АНВ кои се чуваат заради наплата на договорните парични текови и ги исполнуваат условите на СППИ (Банката очекува парични текови на одредени датуми "единствено наплата на главница и камата"). Оваа категорија ги опфаќа вложувањата во државни обврзници и државни записи коишто не се назначени при почетното признавање како средства по објектната вредност преку билансот на успех или како финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка. Овие финансиски средства се признаваат во извештајот за финансиска состојба на датумот на тргување.

Банката првично ги признава должничките хартии од вредност по нивната набавна вредност, што е еднаква на објективната вредност плус трансакциските трошоци кои директно се припишуваат на стекнувањето на средството. Обично трансакциската цена се третира како објективна вредност на финансиското средство.

По почетното признавање, должничките хартии од вредност се мерат по амортизирана набавна вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка.

Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (ОВОСД)

Должничките финансиски инструменти се мерат по ОВОСД доколку се чуваат во рамките на деловен модел со цел наплата на договорните парични текови и продажба ("чувани за наплата и за продажба"), и доколку паричните текови се само плаќања на главница и камата на неотплатената главница. ОВОСД резултира со признавање на должничките инструменти по објективна вредност во извештајот за финансиската состојба, а по амортизирана набавна вредност во билансот на успех. Приходите од камати пресметани користејќи ја ефективната каматна стапка, добивките и загубите од курсни разлики и загубите поради оштетување се признаваат во билансот на успех. Останатите нето добивки и загуби се признаваат во останата сеопфатна добивка се додека инструментот не се депривира. При депривирање на должнички финансиски инструмент, кумулативните добивки и загуби претходно признаени во останата сеопфатна добивка се прекласифицираат во билансот на успех.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

За да се утврди објективната вредност на финансиските средства кои котираат на активен пазар се користи тековната куповна цена. Добивките и загубите кои произлегуваат од промените на објективната вредност се еднакви на разликата помеѓу амортизираната набавна вредност и тековната објективна вредност на средството.

Банката го депризнава финансиското средство кога истекуваат договорните права за добивање на паричните текови од финансиското средство или кога Банката ги пренела правата на паричните текови од средството преку трансакција во која сите ризици и награди од сопственоста на финансиското средство се пренесени на друг.

Сопственичките инструменти кои не се чувани за тргување може да бидат неотповикливо определени како ОВОСД, без последователна рекласификација на добивките или загубите во билансот на успех, освен за дивидендите кои се признаваат во билансот на успех. Овие средства последователно се мерат по фер вредност. Останатите нето добивки и загуби се признаваат во останатата сеопфатна добивка и никогаш не се прекласифицираат во билансот на успех.

Финансиски обврски

Финансиски обврски се обврски што се:

- договорна обврска за пренос на готовина или друго финансиско средство или за размена на финансиски инструменти со друга страна, или
- договор што може или ќе биде подмирен со капитални инструменти на Банката и е дериват за кој Банката е или може да биде обврзана да достави варијабилан број на сопственички инструменти или дериват што ќе биде, или може да биде, подмирен на кој било друг начин освен со размена на фиксен износ на готовина или друго финансиско средство за одреден број сопственички инструменти на Банката.

Банката треба да ги класифицира своите финансиски обврски при првичното признавање во една од следните категории:

- финансиски обврски кои се мерат по амортизирана набавна вредност или
- финансиски обврски кои се мерат по објективната вредност преку билансот на успех.

Банката ги мери своите финансиски обврски по амортизирана набавна вредност користејќи го методот на ефективна камата. Трошокот за камата, добивките и загубите од курсни разлики и добивките или загубите од депризнавањето се признаваат во билансот на успех.

Утврдување на деловните модели на НЛБ Банка

Банката ги утврди своите деловни модели кои се засновани на видливи фактори за различни портфолиа кои што најдобро го одразуваат начинот на кој Банката управува со групи на финансиски средства и обврски за да ја постигне својата деловна цел, како што се:

- како перформансите на деловниот модел и финансиските средства кои се чуваат во рамките на тој деловен модел се вреднуваат и се известуваат до клучниот менаџерски персонал;
- како се следат перформансите;
- ризиците што влијаат на перформансите на деловниот модел и, особено, начинот на кој се управуваат тие ризици;
- како се наградува менаџментот (на пример, дали надоместот се заснова на објективната вредност на средствата или врз основа на наплатата на договорните парични текови);
- очекуваната фреквенција, вредност и време на продажбите;
- кои се мотивите и намерата да се одобрат финансиските средства/обврски и кои цели на бизнисот се сака да се постигнат;
- кои се приходите/расходите што произлегуваат од финансиските средства/обврски;
- кои се идните очекувања на Банката за управување со финансиските средства/обврски, итн.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Врз основа на анализата на проценката на деловните модели на Банката, Банката ги усвои следните деловни модели:

- деловен модел за финансиски средства со цел наплата на договорните парични текови при одобрување на кредитна изложеност кон банки и други клиенти;
- деловен модел за финансиски средства со цел наплата на договорните парични текови и деловен модел за финансиски средства со цел наплата на договорните парични текови и/или за продажба, за финансиски средства должнички хартии од вредност: благајнички записи, државни записи и државни обврзници;
- деловен модел за сопственички финансиски средства, кои се мерат по објективна вредност при што промените во објективната вредност ќе се евидентираат во ревалоризациски резерви во рамки на останата сеопфатна добивка;
- деловен модел за сопственички финансиски средства, кои се мерат по објективна вредност при што промените во објективната вредност ќе се евидентираат во ревалоризациски резерви во рамки на останата сеопфатна добивка, за сопственички инструменти за кои нема активен пазар и чиешто поседување е утврдено со закон или е поврзано со можноста за користење на услугите коишто ги вршат овие институции;
- деловен модел за финансиски обврски со цел плаќање на договорените парични текови за финансиски обврски во кој влегуваат: депозити на банки и други клиенти, издадени должнички хартии од вредност, обврски по кредити и субординирани обврски и
- деловен модел за финансиски обврски со цел чувани за тргување во кои влегуваат финансиски обврски чувани за тргување и деривати за тргување и дериватни обврски чувани за управување со ризик во кои влегуваат деривати за заштита од ризик, вградени деривати и други деривати чувани за управување со ризик.

Во однос на должничките хартии од вредност во деловниот модел "чувани за наплата", продажбите поврзани со зголемување на кредитниот ризик на издавачот, ризикот од концентрација (без зголемувањето на кредитниот ризик на средствата) доколку таквите продажби се ретки (дури и кога се значајни по вредност) или се незначителни по вредност поединечно и збирно (дури и кога таквите продажби се чести) и продажби кои се блиску до крајната достасаност се дозволени.

Преглед на договорните карактеристики на парични текови на инструментите (СППИ тест - само наплата на главницата и камата на неотплатената главница)

Вториот чекор во класификацијата на финансиските средства во портфолијата кои се "чувани за наплата" и "чувани за наплата и за продажба" се однесува на проценката дали договорните парични текови се во согласност со СППИ-тестот. Износот на главницата ја рефлектира објективната вредност при почетното признавање намалена за последователните промени, на пр. поради отплата. Каматата мора да претставува само надомест за временската вредност на парите, кредитниот ризик, други основни ризици за кредитирање и профитната маржа во согласност со основните карактеристики на кредитирањето. Доколку паричните текови вклучуваат повеќе од *de minimis* изложеност на ризик или нестабилност што не е во согласност со основните карактеристики на кредитите, финансиското средство задолжително се признава по ОББУ.

Банката го анализира портфолиото "чувани за наплата" и "чувани за наплата и продажба", за стандардизирани продукти на ниво на примерок на производот и за нестандардизирани продукти на ниво на индивидуална изложеност. Банката воспостави процедура за идентификација на СППИ како дел од редовниот процес на инвестирање со дефинирани одговорности за примарни и секундарни контроли. Посебен акцент е ставен на нови и нестандардни карактеристики на договорите за кредит.

Банката нема идентификувано изложености кои не го поминуваат СППИ-тестот и кои треба да се мерат задолжително по објективна вредност преку биланс на успех.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Сметководствена политика за модифицирани финансиски средства

Сметководствената политика за модифицирани финансиски средства се разликува за промените на договорните парични текови кои се појавуваат од комерцијални причини и оние кои се јавуваат поради финансиски тешкотии на клиентот. Модификациите на финансиските средства од комерцијални причини претставуваат депризнавање. Во врска со клиенти со финансиски потешкотии, значајните модификации доведуваат до депризнавање, додека модификациите кои не се значајни (каде што изложеноста на ризици останува скоро иста) не доведува до депризнавање. За вторите Банката признава модификациона загуба.

Кога договорните парични текови на финансиските средства се изменети, Банката проценува дали условите се изменети до тој степен, за суштински тоа да стане ново финансиско средство. Следниве фактори, покрај другите, се земаат во предвид кога се прави таква проценка:

- причина за модификација на паричните текови (комерцијална или финансиски тешкотии на клиентот);
- промена на валута на кредитот;
- воведување на сопственички елементи;
- промена на првично договорениот должник со нов должник кој не е поврзано лице со првичниот должник и
- дали се работи за модификација која го менува резултатот на СППИ тестот.

Доколку измените резултираат во депризнавање на финансиското средство, новото финансиско средство е почетно признаено по објективна вредност. Доколку измените не резултираат во парични текови кои се суштински различни, модификацијата не резултира во депризнавање. Врз основа на промените на паричните текови дисконтирани со оригиналната ефективна каматна стапка, Банката евидентира модификациона добивка или загуба, до степен до кој загуба поради оштетување сеуште не е признаена.

2.8.1 Рекласификација

Рекласификацијата на должничките финансиски средства од една категорија во друга е можна само доколку има промена на деловниот модел на Банката за управување со овие средства. Рекласификациите се прават во ретки случаи кога промената на деловниот модел има значително влијание врз работењето на Банката, кога промената се должи на промена на надворешни или внатрешни фактори кои значително влијаат врз активностите на Банката и друго. Одлуката за промена на деловниот модел ја носи раководството на Банката. Доколку постои промена на деловниот модел, Банката мора да ги прекласифицира сите финансиски средства од една од друга категорија. Во такви случаи, прекласифицираните средства продолжуваат да се мерат според начелата на новата категорија перспективно, односно, не се прават корекции на сите претходно признаени добивки или загуби. Рекласификацијата се врши од почетокот на периодот на известување по промената. Финансиските обврски не се прекласифицираат. Прекласификација на вложувањата во сопственички инструменти од една категорија во друга не е дозволено.

2.8.2 Принципи за мерење на вредноста

Банката користи два начини на мерење на вредноста на средствата и обврските:

- принцип на мерење според амортизирана набавна вредност и
- принцип на мерење по објективна вредност.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

2.8.2.1 Принцип на мерење по амортизирана набавна вредност

Амортизирана набавна вредност на финансиско средство или финансиска обврска е износот по кој се мери средството или обврската, земајќи ги предвид:

- износот при првичното признавање;
- намален за отплата на главница;
- намален или зголемен за износот на акумулираната амортизација со користење на методот на ефективна каматна стапка, за секоја разлика помеѓу износот при почетното признавање и износот при достасувањето и
- намален за исправката на вредност поради оштетување или ненаплативост.

Ефективна каматна стапка

Ефективната каматна стапка е еднаква на стапката што ги дисконтира очекуваните идни парични приливи и одливи на инструментот до датумот на крајната достасаност на инструментот или пократок временски период, доколку е соодветно. Мерењето со користење на методот на ефективна каматна стапка овозможува амортизација на набавната вредност на финансискиот инструмент и на приход/расход од камата во периодот на очекуваното достасување на инструментот.

При пресметувањето на ефективната каматна стапка, треба да се земат во предвид:

- сите очекувани идни парични текови;
- сите платени и/или наплатени провизии и надомести кои претставуваат составен дел на ефективната каматна стапка на финансиското средство или обврска (надоместоци за проценка на финансиската состојба, посредување при преговарање за условите на финансискиот инструмент, надоместоците за поднесување барање и обработка на барањето за одобрување на кредити, надоместоци за повлекување на средствата по финансискиот инструмент, редовна месечна провизија за управување со кредитот до конечното достасување на кредитот која се наплаќа во истиот момент со задолжувањето и плаќањето на редовната договорна камата, итн);
- трансакциски трошоци директно поврзани со трансакцијата (провизии и надомести платени на агенти за продажба, советници, брокери, дилери, надоместоци на регулаторните тела, платени даноци и царини итн) и
- премии и/или попусти дадени за финансиски инструмент.

При пресметувањето на ефективната каматна стапка, не треба да се земат предвид:

- загубите поради оштетување.

Провизиите и надоместите кои претставуваат составен дел од ефективната каматна стапка, трансакциските трошоци директно поврзани со трансакцијата и премиите и/или попустите се директно поврзани со одобрувањето на финансискиот инструмент и затоа претставуваат корекција на каматната стапка на финансиското средство или обврска, и соодветно се разграничуваат и се признаваат во билансот на успех како приход од камата, односно расход за камата во периодот на достасувањето на финансискиот инструмент.

2.8.2.2 Принцип на мерење по објективна вредност

Мерењето по објективна вредност претпоставува дека средството или обврската се разменуваат помеѓу учесниците на пазарот, во нормална трансакција, според моменталните пазарни услови на датумот на мерење.

Објективната вредност се определува на различни начини, во зависност од тоа дали средството или обврската се тргува на активен пазар или не се тргуваат.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Активен пазар: Објавена цена

Активен пазар е пазарот каде трансакциите со средствата или обврските се вршат со доволна фреквенција и обем, со цел да се обезбедат информации за цените за средствата или обврските. Релевантната котирана пазарна цена за средствата или обврските е онаа во рамките на опсегот помеѓу набавната и продажната цена, што најдобро ја претставува објективната вредност во дадените услови. Вообичаено се употребува тековната куповна цена за средството коешто се чува или за обврската којашто треба да се издаде, односно продажна/понудена цена за средството коешто ќе биде стекнато или за обврската којашто се чува, просечната пазарна цена или друга цена согласно со вообичаената, прифатена пазарна практика.

Непостоење на активен пазар: Техники на вреднување

Доколку не постои активен пазар за финансиското средство или обврска, Банката користи техники за вреднување за кои располага со најмногу достапни податоци, со цел да ја утврди објективната вредност на средството или обврската, давајќи предност на податоците што може да се потврдат на пазарот.

Вообичаените техники за вреднување во Банката се: пазарен пристап (се користат котирани цени или други релевантни информации од пазарните трансакции со истите или слични средства или обврски) и приходен пристап (дисконтирана вредност на тековните пазарни очекувања за идните износи (парични приливи или приходи и расходи)) од средството или обврската.

При примена на техники за вреднување, Банката:

- користи информации за постигнатите цени на неодамнешни (од последните 6 месеци), нормални, комерцијални трансакции за ист финансиски инструмент помеѓу познати, доброволни страни (доколку се достапни);
- ако нема информации за цените постигнати од неодамнешните трансакции за истиот финансиски инструмент, тогаш, за утврдување на објективната вредност, треба да се примени сегашната пазарна цена на друг инструмент, кој во суштина е ист (во смисла дека е во иста валута и со иста или слична рочност);
- ако информациите за објективната вредност на финансискиот инструмент не можат да се добијат од пазарите, тогаш при утврдувањето на објективната вредност на финансискиот инструмент се користат податоци кои не можат да бидат потврдени на пазарот.

Техниките за вреднување треба да ги опфатат сите фактори кои учесниците на пазарот ги земаат во предвид при одредувањето на цената и треба да бидат во согласност со усвоените економски методологии за утврдување на цената на финансиските инструменти.

Банката може да ги промени или да направи промени во техниката на вреднување на финансискиот инструмент, доколку таквата промена се должи на развојот на нови пазари, достапноста на нови информации, промени во условите на пазарот или подобрување на техниките на вреднување, и доколку тоа дава посоодветна објективна вредност на финансискиот инструмент. Корекции поради промена на техниките на вреднување претставуваат промени во сметководствените проценки во согласност со МСС 8.

Анализата на дисконтираните парични текови е важна и често применувана техника за утврдување на објективната вредност на средствата и обврските. Еден од најважните фактори во примената на оваа техника е одредување на соодветната дисконтна стапка.

Дисконтната стапка треба да ги вклучува неизвесностите и ризиците од мерењето на паричните текови кои се поврзани со одредено средство или обврска, како и варијабилноста на тие ризици и неизвесности.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

Соодветната дисконтна стапка може да се определи како:

- стапка заснована на тековниот пазарен принос на инструментот или инструмент со слични карактеристики;
- повикување на стапка ослободена од ризик, коригирана за соодветниот ризик на средствата. При утврдување на дисконтната стапка и двата фактори треба да се земат во предвид поединечно. Каматната стапка што е ослободена од ризик, се базира на државни обврзници со споредливи карактеристики (валута и рочност) на средствата или обврските за кои ќе се применува дисконтната стапка. Премијата за ризик на средството е еднаква на износот што учесниците на пазарот би ја побарале како надомест за неизвесноста на идните парични текови на средството.

Непостоење на активен пазар: Сопственички инструменти

Банката ја мери/утврдува објективната вредност на сопственичките инструменти кои немаат тргувана цена на активен пазар и деривати што се поврзани со нив и кои мора да бидат подмирени со испорака на вакви некотирани сопственички инструменти. Банката ќе ја определи објективната вредност со примена на метод кој најдобро ја одразува објективната вредност на сопственичкиот инструмент. За вложувањата на Банката во сопственички инструменти на одредени специфични институции за кои не постои активен пазар и чиешто поседување е утврдено со закон и / или е поврзано со можноста за користење на услугите од овие институции, може да се смета дека нивната набавна вредност ја одразува нивната објективна вредност. Банката ги класифицира овие вложувања како финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка.

б) Признавање

Банката првично ги признава кредитите и побарувањата на датумот кога тие настанале. Редовните купувања и продажби на финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност, по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка и чувани за тргување се признаваат на датумот на тргување - датумот на кој Банката се обврзува да го купи или продаде средството.

в) Депризнавање

Финансиското средство се депризнава кога истекуваат договорните права на паричните текови од финансиското средство или кога финансиското средство се пренесува и преносот се квалификува за депризнавање. Финансиската обврска се депризнава само кога е изгасната, односно кога обврската наведена во договорот е завршена, откажана или истечена.

Депризнавање поради значителна измена на условите за реструктурираните финансиски средства

Банката го депризнава финансиското средство, како што се кредити на коминтенти, кога условите се изменети до степен до кој суштински тој станува нов кредит, со разликата признаена како добивка или загуба од депризнавање, додека загубата поради оштетување не е признаена. Новопризнатите кредити се класифицираат како група 1 за целите на мерење на очекуваните кредитни загуби, освен доколку новиот кредит се смета како купен издаден кредитно оштетен.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.8 Финансиски инструменти (продолжува)

г) Отпис на побарувања

Банката врши отпис на побарувања во следниве случаи:

- Банката нема право на идни парични текови, односно се истечени правата за наплата на кредитната изложеност, независно од основата поради која се изгубени или се истечени правата, што вклучува: правосилна судска одлука за неоснованост на побарувањето на Банката, правосилно судско решение за заклучена стечајна постапка, правосилно судско решение за одобрен план за реорганизација на должник во стечај;
- кога Банката нема разумни очекувања за наплата на кредитната изложеност, во целост или делумно;
- мали износи на поединечно незначајни побарувања;
- Банката донела одлука за прекин на долгот согласно со закон со кој се откажува од понатамошна наплата на побарувањето.

Во согласност со Одлуката за дополнување на одлуката за управување со кредитен ризик (Службен весник на Република Северна Македонија бр. 149/18), Банката исто така врши отпис на кредитната изложеност доколку е помината една година од датумот кога Банката била должна да врши исправка на вредноста во износ од 100%.

Банката може да врши делумен или целосен отпис на побарувањата при што отпишаното побарување се пренесува на посебна вонбилансна сметка (со исклучок на мали износи на поединечно незначајни побарувања) и за него Банката води посебна евиденција во период од најмалку десет години.

Банката може да врши отпис на финансиски средства кои сеуште се подложни на активности за присилна наплата, но тоа не влијае на правата во постапките за присилна наплата. Банката и понатаму бара да и бидат платени сите износи на кои легално има целосно право. Отписот ја намалува бруто сметководствената вредност на финансиското средство и исправката на вредност. Сите последователни наплати се евидентирани како намалување (приход) на кредитни загуби. Отписите и наплатите се прикажани во белешка 26 а).

д) Дериватни финансиски инструменти

Дериватните финансиски инструменти - вклучително форварди и свопови - почетно се признаваат во извештајот за финансиска состојба по објективна вредност. Дериватните финансиски инструменти и последователно се мерат по објективна вредност. Објективните вредности се обезбедуваат од котираните пазарни цени, модели за дисконтирање на парични текови или ценовни модели, како што е соодветно. Сите деривати се водат по нивната објективна вредност во рамки на активата, кога дериватната позиција е повољна за Банката, а во рамки на обврските кога дериватната позиција е неповољна за Банката.

Добивките или загубите кои произлегуваат од промените на објективната вредност на дериватите се прикажуваат директно во билансот на успех.

На 31 декември 2020 година, Банката има договори за валутен форвард и своп како финансиски средства со позитивна објективна вредност од МКД 461 илјади (2019: МКД нула) и како финансиски обврски со негативна објективна вредност од МКД нула (2019: МКД 667 илјади).

2.9 Исправка на финансиските средства

а) Очекувани кредитни загуби за групна исправка

IFRS 9 го применува моделот на очекувани кредитни загуби што обезбедува непристрасна проценка базирана на веројатност за настанување на кредитни загуби преку евалуација на можни резултати кои ги вклучуваат предвидувањата за идните економски услови. Моделот на очекувани кредитни загуби бара Банката да ги признае не само кредитните загуби што веќе настанале, туку и загубите што се очекува да настанат во иднина. Исправка на вредноста на очекуваните

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.9 Исправка на финансиски средства (продолжува)**

кредитни загуби е потребна за сите кредити и останатите должнички финансиски инструменти што не се мерат по објективна вредност преку билансот на успех (ОВБУ) заедно со потенцијалните обврски и договорите за финансиски гаранции.

Исправката на вредноста е базирана на очекувани кредитни загуби врз основа на веројатноста за неплаќање во следните 12 месеци, освен доколку има значаен пораст на кредитниот ризик од првичното признавање, кога исправката на вредноста е базирана на веројатноста за неплаќање за време на животниот век на финансиското средство (очекувани кредитни загуби за време на целиот животен век на средството). Кога се одлучува дали е зголемен кредитниот ризик од првичното признавање, Банката ги зема во предвид сите расположливи информации, достапни без дополнителни трошоци и напор. Ова ги вклучува квантитативните и квалитативните информации и анализи, базирани на историските податоци, искуството, експертска проценка, вклучувајќи ги и предвидувањата.

Класификација по групи

Банката употребува методологија за очекуваните кредитни загуби каде ги дефинира критериумите за групи, критериумите за премин помеѓу групи, моделите за пресметка на ризичните индикатори, предвидливи сценарија и валидацијата на моделите. Банката ги класифицира финансиските инструменти во група 1, група 2, и група 3, врз основа на применета методологија за очекувани кредитни загуби, како што е опишано подолу:

- група 1 – редовно портфолио: нема значајно зголемување на кредитниот ризик од првичното признавање, Банката врши исправка на вредноста за 12 месечен период;
- група 2 – нефункционално портфолио: значајно зголемување на кредитниот ризик од првичното признавање, Банката врши исправка на вредноста за целиот животен век на средството;
- група 3 – нефункционално, оштетено портфолио: Банката ги признава оштетувањата за целиот животен век на нефункционалните финансиски средства.

Нефункционалните клиенти се оценуваат со Г, ГГ или Д врз основа на системот за внатрешна оценка на Банката и содржат клиенти со материјални задоцнувања над 90 дена, како и клиенти за кои е оценето дека е малку веројатно дека ќе платат.

Значајно зголемување на кредитниот ризик претставува:

- значајно влошување на кредитниот рејтинг на датумот за кој се известува во споредба со кредитниот рејтинг при првичното признавање (што е придружено со зголемување на индикаторот за веројатност за ненаплата);
- кога финансиското средство има значајно доцнење над 30 дена (деновите на доцнење го вклучуваат одредувањето на бонитетот);
- ако Банката одобри реструктурирање на клиентот или
- ако средството е поставено на листа за следење или листа за интензивна грижа на клиенти.

Методологијата за бонитетна класификација за банки и држави зависи од постоењето или непостоењето на рејтинг од меѓународни агенции за кредитен рејтинг како Fitch, Moody's, или S&P. Рејтинзите се одредени врз основа на просек од меѓународни кредитни рејтинзи. Ако не постои меѓународен кредитен рејтинг, класификацијата се базира на интерна методологија. Класификацијата по групи се заснова на ниво на побарување, но сепак одложувањата на едно побарување може да предизвикаат влошување на групата на другите побарувања на истиот клиент. Кога критериумите на значајно зголемување на кредитниот ризик повеќе не постојат, побарувањето може да се пренесе во поповолна група, во зависност од пропишаниот период на одржување.

Очекуваните кредитни загуби за финансиските средства класифицирани во група 1 се пресметани врз основа на 12 месечната веројатност за ненаплата или веројатност за ненаплата за пократок период, доколку преостанатата рочност на финансиското средство е пократка од една година. 12 месечните веројатности за ненаплата го вклучуваат влијанието на

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.9 Исправка на финансиски средства (продолжува)**

макроекономскиот ефект. Исправките на вредност во група 1 се дизајнирани да ги рефлектираат очекуваните кредитни загуби што се појавиле во редовното портфолио, но не биле идентификувани.

Очекуваните кредитни загуби за целиот животен век на финансиското средство за класифицираните финансиски средства во група 2 се пресметани врз основа на веројатноста за ненаплата на целиот животен век, бидејќи значајно е зголемен кредитниот ризик од првичното признавање. Оваа пресметка е базирана на предвидувања кои ги земаат во предвид бројните економските сценарија за да ги препознаат веројатностите за загуба поврзани со макроекономските предвидувања.

За финансиските инструменти во група 3 истиот третман е применет како за оние средства кои се сметаат како оштетени. Изложеностите под прагот на материјалност добиваат групна исправка на вредност употребувајќи веројатност за неплаќање 100%. Финансиските средства ќе бидат трансферирани надвор од група 3 ако тие не ги исполнуваат критериумите за кредитно оштетени после пробниот период. Посебен третман имаат финансиските средства кои се купени или кои се првично кредитно оштетени, каде само кумулативните промени во кредитните загуби за целиот животен век од почетното признавање се признаени како загуби поради оштетување.

Пресметката на групните исправки на вредност се прави со множење на нефинкционалната изложеноста на крајот на секој месец со соодветната веројатност за ненаплата и загубата поради неисполнување на обврската. Добиениот резултат за секој месец е дисконтиран до сегашната вредност користејќи ја оригиналната ефективна каматна стапка на побарувањето. За изложеностите во група 1 очекуваните кредитни загуби се земаат во предвид само за 12 месечен период, додека за група 2 се земаат во предвид до доспевањето на финансиското средство.

Нефункционалната изложеност (EAD) претставува очекувана неподмирена сума што ја должи должникот, што се одредува како збир на билансната изложеност и очекуваните идни повлекувања од вонбилансната изложеност. Повлекувањата се проценуваат со примена на ФКК (фактор на конверзија на кредит) заснован врз историското искуство на Банката со слични типови на побарувања.

Веројатност за ненаплата (PD) е проценка на веројатноста за неисполнување на обврските во даден временски период. Проценката се изведува одделно за секоја единствена група на производи или сегменти на клиенти. Во текот на циклусот, веројатноста за ненаплата (PD) е дополнета од аспект на идно предвидување со користење на повеќе можни сценарија.

Параметарот загуба поради неисполнување на обврската (LGD) ја рефлектира очекуваната загуба што ќе се претрпи во случај на неисполнување на обврските. Вредноста за загубата поради неисполнување на обврската се проценува врз основа на историските податоци на Банката за наплата преку различни видови на обезбедување, како и други видови на наплата, како што се редовни / делумни наплати, наплати од правни постапки, продажба на побарувања и други. Во текот на циклусот, LGD е дополнет со аспект за идно предвидување, за да ги одрази очекуваните промени во макроекономските параметри.

Очекуван век

Кога се пресметуваат очекуваните кредитни загуби, Банката мора да го земе во предвид максималниот договорен период на кој е изложена на кредитен ризик. За револвинг изложеностите кои немаат фиксна рочност, очекуваната рочност е проценета врз основа на периодот на кој Банката е изложена на кредитен ризик и каде што кредитните загуби не би можеле да бидат ублажени со преземени активности од страна на менаџментот.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиски средства (продолжува)

Информации за предвидувања (Forward looking information)

Банката ги вклучува информациите за предвидувањата и во разгледувањето на значајното зголемување на кредитниот ризик и во пресметката на очекуваните кредитни загуби. Банката ги вклучува информациите за предвидувањата како што се макроекономските фактори (пр. стапката на невработеност, растот на БДП, каматните стапки и цената на недвижниот имот) и економските прогнози.

Репресметката на сите параметри се прави еднаш годишно или почесто доколку макроекономската околина има значајна промена што не е инкорпорирана во претходните предвидувања. Во секој случај сите параметри се репресметани согласно новите предвидувања. Ефектот од промената на параметрите за ризик на износот на очекуваните кредитни загуби е обелоденет во белешка 26.

Реструктурирани кредити

Реструктуриран кредит (или реструктурирано финансиско средство) настанува како резултат на неможноста на должникот да ги намирава обврските согласно првично договорените услови при што се прави промена на првично договорните услови со анекс или со потпишување на нов договор со кој договорните страни се согласуваат на делумна или целосна отплата на првичниот долг. Ако клиентот има реструктурирано побарување мора да биде класификуван во рејтинг В или понизок.

Сметководствениот третман на реструктурираните кредити зависи од типот на реструктурирање. Кога Банката склучува договор за реструктуриран кредит преку промена на услови за отплата кои се однесуваат на продолжување на рокот за отплата на главницата или каматата и/или реструктурирање преку намалување на каматната стапка или други трошоци, ја прилагодува сметководствената вредност на реструктурираниот кредит врз основа на дисконтираната вредност на идните, проценети парични текови под променети услови, а ефектот се признава во билансот на успех. Во случај на намалување на побарувањата на должникот преку намалување на износот на побарувањата преку договорно отпишување на долг или преку конверзија на побарувањата во капиталот на должникот, Банката ги депризнава побарувањата во делот што се однесува на отписот или договорениот долг.

Новата проценка на идните парични текови за преостанатите побарувања, сеуште неотпишани, е базирана на нова проценка на веројатноста за загуба. Банката ја зема во предвид модификуваната позиција на должникот, економските очекувања и обезбедувањето за реструктурираниот кредит. Кога Банката прави реструктурирање преку преземање во посед на други средства (имот, земјиште и опрема, хартии од вредност и други финансиски средства), вклучувајќи и инвестиции во капиталот на должникот добиени преку свопови, таа ги признава стекнатите средства во финансиските извештаи по објективна вредност, признавајќи разлика помеѓу објективната вредност на средството и сметководствената вредност на затвореното побарување во билансот на успех.

Реструктурираните побарувања може да бидат дел и од редовниот и од нефункционалниот дел на портфолиото. Кога реструктурираниот кредит е класифициран како нефункционално побарување, може да биде рекласификуван како редовен доколку повеќе не се смета за оштетен или нефункционален, доколку утврдените износи се отплатени, ако е помината една година од дефинираните настани (воведување на реструктурирање, класификација во нефункционални, отплата на последниот заостанат износ, крај на грејс-периодот) и ако по реструктурирањето немало доспеани обврски или сомневање за отплатата на целата изложеност, под условите на реструктурирањето. Отсуството на сомневање се потврдува со анализа на финансиската положба на должникот.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.9 Исправка на финансиски средства (продолжува)

Реструктурираниот статус се повлекува кога:

- најмалку две години пробен период е поминат од:
 - моментот на спроведување или продолжување на мерките за реструктурирање или
 - кога реструктурираното побарување се смета за редовно (било пренесено од нефункционално);
- има регуларни отплати на главен долг и камата, во значителен износ, најмалку во половината од пробниот период;
- нема изложеност на должникот во пробниот период со задоцнувања над 30 дена поголеми од 100 ЕУР (доколку доцнењето е повеќе од 30 дена повеќе од 100 ЕУР, изложеноста повторно станува нефункционална).

б) Индивидуална проценка на исправки за оштетени финансиски средства

Средства мерени по амортизирана вредност

Банката ги проценува исправките на финансиските средства одделно за сите индивидуално значајни средства класифицирани во група 3. Сите други финансиски средства добиваат групна исправка. Прагот на материјалност е поставен на изложеност од ЕУР 50 илјади за правни лица и ЕУР 50 илјади за физички лица.

Износот на загубата се мери како разлика помеѓу сметководствената вредност на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови, кои се дисконтираат до датумот на проценка. Сценариото на очекувани парични текови може да се заснова на претпоставката „постојана претпазливост“, каде се зема предвид паричниот тек од работењето заедно со продажбата на обезбедувањето кое не е клучно за идниот бизнис. Во случај на принципот „постојана претпазливост“, отплатата се заснова на очекувани парични текови од продажбата на обезбедувањето. Очекуваната наплата од обезбедувањето се пресметува од проценетата пазарна вредност на обезбедувањето и се дисконтира, со користење на haircut кој е дефиниран во Методологијата за пресметка на индивидуални исправки на вредноста и резервации. Вонбилансните обврски исто така се проценуваат поединечно, и каде што е потребно, овие исправки се признаваат како обврски.

Сметководствената вредност на финансиските средства мерени по амортизирана вредност се намалува преку сметката за исправки и загубата се признава во билансот на успех на позицијата „Исправки на вредност на финансиски средства.“ Ако износот на исправките за очекувани кредитни загуби последователно се намалува како резултат на настан што настанува после признавање на оштетување (на пр. отплатата во процесот на наплата ја надминува проценетата очекувана наплата од обезбедувањето), намалувањето на загубата се признава како ослободување на исправка на вредност и приходот се признава во истата ставка на билансот на успех. За вонбилансна изложеност, износот на очекувани кредитни загуби се признава во извештајот за финансиска состојба во позицијата „Резервирања“ и во билансот на успех во позицијата „Резервирања“.

Очекуваните кредитни загуби за должнички инструменти мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка не ја намалуваат сметководствената вредност на овие финансиски средства во извештајот за финансиска состојба, при што средствата остануваат по објективна вредност. Наместо тоа, износот еднаков на исправката што би се појавила доколку средствата се мерат по амортизирана вредност се признава во останата сеопфатна добивка како акумулирана исправка на вредност, со соодветно задолжување во билансот на успех. Акумулираната загуба признаена во останата сеопфатна добивка повторно се враќа во билансот на успех при депривирање на средствата или кога износот на исправка за очекувани кредитни загуби се намалува како резултат на настан што се случил по признавање на оштетување.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.10 Вложувања во сопственички инструменти

Банката има вложувања во сопственички инструменти кои обезбедуваат помалку од 20% од правата на глас на друштвото каде што е вложено. Кај овие вложувања нема значително влијание, не може да се контролира или значително да се влијае врз одлуките донесени од страна на раководството на друштвото каде што е вложено.

Сопственичките финансиски инструменти се класифицираат и се мерат по објективна вредност (немаат договорни парични текови врз основа на главница и камата, т.е. не ги исполнуваат барањата на СППИ). Кај сопственичките инструменти со кои не се тргува, Банката одлучува, при првичното признавање, промените во објективната вредност (реализирани и нереализирани / пресметани) да се евидентираат во ревалоризациските резерви во рамките на останата сеопфатна добивка. Понатаму, износите од ревалоризациски резерви може единствено да се прекласифицираат во друга категорија од капиталот, но не може да се признаат во билансот на успех. Оваа одлука на Банката се носи за поединечен инструмент, само при првично признавање на инструментот, а подоцнежна рекласификација не е дозволена.

Добивките и загубите од курсни разлики на сопственички инструменти кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат во останата сеопфатна добивка. Дивидендите кои произлегуваат од вложувања во сопственички инструменти се признаваат во билансот на успех кога се утврдува правото на ентитетот да добие плаќање. Во согласност со МСФИ 9 за вложувања во сопственички инструменти, исправка на вредност не се пресметува.

2.11 Преземени средства

Во одредени околности, средствата се преземаат со затворање на кредитите кои се ненаплатени. Преземените средства вклучуваат земјиште, недвижности и опрема стекнати преку постапка на преземање поради целосно или делумно затворање на соодветниот кредит. Овие средства се прикажуваат како преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања. Првично, овие средства се мерат по објективна вредност намалена за трошоците за продажба, во согласност со проценката и документирани со преземањето и се продаваат во најкраток можен рок со цел да се намали изложеноста. Раководството прави проценка на очекуваниот надоместлив износ намален за трошокот за реализација на средствата, врз основа на голем број на фактори, вклучувајќи и независна проценка.

При последователно мерење, надоместливата вредност се потврдува најмалку на годишно ниво. Вреднувањата на објективната вредност на недвижниот имот и другите преземени средства ги вршат овластени проценители на недвижности. Недвижниот имот и другите средства се оштетени кога сметководствената вредност ја надминува надоместливата вредност. Ефектот од загуба поради оштетување се признава во билансот на успех како исправка на вредноста на нефинансиските средства на нето-основа.

2.12 Нетирање на финансиски инструменти

Финансиските средства и обврски се нетираат и нето износот се прикажува во извештајот за финансиската состојба кога Банката има законско право да ги нетира признаените износи и има намера да се порамни трансакцијата на нето основа или да се реализира средството и истовремено да се подмири обврската.

2.13 Недвижности, опрема и средства со право на употреба

Сите недвижности и опрема почетно се признаваат според набавна вредност. Последователно се мерат по набавна вредност намалена за амортизација и оштетување доколку постои. Набавната вредност ги вклучува трошоците што се директно поврзани со стекнувањето на средството.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.13 Недвижности, опрема и средства со право на употреба (продолжува)**

Средствата со право на употреба се прикажани заедно со недвижностите и опремата во извештајот за финансиска состојба – поврзано со сметководствената политика во белешка 2.16. Средствата со право на употреба се амортизираат со примена на праволиниски метод за време на периодот на закуп.

Поправките и одржувањата се признаваат во билансот на успех во период кога настанале. Последователните трошоци кои ги зголемуваат идните економски користи се признаваат во сметководствената вредност на средството, а заменетите делови, доколку има, се депризнаваат.

Земјиштето и уметничките слики не се амортизираат. Амортизацијата на недвижности и опрема се пресметува со примена на праволиниски метод за да се распредели нивната вредност до остатокот на вредноста во текот на нивниот корисен век на употреба.

Корисниот век на одредени категории на материјални средства е како што следува:

	2020	2019
Згради	40 години	40 години
Вложувања под закуп	5 години	5 години
Компјутери	5 години	5 години
Мебел и опрема	5 години	5 години
Моторни возила	8 години	8 години

Амортизацијата не започнува да се пресметува се додека средството не е расположливо за употреба.

Еднаш годишно Банката проценува дали има индикатори за оштетување на недвижностите и опремата. Ако постојат такви индикатори, се проценува надоместливиот износ. Надоместливиот износ е повисокиот износ меѓу објективна вредност намалена за трошоците на продажба и употребната вредност. Ако надоместливиот износ ја надминува сметководствената вредност, средствата не се оштетуваат. Ако сметководствената вредност го надминува надоместливиот износ, разликата се признава како загуба во билансот на успех.

Преостанатата вредност на средствата и корисниот век се разгледуваат и прилагодуваат доколку е соодветно, на секој датум на известување. Добивките и загубите од продажба на недвижности и опрема се утврдуваат како разлика помеѓу приходите од продажба и нивната сметководствена вредност и се признаваат во билансот на успех.

2.14 Нематеријални средства

Нематеријалните средства вклучуваат софтвер, лиценци и други нематеријални средства (белешка 30). Нематеријалните средства кои се стекнати од Банката и имаат одреден корисен век и се искажани според набавна вредност намалена за акумулирана амортизација и загуби поради оштетување.

Последователните издатоци се капитализираат само кога се зголемуваат идните економски користи вградени во средствата на кои се однесуваат. Сите други издатоци се признаваат во билансот на успех како што настануваат.

Амортизацијата се признава во билансот на успех на праволиниска основа според стапките определени за да се распредели на набавната вредност на нематеријалните средства во текот на нивниот проценет век на употреба. Нематеријалните средства се амортизираат од датумот кога се расположливи за употреба.

Преостанатата вредност на средствата и нивниот корисен век на употреба се прегледуваат и усогласуваат соодветно, на секој датум на извештајот за финансиска состојба.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.14 Нематеријални средства (продолжува)**

Корисниот век на одредени категории на нематеријални средства е како што следува:

	2020	2019
Софтвер	4 -10 години	4 -10 години
Патенти и лиценци	3 -10 години	3 -10 години
Останато	5 години	5 години

2.15 Вложувања во недвижности

Вложувања во недвижности опфаќа згради кои што се чуваат за остварување на приходи од закуп или со цел да се зголеми вредноста на долгорочните инвестиции, наместо да се користат од страна на Банката. Банката има вложувања во недвижности кои биле стекнати преку пренос од недвижности во вложувања во недвижности. Приходот од наемниците од вложувањата во недвижности е признат во билансот на успех по праволиниска основа според условите на наемот.

Вложувањата во недвижности се мерат според објективна вредност, одредена од овластен проценител, која ги одразува пазарните услови на датумот на изготвување на извештајот за финансиска состојба. Добивките или загубите кои произлегуваат од промени во објективната вредност на вложувањата во недвижности се вклучени во билансот на успех во годината во која промените настанале.

Кога Банката донесува одлука да ги користи овие средства за сопствена употреба, истите се рекласификуваат во недвижности и опрема.

2.16 Наеми

Наем е договор, или дел од договор, кој создава извршни права и обврски и го пренесува правото на контрола на употребата на идентификувано средство за одреден временски период во замена за надомест. На овој начин, МСФИ 16 бара утврдување дали договорот е или содржи наем.

Банката како наемопримател

Банката применува единствен пристап за признавање и мерење за сите наеми, освен за краткорочни наеми и наеми на средства со ниска вредност. Банката ги признава обврските за наем, плаќањата за наем и средствата со право на користење, што го претставуваат правото на користење на дадените средства.

Најзначајни видови на наем се наемот на деловните простории и поднаем на пос-терминалите. Наемите имаат просечен период на траење од една до десет години. Нема ограничувања на наемопримателот во договорите за наем. Банката го утврдува терминот за наем како неотповиклив период на наем, заедно со сите периоди опфатени со опција за продолжување на наемот, ако е разумно сигурно да се оствари, или какви било периоди опфатени со опција за прекинување на наемот, доколку е разумно сигурно да не се оствари. Банката нема договори за наем, кои вклучуваат опции за продолжување и раскинување.

Банката има одредени наеми за простор за банкомати и канцелариска опрема со период на наем од 12 месеци или помалку или со мала вредност и го применува ослободувањето од признавање за „краткорочни наеми“ и „наеми на средства со мала вредност“ за овие наеми.

Средства со право на употреба

Банката ги признава средствата со право на користење на денот на започнување на наемот (т.е. датумот на кој основното средство е достапно за употреба). Средствата со право на користење се мерат по набавна вредност, намалени за амортизација и загуби за оштетување и корегирани

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.16 Наеми (продолжува)

за какво било повторно мерење на обврските за наем. Набавната вредност на средствата со право на употреба го вклучуваат износот на обврските за наем, иницијалните директни трошоци и плаќања за наем направени на или пред датумот на започнување на наемот, намалени за одредени олеснувања за наемот. Средствата со право на користење се амортизираат на праволиниска основа за периодот на времетраење на наемот.

Средствата со право на употреба се прикажани во белешка 29 Недвижности, опрема и средства со право на употреба.

Обврски за наем

На денот на започнување на наемот, Банката ги признава обврските за наем мерени според сегашната вредност на плаќањата за наем што треба да се извршат во текот на периодот на наем. Плаќањата за наем вклучуваат фиксни плаќања (намалени за олеснувања за наемот), варијабилни плаќања за наем што зависат од индекс или стапка и износи што се очекува да бидат платени по гарантирана преостаната вредност. Плаќањето за наем, исто така, ја вклучува и цената на опција за набавка, разумно одредена од страна на Банката и плаќања за казни за прекинување на наемот, доколку во договорните услови за наем има опција за прекин. Варијабилните плаќања за наем, кои не зависат од индекс или стапка, се признаваат како трошоци во периодот во кој настанува ситуацијата или условот што го активира плаќањето. Банката нема трошоци за варијабилни плаќања, како и опции за набавка.

Важна претпоставка која Банката ја применува за пресметка на нето сегашната вредност на идните плаќања за наем е користењето на дисконтната стапка за интерните трансферни цени за депозити на домаќинства според периодот на наем.

Последователно (по датумот на признавање), Банката ја мери обврската за наем со:

- зголемување на сметководствената вредност за да се одрази каматата на обврската за наем;
- намалување на сметководствената вредност за да се рефлектираат извршените плаќања за наем и
- повторно мерење на сметководствената вредност за да се рефлектираат какви било преоценувања или модификации на наемот.

Банката како наемодавател

Наемите во кои Банката не ги пренесува суштински сите ризици и користи од сопственоста на средството, се класифицираат како оперативни наеми. Приходите од наемнини се евидентираат на праволиниска основа согласно условите за наем и се вклучуваат во приходите во билансот на успех во зависност од нивната природа. Иницијалните директни трошоци направени при преговарање и договарање на оперативниот наем се додаваат на сметководствената вредност на средството под наем и се признаваат во периодот на времетраење на наемот на иста основа како приходот од наем.

2.17 Парични средства и парични еквиваленти

За целите на извештајот за паричните текови, паричните средства и паричните еквиваленти содржат парични средства и средства кај Народната Банка на Република Северна Македонија и други депозити по видување кај банки, кредити на банки и должнички хартии од вредност кои не се чуваат за тргување со оригинален рок на достасување до 90 дена. Паричните средства и паричните еквиваленти се прикажани во извештајот за паричните текови.

2.18 Обврски по кредити, депозити, субординирани обврски и издадени должнички хартии од вредност

Депозитите, обврските по кредити, субординираните обврски и издадените должнички хартии од вредност претставуваат извори на финансирање на Банката.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.18 Обврски по кредити, депозити, субординирани обврски и издадени должнички хартии од вредност (продолжува)

Банката ги класифицира капиталните инструменти како финансиски обврски или како сопственички инструменти во согласност со содржината на договорните услови на инструментот. Банката почетно ги признава депозитите, обврските по кредити, субординираните обврски и издадените должнички хартии од вредност на датумот кога настанале.

Депозитите, обврските по кредити, субординираните обврски и издадените хартии од вредност првично се мерат по објективна вредност, која е еднаква на нивната набавна вредност намалена за трансакциските трошоци, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата.

Разликата помеѓу вредноста при почетното признавање и крајната вредност се признава во билансот на успех како трошок за камата, применувајќи ја ефективната каматна стапка. Банката ги депризнава финансиските обврски кога, и само кога, обврските на Банката се исполнети, откажани или истечени.

2.19 Резервирања

Резервирање се признава ако, како резултат на минат настан, Банката има сегашна законска или изведена обврска која може веродостојно да се измери и е веројатно дека ќе има одлив од Банката за подмирување на обврската. Резервирањата за користи на вработените се утврдуваат со дисконтирање на очекуваните идни парични текови што ги одразува тековните пазарни проценки на временската вредност на парите и каде што е потребно, ризиците специфични за обврската.

Банката признава резервирања за судски постапки кога постои ризик од загуба поради настанување на трошоци во врска со исполнувањето на обврските коишто Банката по основ на негативна судска одлука мора да ги исполни.

Резервациите за судски постапки се користат за покривање на трошоците за судските постапки за коишто биле издвоени.

Резервациите за судските постапки се укинуваат по позитивно, правосилно завршена судска постапка која се водела против Банката. Ако тужителот во тој период поднел вонсудска правна постапка, резервирањата се прикажуваат во согласност со проценетата очекувана сума на надоместокот.

2.20 Потенцијални и преземени обврски

Финансиски и нефинансиски гаранции

Финансиските гаранции се договори што бараат од издавачот да изврши конкретни плаќања за да му ја надоместат на сопственикот загубата што ја претрпел затоа што конкретен должник не ги извршил плаќањата навремено, во согласност со условите на должничките инструменти. Ваквите финансиски гаранции се даваат на банките, финансиските институции и други тела во име на клиентот за да обезбедат кредити, пречекорување на трансакциските сметки и други банкарски средства. Издадените гаранции за покривање на нефинансиските обврски на клиентите претставуваат обврска на Банката (гарант) да плати доколку клиентот не изврши одредени работи во согласност со условите на комерцијалниот договор.

Финансиските и нефинансиските гаранции првично се признаваат според објективната вредност, што вообичаено се утврдува со примените надоместоци. Надоместоците се амортизираат во билансот на успех во текот на договорот, користејќи праволиниски метод. Обврските по гаранциите на Банката се мерат последователно по поголемата од:

- иницијалната вредност, намалена за амортизацијата пресметана за да се признаат приходите од надоместоци за време на гаранцијата или
- според МСФИ 9 - очекувани кредитни загуби, како што е утврдено во белешката 26 б.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.20 Потенцијални и преземени обврски (продолжува)

Документарни акредитиви

Документарни (и “stendbay”) акредитиви претставуваат писмена и неотповиклива обврска на Банката која што го издава (отвора) акредитивот, во име на издавачот (увозникот) да му ја исплати на корисникот (извозникот) вредноста утврдена во документите до одреден рок:

- ако акредитивот се плаќа по видување и
- ако акредитивот се плаќа со одложено плаќање, Банката ќе плати според договорот кога и ако корисникот (извозникот) и достави на Банката документи кои се во согласност со условите и роковите утврдени со акредитивот.

Обврската може да има и форма на потврда на акредитив, што обично се прави на барање или по овластување на Банката што ја издава (отвора) и претставува цврсто преземање обврска од страна на Банката што ја потврдува, покрај онаа на Банката што издава, која самостојно презема обврска кон корисникот под одредени услови.

Други потенцијални обврски и преземени обврски

Други потенцијални обврски и преземени обврски претставуваат неповлечени средства по преземена обврска за кредитирање за зголемување на кредит, непокриени акредитиви и други обврски. Номиналната договорна вредност на гаранциите, акредитивите и неискористените обврски за кредити, каде договорниот кредитот треба да биде по пазарни услови, не се евидентирани во извештајот за финансиска состојба.

2.21 Оданочување

Трошоците за данок за периодот се состојат од тековен и одложен данок.

а) Тековни даночни средства/обврски

Тековни даночни средства/обврски вклучуваат обврски за данок од добивка утврдени со Даночниот биланс на Банката за тековниот финансиски период.

Согласно Македонската даночна регулатива, Банката пресметува данок на добивка на бруто добивката утврдена како разлика помеѓу вкупните приходи и вкупните расходи утврдени согласно прописите за сметководство и сметководствените стандарди зголемена за непризнаените расходи за даночни цели утврдени со закон и намалена за износот на извршените вложувања од добивката од претходната година и дивидендите остварени со учество во капитал на друг даночен обврзник кој веќе има платено данок.

Тековните даночни средства/обврски се признаваат кога платениот износ на даноци за тековниот и претходните периоди е поголем/помал од износот кој што се должи за периодот кога обврската не е подмирена.

Стапката на данокот на добивка за 2020 и 2019 година е 10%.

Според локалната регулатива, основата за данокот на добивка може да се намали за износот на инвестициите во недвижности и опрема, како и софтвер. За да се искористи даночното олеснување за инвестиции, Банката мора да ја пренесе добивката во останати резерви во износ кој се очекува да се инвестира во недвижности и опрема или софтвер.

Износот на пресметаниот данок на добивка е намален за донирани средства во спортски субјекти, кои се плаќаат на сметка за специјална намена, врз основа на ваучер издаден од Агенцијата за млади и спорт, во согласност со Законот за спорт. Данокот може да се намали до 50% од пресметаниот данок.

Според даночното законодавство, даноците и даночните обврски истекуваат по период од 5 години, со исклучок на даночна измама која истекува по период од 10 години. Како резултат на тоа, даночните обврски на Банката за периодот од 2016 до 2020 година не можат да се сметаат за конечни. Сите дополнителни даноци и казни, доколку ги има, што можат да се појават во случај на даночна ревизија, во оваа фаза, не можат да се утврдат со разумна точност.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.21 Оданочување (продолжува)

б) Одложен данок

Одложениот данок се пресметува со методот на обврска од извештајот за финансиска состојба за времените разлики помеѓу даночната основа на средствата и обврските и нивната сметководствена вредност за целите на финансиското известување.

Одложените даночни средства се признаваат ако е веројатно дека идната оданочива добивка ќе биде расположлива во блиска иднина, со која можат да се надоместат привремените разлики. Одложените даночни средства и обврски се мерат според даночните стапки кои се во примена на крајот на периодот на известување за кои се очекува да важат за периодот кога средството е реализирано или обврската е подмирена. На секој датум на известување, Банката ја разгледува сметководствената вредност на одложените даночни средства и ги проценува идните оданочиви добивки наспроти кои привремените оданочиви разлики може да се искористат.

2.22 Комисиони активности

Банката обезбедува услуги за управување со средства на своите клиенти. Средствата кои се чуваат за комисиони активности не се известени во финансиските извештаи на Банката, бидејќи тие не претставуваат средства на Банката. Приходите и расходите по провизии и надоместоци поврзани со комисиони активности обично се признаваат во билансот на успех кога услугата е обезбедена.

2.23 Користи за вработените

Користите за вработени вклучуваат:

- краткорочни користи за вработени (како што се плати, придонеси за социјално осигурување, надоместоци и непарични примања);
- придонеси за одење во пензија (примања после престанување на работен однос) и
- јубилејни награди (други примања на вработените).

Краткорочните користи за вработени се признаваат во периодот за кој се однесуваат и се вклучуваат во билансот на успех на позицијата „Трошоци за вработени“. Меѓу другото, тие вклучуваат плаќање придонеси за пензиско и инвалидско осигурување и невработеност, што според локалното законодавство (за работодавачот) изнесува 28% од бруто платата.

Според законодавството, вработените се пензионираат кога ќе наполнат 64 години (мажи) и 62 години (жени). Постои можност да се продолжи нивниот работен однос до 67 години според законот. Вработените имаат право на паушална исплата на придонеси за одење во пензија. Вработените исто така имаат право на бонус за долгогодишен работен стаж за секои 10 години услуга во Банката, во согласност со Колективниот договор на Банката. Овие обврски се мерат според сегашната вредност на идните одливи на пари, со оглед на идните зголемувања на платите и другите услови, а потоа се распределуваат на минатиот и идниот стаж на вработените, врз основа на условите и планот на примањата.

Трошоците за стаж се вклучени во билансот на успех во позицијата „Трошоци за вработени“ како утврдени трошоци за користи, додека трошоците за камата за определената обврска се признаваат во позицијата „Расходи за камати.“ Овие каматни трошоци ја претставуваат промената во периодот на утврдената обврска за користи што произлегува од минување на времето. За користи после престанување на работен однос, актуарските добивки и загуби од ефектот на промените во актуарските претпоставки и прилагодувања за искуството (разликите помеѓу реализираните и очекуваните плаќања) се признаваат во останатата сеопфатна добивка во позицијата „Актуарски добивки/загуби“ и не се пренесуваат во билансот на успех. Актуарските добивки и загуби што се однесуваат на други користи на вработените се признаени во билансот на успех како дефинирани трошоци за користи.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.24 Запишан капитал

(а) Обични акции

Обичните акции се класификуваат како капитал. Дополнителните трошоци што директно се припишани на издавањето на обичните акции се признаваат како намалување на капиталот, нетирани за било какви даночни ефекти.

(б) Дивиденди на обични акции

Дивидендите на обични акции се признаваат како обврска и се намалуваат од капиталот кога се одобрени од акционерите на Банката.

2.25 Заработка по акција

Банката прикажува основна и разводната заработката по акција за своите обични акции. Основната заработка по акција се пресметува кога нето добивката или загубата која им припаѓа на имателите на обични акции се дели со пондерираниот просечен број на обични акции во оптек во текот на годината.

Разводната заработка по акција се одредува преку корегирање на добивката или загубата која им припаѓа на имателите на обични акции и пондерираниот просечен број на преостанатите обични акции за ефектот на сите разводнети потенцијални акции.

Разводната заработка по акција е идентична со основната, бидејќи не постојат издадени потенцијални акции, кои имаат ефект на корекција на нето добивката која им припаѓа на имателите на обични акции.

2.26 Трансакции со поврзани страни

Поврзана страна е лице или субјект кој е поврзан со Банката на таков начин што има контрола или заедничка контрола, има значително влијание или е член на клучниот менаџерски персонал на Банката. Поврзаните страни на Банката ги вклучуваат: НЛБ д.д. Љубљана како матична банка и членките на НЛБ Групацјата, клучниот менаџерски персонал на Банката (Управниот одбор, други менаџерски лица и членови на нивните семејства), Надзорниот одбор и друштвата во кои членовите на Управниот одбор или членовите на нивните семејства имаат контрола, заедничка контрола или значително влијание.

Трансакција со поврзана страна е трансфер на ресурси, услуги или обврски помеѓу поврзаните страни, без оглед на тоа дали износот е задолжен. Сите банкарски трансакции со поврзаните субјекти се направени под суштински исти услови, вклучувајќи ги каматните стапки и обезбедувањата, како оние кои се случуваат во исто време за споредливи трансакции со неповрзани страни и не носат повеќе од вообичаениот ризик.

2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања

Финансиските извештаи на Банката се под влијание на сметководствени политики, претпоставки, проценки и расудување на раководството. Банката прави проценки и претпоставки кои влијаат на известените износи на средствата и обврските во текот на финансиската година. Сите проценки и претпоставки кои се бараат во согласност со МСФИ се најдобри проценки преземени во согласност со применливиот стандард. Проценките и расудувањата се оценуваат на континуирана основа и се базираат на минатото искуство и други фактори, вклучувајќи ги и очекувањата во однос на идните настани.

(а) Исправки за очекувани кредитни загуби на кредити и пласмани

Банката го следи и проверува квалитетот на кредитното портфолио на индивидуално и на ниво на портфолио за континуирано да ги проценува потребните издвојувања на очекувани кредитни загуби. Банката издвојува поединечни исправки за поединечно значајни финансиски средства кои

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)**

се во група 3. Таквата задача се заснова на информации во врска со исполнување на договорните обврски или други финансиски тешкотии на должникот и други важни факти. Индивидуалните проценки се засноваат на очекуваните дисконтирани парични текови од работењето и / или проценетата очекувана наплата од обезбедувањето. Исправките се проценуваат групно за финансиските средства во група 1 или 2 или за финансиски средства во група 3 со изложеност под прагот на материјалност. Очекуваните кредитни загуби во оваа група на средства се проценуваат врз основа на очекуваната вредност на параметрите на ризик, комбинирајќи ги историските движења со идните макроекономски предвидувања.

$$ECL = \sum_{t=1}^{month} EAD(t) * PD(t) * LGD(t)$$

Веројатност за ненаплата - Пресметката на временска точка (point in time) матрици кои гледаат во иднината се заснова на пондерирани историски транзиции на временска точка (point in time) матрици, при што секоја матрица претставува транзиција од состојба на крајот на претходниот период во состојба на крајот на тековниот период, дополнително се вклучени годишните трансфери во Г и Д. Транзиционите матрици ја покажува веројатноста за премин од една категоризациона оценка во друга, со оглед на бројот на субјекти во секоја категорија на почетокот на периодот под набудување. Годишна или 12-месечна веројатност за ненаплата е збир на веројатности за трансфер од А, Б и В категории во Г и Д категорија. Прагот на материјалност е поставен на изложеност од ЕУР 1.000 за правни лица и ЕУР 100 за физички лица.

Заради проценка на параметарот за загубата поради неисполнување на обврската, Банката користи колатерални корективни фактори на ниво на секој вид обезбедување и необезбедена стапка на наплата на ниво на секој сегмент на клиент. Загубата поради неисполнување на обврската за клиенти со рејтинг Д (сите необезбедени правни лица со рејтинг Д и сите необезбедени физички лица со рејтинг Д) во група 3 (или 4) е 100%.

Колатералните корективни фактори се пресметуваат на историските податоци за нефункционални клиенти - отплатата од продажба на обезбедување и директни трошоци поврзани со наплата на обезбедувањето се дисконтираат до денот на неисполнување на обврските и се споредуваат со пазарната вредност на обезбедувањето во моментот на неисполнување на обврските.

Необезбедена стапка на наплата претставува стапка на обновени ненаплатени изложености што не се резултат на обезбедување. Основа за пресметката на необезбедена стапка на наплата се собраните поврати после неисполнување на обврските, намалени за директните трошоци.

Моделите што се користат за проценка на идните параметри на ризик, се потврдуваат редовно и повторно се тестираат од Банката со цел проценките за загубата да се направат што е можно пореално.

Како резултат на КОВИД-19 Банката користеше КОВИД-19 додаток на стапка на наплата кај необезбедени побарувања (URR), дисконт при пресметка на ликвидациона вредност на колатерали (HC) и мултипликатор за стапка на неплатливост на побарувања (LGD multipliers).

Стрес-тестирањето за кредитен ризик го предвидува влијанието на неповолните макроекономски услови врз стапката на нефункционалност (трансфер на средства од редовни на нефункционални), стапка на миграција и стапки на загуба. Сценариото за реални економски кризи ги претставува најтешките економски околности со симулирање на непредвидена и сериозна рецесија. Ова сценарио предвидува ситуација кога падот на ефективната побарувачка е во комбинација со зголемување на нивото на цената (т.е. се рефлектира во огромен пад на БДП за 3,4 процентни поени до негативна стапка на раст од -7,4% и зголемување од 6,8 процентни поени кај потрошувачките цени во првата година од сценариото). Економскиот систем е фатен во негативна повратна врска каде профитабилноста се намалува како резултат на помалата побарувачка, падот на приходите и зголемувањето на трошоците. Ова, следствено доведува до зголемување на бројот на нефункционални изложености.

И двата ефекти последователно и неизбежно доведуваат до забавен кредитен раст.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)**

Подолу е презентирана еволуцијата на релевантните променливи според ова сценарио:

Макроекономско опкружување		2020	2021	2022
Бруто домашен производ (БДП)	%	-7,4%	3,6%	1,1%
Инфлација	%	5,9%	7,6%	8,0%
Стапка на невработеност	%	33,9%	32,9%	31,9%
Бруто државен долг	% БДП	52,7%	52,2%	52,3%
6mEURIBOR***	%	1,68%	1,42%	1,44%

Параметрите за кредитен ризик за ова стерс-сценарио се презентирани подолу:

	2021		2022		2023	
	Покриеност на група 2	Стапка на трансфер (група 1 во група 2)	Покриеност на група 2	Стапка на трансфер (група 1 во група 2)	Покриеност на група 2	Стапка на трансфер (група 1 во група 2)
Претпријатија	7,30%	17,10%	7,76%	16,42%	7,37%	15,83%
Станбени кредити	6,64%	10,91%	7,06%	10,40%	6,71%	9,95%
Потрошувачки кредити	11,54%	12,14%	12,27%	11,57%	11,66%	11,07%
Кредитни картички	2,76%	3,58%	2,93%	3,41%	2,79%	3,26%

	2021	2022	2023
Сегмент	ОКЗ	ОКЗ	ОКЗ
Претпријатија	69,12%	72,26%	65,98%
Станбени кредити	32,08%	33,53%	30,62%
Потрошувачки кредити	60,86%	63,63%	58,09%
Кредитни картички	83,81%	87,62%	80,00%

Веројатност за ненаплата	2021	2022	2023
Претпријатија	6,50%	4,96%	4,63%
Вкупно физички лица	5,75%	3,88%	3,36%
Потрошувачки кредити на не	6,77%	4,66%	4,03%
Станбени кредити на население	3,32%	2,01%	1,76%
Останати кредити на население	7,16%	4,98%	4,31%

Резултатите од стрес-сценариото за Банката покажуваат пораст на исправките на вредност за ЕУР 25 милиони (2019: ЕУР 15 милиони).

(б) Објективна вредност на финансиските инструменти

Објективните вредности на финансиските вложувања со кои се тргува на активниот пазар се базираат на тековните цени на понудата (финансиски средства).

Објективните вредности на финансиските инструменти со кои не се тргува на активниот пазар се утврдуваат со користење на модели за вреднување. Тие вклучуваат споредба со неодамнешните цени на трансакциите, употреба на модел на дисконтиран паричен тек. Овие модели за вреднување во голема мера ги одразуваат тековните пазарни услови на датумот на мерење, кои може да не ги претставуваат пазарните услови пред или по датумот на мерење.

Објективните вредности на дериватните финансиски инструменти се утврдуваат врз основа на пазарните податоци (mark-to-market).

(в) Оштетување на преземени средства

Процесот на пресметување на загубата поради оштетување бара менаџментот да направи важни и комплексни претпоставки во однос на планираниот период на продажба на преземените средства, нивните проценети нето продажни вредности и соодветната дисконтна стапка, со цел да се дисконтираат очекуваните парични текови од продажбата на одредени ставки на преземените имоти до нивната нето сегашна вредност, вклучувајќи и независна проценка.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)**2.27 Значајни сметководствени проценки и расудувања (продолжува)**

Менаџментот на Банката очекува дека преземените средства ќе бидат продадени без загуби, во разумен временски период. Во спротивно, ќе бидат направени прилагодувања во идните периоди доколку идната пазарна активност покаже дека таквите прилагодувања се соодветни.

(в) *Користи за вработени*

Обврските за користи за вработените се пресметуваат од независен актуар. Главните актуарски претпоставки вклучени во пресметката на обврската за долгорочни користи за вработените се следните:

	2020	2019
Актуарски претпоставки		
Дисконтна стапка	3,0%	2,7%
Зголемувања на платите на база на предвидувања за инфлација, унапредувања, како и зголемувања на платите врз основа на минат труд	1,4% - 2,7%	1,8% - 2,7%
Останати претпоставки		
Број на вработени кои ги исполнуваат условите за искористување на правото на користи	877	873

Сензитивна анализа на значајните актуарски претпоставки

31.12.2020	Дисконтна стапка		Пораств во износ на користи	
	+0,5 б.п.	-0,5 б.п.	+0,5 б.п.	-0,5 б.п.
Влијание врз резервирањата за долгорочни користи за вработени (во %)	(4,8)	5,1	5,2	(4,8)

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување

Во текот на тековната година, Банката ги усвои сите нови и ревидирани стандарди и толкувања издадени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (во натамошниот текст: „ОМСС“) и Комисијата за толкување на меѓународното финансиско известување (во натамошниот текст: „КТМФИ“), кои се ефективни за годишни сметководствени периоди кои започнуваат на 1 јануари 2020 година. Усвоените сметководствени политики се во согласност со оние од претходната финансиска година, освен за следниве изменети МСФИ кои се усвоени од Банката од 1 јануари 2020 година:

- Концептуална рамка во МСФИ стандардите**

ОМСС ја издаде ревидираната Концептуална рамка за финансиско известување на 29 март 2018 година. Рамката поставува сеопфатен сет на концепти за финансиско известување, поставувањето на стандардите, упатства за подготовки за развој на конзистентни сметководствени политики и помош на други во нивните напори да ги разберат и интерпретираат стандардите. ОМСС, исто така, издаде посебен придружен документ, измени и дополнувања на препораките на рамката во МСФИ стандардите, кој ги утврдува измените на засегнатите стандарди со цел да се ажурираат референците на ревидираната рамка. Неговата цел е да ја поддржи транзицијата кон ревидираната рамка за компании што развиваат сметководствени политики користејќи ја рамката, кога ниту еден МСФИ стандард не се однесува на одредена трансакција. За изготвувачите кои развиваат сметководствени политики засновани врз рамката, таа е ефективна за годишни периоди што започнуваат на или по 1 јануари 2020 година.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

- **МСФИ 3: Бизнис комбинации (измени)**

ОМСС издаде измени на дефиницијата за деловна активност (измени на МСФИ 3) насочени кон решавање на тешкотиите што се јавуваат кога субјектот утврдува дали има стекната деловна активност или група на средства. Измените се ефективни за деловни комбинации за кои датумот на стекнување е во првиот годишен период на известување што започнува на или по 1 јануари 2020 година и за стекнување на средства што се случуваат на или по почетокот на тој период, со дозволена претходна примена. Овие измени немаат никакво влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСС 1 Презентација на финансиски извештаи и МСС 8 Сметководствени политики, промени во пресметковните проценки и грешки: Дефиниција на „материјалност“ (измени)**

Измените се ефективни за годишни периоди што започнуваат на или по 1 јануари 2020 година со дозволена претходна примена. Измените ја разјаснуваат дефиницијата на материјалност и како треба да се примени. Новата дефиниција наведува дека, „Информацијата е материјална доколку кога е изоставена, погрешна или нејасна може разумно да се очекува да влијае врз одлуките што примарните корисници на финансиски извештаи од општа намена ги прават врз основа на тие финансиски извештаи, кои даваат финансиски информации за одреден известувачки ентитет. Покрај тоа, подобрени се објаснувањата што ја придружуваат дефиницијата. Измените, исто така, обезбедуваат дефинирање на материјалноста да биде конзистентна за сите МСФИ стандарди. Овие измени немаат значајно влијание на финансиските извештаи на Банката.

- **Реформа на референтната каматна стапка – МСФИ 9, МСС 39 и МСФИ 7 (измени)**

Во септември 2019 година, ОМСС издаде измени на МСФИ 9, МСС 39 и МСФИ 7, со што се заклучува првата фаза од нејзината работа да одговори на ефектите од реформата на меѓубанкарските понудени стапки (IBOR) врз финансиското известување. Објавените измени се занимаваат со прашања што влијаат на финансиското известување во периодот пред замена на постојната референтна каматна стапка со алтернативна каматна стапка и се однесуваат на импликациите за специфичните барања за хеџинг сметководство во МСФИ 9 Финансиски инструменти и МСС 39 Финансиски инструменти: Признавање и мерење, кои бараат анализа на предвидување. Измените обезбедуваат привремени олеснувања, применливи за сите хеџинг односи кои се директно засегнати од реформата на референтната каматна стапка, што овозможуваат хеџинг сметководството да продолжи за време на периодот на несигурност пред замена на постојната референтна каматна стапка со алтернативна каматна стапка без ризик. Исто така, има измени на МСФИ 7 Финансиски инструменти: Обелоденувања, во однос на дополнителни обелоденувања околу несигурностите што произлегуваат од реформата на референтните каматни стапки. Измените се ефективни за годишни периоди кои започнуваат на или по 1 јануари 2020 година и мора да се применат ретроспективно. Втората фаза се фокусира на прашања што можат да влијаат на финансиското известување кога постојната одредница за каматната стапка се заменува со каматна стапка без ризик. Овие измени и дополнувања немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

Издадени стандарди, но сè уште не ефективни и не се порано усвоени

- **МСФИ 17: Договори за осигурување**

Стандардот е ефективен за годишни периоди кои започнуваат на или по 1 јануари 2021 година, со дозволена претходна примена ако се применети и МСФИ 15 Приходи од договори со клиенти и МСФИ 9 Финансиски инструменти. На состанокот во март 2020 година, Одборот одлучи да го одложи датумот на примена за 2023 година. МСФИ 17 Договори за осигурување утврдува принципи за признавање, мерење, презентирање и обелоденување на издадени договори за осигурување. Исто така, се потребни слични принципи да се применуваат на договорите за реосигурување што се одржуваат и издадените договори за инвестиции со дискрециони карактеристики на учество. Целта е да се осигура дека субјектите даваат релевантни информации на начин што верно ги претставува тие договори. Оваа информација дава основа за корисниците на финансиски извештаи да го проценат ефектот што го имаат договорите од опсегот на МСФИ 17 врз финансиската состојба, финансиското работење и паричните текови на ентитетот. Стандардот сè уште не е одобрен од ЕУ. Овие измени и дополнувања немаа никакво влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСФИ 17: Договори за осигурување (измени), МСФИ 4: Договори за осигурување (измени)**

Измените на МСФИ 17 се ефективни, ретроспективно, за годишни периоди кои започнуваат на или по 1 јануари 2023 година, со дозволена претходна примена. Измените имаат за цел да им помогнат на компаниите да го спроведат Стандардот. Особено, измените се дизајнирани да ги намалат трошоците со поедноставување на некои барања во Стандардот, да ги олеснат финансиските перформанси за објаснување и да ја олеснат транзицијата со одложување на ефективниот датум на Стандардот до 2023 година и со обезбедување дополнително олеснување за да се намали напорот потребен при примена на МСФИ 17 за прв пат.

Со измените на МСФИ 4 се менува фиксниот датум на истекување за привременото ослободување во МСФИ 4 Договори за осигурување од примена на МСФИ 9 Финансиски инструменти, така што од субјектите ќе се бара да го применуваат МСФИ 9 за годишни периоди што започнуваат на или по 1 јануари 2023 година.

Измените на МСФИ 17 сè уште не се одобрени од ЕУ. Овие измени немаат никакво влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **Измени во МСФИ 10 Консолидирани финансиски извештаи и МСС 28 Вложувања во придружени друштва и заеднички вложувања: Продажба или удел на средства помеѓу вложувачот и негово придружено друштво или заедничко вложување**

Измените се однесуваат на признаена недоследност помеѓу барањата во МСФИ 10 и оние во МСС 28, во справувањето со продажбата или уделот на средствата помеѓу вложувачот и неговото придружено друштво или заедничко вложување. Главната последица на измените е дека целосната добивка или загуба се признава кога трансакцијата вклучува деловна активност (без оглед дали е сместена во подружница или не). Делумна добивка или загуба се признава кога трансакцијата вклучува средства што не претставуваат деловна активност, дури и ако овие средства се сместени во подружница. Во декември 2015 година, ОМСС го одложи ефективниот датум на оваа измена на неодредено време во очекување на резултатот од неговиот истражувачки проект за сметководствениот методот на главнина. Измените сè уште не се одобрени од ЕУ. Овие измени и дополнувања немаат никакво влијание врз финансиските извештаи на Банката.

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

- **МСС 1 Презентација на финансиските извештаи: Класификација на обврските како тековни и нетековни (измени)**

Измените се ефективни за годишните периоди на известување што започнуваат на или по 1 јануари 2022 година со дозволена претходна примена. Како и да е, како одговор на пандемијата КОВИД-19, Одборот го одложи ефективниот датум за една година, т.е. 1 јануари 2023 година, за да им обезбеди на компаниите повеќе време да ги спроведат сите промени во класификацијата што произлегуваат од измените. Измените имаат за цел да промовираат конзистентност во примената на барањата, помагајќи им на компаниите да утврдат дали во извештајот за финансиската состојба, долгот и другите обврски со неизвесен датум на порамнување треба да се класифицираат како тековни или нетековни. Измените влијаат на презентирање на обврските во извештајот за финансиската состојба и не ги менуваат постојните барања околу мерењето или времето на признавање на какво било средство, обврска, приход или расход, ниту информациите што субјектите ги откриваат за тие ставки. Исто така, измените ги разјаснуваат условите за класификација на долгот што може да ги подмири компанијата што издава свои сопственички инструменти. Овие измени сè уште не се одобрени од ЕУ. Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСФИ 3 Деловни комбинации; МСС 16 Недвижности, постројки и опрема; МСС 37 Резервирања, потенцијални обврски и потенцијални средства како и годишни подобрувања 2018-2020 (измени)**

Измените се ефективни за годишни периоди кои започнуваат на или по 1 јануари 2022 година со дозволена претходна примена. ОМСС издаде измени со тесен опсег на Стандардите за МСФИ како што следува:

- МСФИ 3 Деловни комбинации (измени) ажурираат поврзаност во МСФИ 3 кон Концептуалната рамка за финансиско известување без промена на сметководствените барања за деловни комбинации.
- МСС 16 Недвижности, постројки и опрема (измени) забранува на компанијата да одзема од цената на недвижностите, постројките и опремата износи добиени од продажба на произведени производи, додека компанијата го подготвува средството за одредена намена. Наместо тоа, компанијата ќе ги признае ваквите приходи од продажба и поврзаните трошоци во добивка или загуба.
- МСС 37 Резервирања, потенцијални обврски и потенцијални средства (измени) наведуваат кои трошоци ги вклучува компанијата за утврдување на трошоците за исполнување на договорот со цел да се процени дали договорот е неповолен.
- Годишните подобрувања 2018-2020 прават мали измени на МСФИ 1 Првично усвојување на меѓународните стандарди за финансиско известување, МСФИ 9 Финансиски инструменти, МСС 41 Земјоделство и илустративни примери кои го придружуваат МСФИ 16 Наеми.

Измените сè уште не се одобрени од ЕУ. Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **МСФИ 16 Наеми – КОВИД-19 Поврзани концесии за наем (измени)**

Измените се однесуваат, ретроспективно, на годишните периоди на известување кои започнуваат на или по 1 јуни 2020 година. Претходна примена е дозволена, вклучително и во финансиските извештаи кои сè уште не се одобрени за издавање на 28 мај 2020 година. ОМСС го измени стандардот за да овозможи ослободување за наемопримателите од примена на упатствата за МСФИ 16 за сметководство на модификација на наеми за концесии на наеми кои произлегуваат како директна последица од пандемијата КОВИД-19. Измената предвидува практична примена за наемопримателот да ја смета каква било промена во плаќањата за наем што произлегува од концесијата за наем поврзана со КОВИД-19 на ист начин како што би се сметала промената

2 Преглед на значајните сметководствени политики (продолжува)

2.28 Имплементација на нови и ревидирани Меѓународни стандарди за финансиско известување (продолжува)

според МСФИ 16, ако промената не била модификација на наем, само ако се исполнети сите следни услови:

- Промената во плаќањата за наем резултира во ревидиран надоместок за наем што е суштински ист, или помал од, надоместокот за наемот непосредно пред промената.
- Секое намалување на плаќањата за наем влијае само на плаќањата што првично доспеваат на или пред 30 јуни 2021 година.
- Нема суштинска промена на другите услови за наем.

Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

- **Реформа на референтна каматна стапка – Фаза 2 – МСФИ 9, МСС 39, МСФИ 7, МСФИ 4 и МСФИ 16 (измени)**

Во август 2020 година, ОМСС објави реформа на референтна каматна стапка - фаза 2, измени на МСФИ 9, МСС 39, МСФИ 7, МСФИ 4 и МСФИ 16, завршувајќи ја својата работа како одговор на реформата на ИБОР. Измените обезбедуваат привремено олеснување што се однесува на ефектите во финансиското известување кога меѓубанкарската понудена стапка (ИБОР) се заменува со алтернативна каматна стапка без ризик. Особено, измените предвидуваат практична примена кога се пресметуваат промените во основата за утврдување на договорните парични текови на финансиските средства и обврски, да се бара ефективната каматна стапка да се прилагоди, што е еквивалентно на движењето на пазарната каматна стапка. Исто така, измените воведуваат ослободувања од дисконтирање на хеџинг врска, вклучително и привремено ослободување од потребата да се исполни одделно препознатливото барање кога инструментот со каматна стапка без ризик е назначен како заштита од ризична компонента. Понатаму, измените на МСФИ 4 се дизајнирани да им овозможат на осигурителните компании кои сè уште го применуваат МСС 39 да ги добијат истите олеснувања како оние предвидени со измените на МСФИ 9. Исто така, има измени на МСФИ 7 Финансиски инструменти: Обелоденувања за да им се овозможи на корисниците на финансиски извештаи да го разберат ефектот на реформата на референтните каматни стапки врз финансиските инструменти на ентитетот и стратегијата за управување со ризици. Измените се ефективни за годишни периоди кои започнуваат на или по 1 јануари 2021 година, со дозволена претходна примена. Додека апликацијата е ретроспективна, од субјектот не се бара да ги извести повторно претходните периоди. Измените сè уште не се одобрени од ЕУ. Овие измени немаат значително влијание врз финансиските извештаи на Банката.

2.29 Последователни настани

Настаните по завршување на годината кои даваат дополнителни информации за финансиската состојба на Банката (корективни настани) се рефлектирани во финансиските извештаи.

Последователните настани кои немаат карактер на корективни настани се обелоденуваат во белешките доколку истите се материјално значајни.

3. Управување со ризици

Активностите на Банката се изложени на разни финансиски ризици и тие активности бараат анализи, проценки, прифаќање и управување на одреден степен на ризик или комбинација на ризици. Преземањето на ризикот е основа на финансискиот бизнис и оперативните ризици се неизбежна последица на работењето. Затоа, целта на Банката е да постигне одредена рамнотежа помеѓу ризикот и повратот и да ги минимизира потенцијалните негативни ефекти врз финансиското работење на Банката.

Управувањето со ризик во Банката се спроведува во согласност со воспоставените интерни политики и процедури кои ги земаат предвид локалната регулатива, упатствата на НЛБ Групаацијата и соодветните добри банкарски практики. Покрај тоа, Банката постојано ги подобрува и надополнува постојните пристапи, методологии и процеси во сите сегменти за управување со ризик.

Ефикасното управување со ризик и капитал е клучно за долгорочно одржливо работење на Банката. Цврстата рамка за управување со ризик е сеопфатно интегрирана во процесите на донесување одлуки, управување и ублажување. Банката дава голема важност на културата на ризик и свеста за сите релевантни ризици.

Рамката за управување со ризик на Банката го поддржува донесувањето на деловни одлуки на стратешко и оперативно ниво, сеопфатно управување и проактивното управување со ризикот вклучувајќи:

- изјава за апетит за ризик и насоки за стратегија за ризик;
- годишно разгледување на стратешките деловни цели, буџетирање и процес на планирање на капиталот;
- процес на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) и процес на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP);
- активности на планот за обнова;
- други внатрешни стрес тестови и тековна анализа на ризик;
- регулаторно и внатрешно известување на раководството.

Поставеното управување и различните алатки за управување со ризик овозможуваат соодветен надзор на профилот на ризик на Банката. Покрај тоа, тие ги поддржуваат деловните активности и овозможуваат ефикасно управување со ризик инкорпорирајќи процедури за ескалација и различни мерки за ублажување кога е потребно.

а) Стратегии и процеси на управување со ризик

Клучна цел на управувањето со ризик на Банката е проактивно да управува, да ги проценува и да ги следи ризиците во рамките на Банката. Утврденото и холистичко разбирање на управувањето со ризик е вградено во целата организација, фокусирајќи се на идентификацијата на ризици во многу рана фаза, ефикасното управување со ризик и ублажување на истите со цел да се обезбеди внимателно користење на својот капитал, соодветна структура на ликвидност и поврзаните заштитни слоеви за поддршка на финансиската стабилност на Банката.

Клучните упатства за управување со ризикот се дефинираат со Апетитот за Ризик и Стратегијата за ризик имајќи го предвид деловниот модел на Банката, заснован на очекувана перспектива. Тие редовно се ревидираат и подобруваат. Стратегијата на Банката, Насоките за апетит за ризик и Стратегијата за ризик и клучните внатрешни политики – што се одобруваат од Управниот одбор и Надзорниот одбор - ги одредуваат стратешките цели, упатствата за апетит за ризик и стратегија за ризик, пристапите и методологии за следење, мерење и управување со сите видови на ризик со цел исполнување на внатрешните цели и сите надворешни барања. Покрај тоа, главните стратешки насоки за ризик се интегрираат во процесот на преглед на годишниот бизнис план и буџетирање.

Банката планира разумен профил на ризик, оптимално користење на капиталот што претставува важен елемент на нејзината деловна стратегија и поврзаните среднорочни финансиски цели. Управувањето со кредитниот ризик, кој претставува најважна категорија на ризик во Банката, се концентрира на преземање на низок до умерен ризик - диверзифицирано кредитно портфолио,

3 Управување со ризици (продолжува)

адекватен квалитет на кредитното портфолио, одржлив трошок на ризик, и обезбедување на оптимален поврат земајќи ги во предвид преземените ризици. Што се однесува до ликвидносниот ризик, толеранцијата е ниска, додека активностите се насочени кон постојано обезбедување на соодветно ниво на ликвидност, како на краток, така и на долг рок. Банката ја ограничи изложеноста на распон од кредитен ризик, што произлегува од ризикот за проценка на портфолиото на должнички хартии од вредност како резерви на ликвидност, на умерено ниво. Основната ориентација на Банката во управувањето со ризикот од каматни стапки е да ги ограничи неочекуваните негативни влијанија врз приходите и капиталот, поради тоа, утврдена е умерена толеранција кон овој ризик. Што се однесува до пазарните и оперативните ризици, Банката ја следи ориентацијата дека ваквите ризици не смеат да влијаат значително врз нејзините активности. Толеранцијата кон другите типови на ризик е ниска и се фокусира на минимизирање на нивните можни влијанија врз целото работење.

Управувањето со ризик се фокусира на управување и ублажување на ризиците во согласност со Апетитот за ризик и Стратегијата за ризик на Банката, што претставува основа на рамката за управување со ризик на Банката. Во овие рамки, Банката го следи опсегот на мерење на ризик со цел да се осигура дека профилот на ризик на Банката е во согласност со нејзиниот апетит за ризик. Користењето на лимитите на ризик и потенцијалните отстапувања од лимитите и целните вредности се известуваат редовно до соодветните одбори и/или на Управниот одбор на Банката. Сеопфатниот извештај за ризик се разгледува квартално од страна на Надзорниот одбор. Покрај тоа, Банката има воспоставено системи за рано предупредување во различни области на ризик со намера да ги зајакне постојните внатрешни контроли и навремени реакции кога е потребно.

Заради ефикасен процес на намалување на ризикот, Банката применува единствен сет на стандарди за обезбедувањата за кредитирање на население и кредитирање на претпријатија, што претставува второстепен извор на отплата со цел ефикасно управување со кредитниот ризик и економично трошење на капиталот. Банката има систем за мониторинг и известување на обезбедувањата по објективна (пазарна) вредност во согласност со Меѓународните стандарди за процена (IVS). Прифатливоста на инструментот за обезбедување, по видови и стапки кои се однесуваат на разумните критериуми за кредитирање, е утврдена во внатрешните упатства за кредитирање. Принципите и правилата за намалување на кредитниот ризик во Банката се опишани подетално во делот Управување со кредитен ризик.

Банката воспостави сеопфатна рамка за стрес тест и други системи за рано предупредување во различни области на ризик со намера да ги зајакне постојните внатрешни контроли и навремено да реагира кога е потребно. Стабилната и униформна програма за стрес тестирања ги вклучува сите материјални типови ризици и соодветна анализа на сценарија, според ранливоста на деловниот модел на Банката. Интегрирана е во Апетитот за ризик, процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP), процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP) и планот за обновување со цел поддршка на проактивното управување со ризичниот профил на Банката, конкретно капиталот и ликвидносната позиција на база на очекувана основа. Покрај тоа, Банката извршува и обратни стрес тестови со цел да го тестира својот максимален капацитет за обновување. Други делумни проценки за ризик се опфатени со анализата на чувствителност, заснована врз релевантни параметри на стрес и интегрирани во процесот на поставување систем на лимити за управување со ризикот.

б) Структура и организација на управувањето со ризик

Банката воспостави три линии на одбрана во рамката со цел ефикасно управување со ризикот. Концептот на три линии на одбрана обезбедува јасна поделба на активностите и дефинира улоги и одговорности за управување со ризикот на различни нивоа во Банката. Управувањето со ризик во Банката делува како втора линија на одбрана, одговорна за соодветно управување, процена, следење и известување за ризиците во Банката.

Управувањето со ризикот се спроведува од страна на Сектор за управување со ризик во Банката согласно со политиките одобрени од Надзорниот одбор. Одборот обезбедува писмени принципи за целокупното управување со ризик, како и пишани политики кои опфаќаат конкретни области, како што се кредитен ризик, девизен ризик, ризик од каматни стапки, ликвидносен ризик,

3 Управување со ризици (продолжува)

оперативен ризик и други нефинансиски ризици. Покрај тоа, внатрешната ревизија е одговорна за независен преглед на управувањето со ризикот и контролното окружување.

Севкупно, организацијата и разграничувањето на надлежностите во структурата за управување со ризик на Банката е дизајнирана да спречи судир на интереси и да обезбеди транспарентен и документиран процес на одлучување, подложен на соодветен нагорен и надолен проток на информации. Управувањето со ризик во Банката е централизирано во компетентна линија за управување со ризик, што е специјализирана компетентна линија која опфаќа неколку професионални области, за кои Секторот за управување со ризик (Служба за управување со кредитни ризици и Служба за управување со некредитни ризици) е одговорна во рамките на Банката и која известува до Одборот за средства и обврски (ALCO), Одборот за управување со ризик, Управниот одбор и Надзорниот одбор. Компетентна линија за управување со ризик е одговорна за формулирање и контрола на политиките за управување со ризик, поставување лимити, воспоставување на методологии, надгледување на усогласувањето на политиките за управување со ризик во Банката, следење на изложеноста на ризик на Банката и подготовка на надворешни и внатрешни извештаи. Покрај тоа, Банката известува за својата изложеност на ризик пред надлежните организациони единици во рамките на компетентна линија за управување со ризик во НЛБ д.д.

Следењето на ризикот во Банката е централизирано во независна и/или посебна организациска единица. Централизираното следење на ризиците има за цел да воспостави стандардизирани и системски пристапи за управување со ризик и, според тоа, сеопфатен преглед на извештајот за финансиската состојба на Банката. Во согласност со политиките за управување со ризик на Банката, следењето на ризикот во Банката е одвоено од нејзиното раковоство и/или деловната функција, со цел да се одржи објективноста потребна при процена на деловните одлуки. Организациската единица за управување со ризиците директно известува до Управниот одбор, кој поднесува извештај до Надзорниот одбор.

в) Мерење на ризик и системи за известување

Банката, како дел од НЛБ Групацијата, е усогласена со регулативата на Европската Централна Банка (ЕЦБ) и правилата утврдени од страна на локалниот регулатор. Во однос на адекватноста на капиталот, Банката го применува стандардизираниот пристап кон кредитен, пазарен и оперативен ризик. Заради мерење на изложеноста кон кредитен, пазарен, ризик од каматна стапка, оперативен и нефинансиски ризик, покрај пропишаните регулативи, Банката користи внатрешни методологии и пристапи кои овозможуваат подетално следење и управување со ризикот. Овие внатрешни методологии се усогласени со упатствата на Базел и Европската Банкарска Асоцијација (ЕБА), како и со локалната регулатива и најдобрите практики во банкарските методологии.

Што се однесува до известувањето за ризик, внатрешните упатства на Банката ги одразуваат, покрај внатрешните барања, и суштината и зачестеноста на известувањето што се бара од локалниот регулатор и НЛБ д.д. Известувањето за ризици се врши во форма на стандардизирани извештаи, во согласност со политиките за управување со ризик, основани врз разумни методологии за мерење и усогласување на изложеноста на ризици, соодветни бази на податоци и автоматизација на подготовка на извештаи, со што се обезбедува квалитет на извештаите и се намалува можноста за грешки.

г) Податоци и ИТ систем

Повеќето податоци за ризик се пресметуваат и се чуваат во база на податоци (Data Warehouse). Податоците се собираат од трансакциски системи како извор и други системи на извор (на пр. главна книга). Воспоставениот процес обезбедува интегрирана информација во заедничката референтна структура, каде деловните корисници можат да пристапат во конзистентен и предметно ориентиран формат. Податоците редовно се проверуваат и потврдуваат. Податоците

3 Управување со ризици (продолжува)

што се користат за проценка на внатрешниот ризик, управување и известување се исти со податоците што Банката ги користи за регулаторно известување.

д) Главен акцент на управувањето со ризик во 2020 година

Ефикасното управување со ризиците и капиталот е клучно за Банката да одржи долгорочно профитабилно работење. Банката дополнително ја зајакна стабилноста на својот систем за управување со ризик во сите соодветни категории на ризик со цел да управува со нив проактивно, сеопфатно и претпазливо. Идентификација на ризик во многу рана фаза, неговото ефикасно управување и соодветните процеси на ублажување претставуваат суштински чекори во таков систем. Деловната и оперативната околина релевантна за работењето на Банката се менува со трендовите како што се промена на однесувањето на клиентите, појава на нови технологии и конкуренти и зголемување на нови регулаторни барања. Треба да се земе во предвид дека управувањето со ризик постојано се прилагодува со цел да се откријат и да се управува со нови потенцијални ризици кои се појавуваат.

Посебен фокус е ставен на вклучување на анализа на ризик во процесот на донесување одлуки на стратешко и оперативно ниво, диверзификација со цел да се избегне голема концентрација, оптимално користење на капиталот и негова распределба, соодветна прилагодена цена на ризиците, редовно образование/обуки на сите нивоа на раководство и обезбедување целосна усогласеност со внатрешните политики/правила и релевантни регулативи. Дополнително, во 2020 година Банката го подготви својот прв процес на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP) според барањата од локалниот регулатор.

Најважните видови на ризик се кредитен ризик, ликвидносен ризик, пазарен ризик и останати оперативни ризици. Пазарниот ризик вклучува валутен ризик, ризик од каматна стапка и друг ризик на цени.

Во сè уште негативно окружување со каматните стапки, Банката се соочи со растечки вишок на ликвидност, при што се посвети значително внимание на структурата и концентрацијата на резерви на ликвидност, вклучувајќи системи за рано предупредување, имајќи ги предвид потенцијалните негативни движења на пазарот. Вишокот ликвидност и побарувачката на пазарот за производи со фиксни каматни стапки резултираа во умерено зголемена изложеност на ризик од каматни стапки, што остана во рамките на умерена толеранција кон овој ризик. Покрај тоа, во текот на 2020 година, капиталот и ликвидноста на Банката останаа силни, стоејќи над целиот профил на апетитот за ризик.

Исто така, голем акцент беше ставен на управувањето со оперативните ризици, каде Банката го следи упатството со цел таквиот ризик да не влијае значително врз нејзиното работење. Во 2020 година беа направени дополнителни напори во однос на проактивно ублажување, спречување и минимизирање на потенцијалните штети во иднина. Покрај тоа, клучните индикатори за ризик, служејќи како систем за рано предупредување за пошироко поле на оперативни ризици, беа дополнително зајакнати. Нивната надградба овозможува подетални информации за поефикасно планирање на мерките и управување со оперативниот ризик, ги подобрува постојните внатрешни контроли и овозможува навремено реагирање кога е потребно.

3.1 Управување со кредитен ризик

а) Вовед

Во своето работење, Банката е изложена на кредитен ризик или ризик од загуби како резултат на неподмирување на обврските кон Банката од страна на должникот. Од таа причина, Банката проактивно и сеопфатно го следи и проценува гореспоменатиот ризик. Во тој процес, Банката ги следи Меѓународните стандарди за финансиско известување, регулативите издадени од Народната Банка на Република Северна Македонија и упатствата од ЕБА. Оваа област подетално се уредува со внатрешните методологии и процедури утврдени во интерните акти.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)**

Банката управува со кредитниот ризик на две нивоа: на ниво на индивидуален клиент/група на клиенти, каде соодветните процедури се следат во различни фази на врска со клиентот пред, за време и по склучување на договор. Пред склучување на договор, се проценува успешноста на клиентот, финансиската состојба и минатата соработка со Банката. Исто така, важно е да се обезбеди висок квалитет на обезбедувањето, иако тоа не влијае на кредитниот рејтинг на клиентот. Ова е проследено со различни форми на следење на клиентот, особено во процена на неговата способност да генерира доволно парични текови за редовно намирување на своите обврски и договорните обврски. Што се однесува до ова откривање на ризиците, важно е редовно следење на клиентите во рамките на системот за рано предупредување (EWS). Заради сеопфатна објективна процена на работењето на клиентот, развиени се интерни модели за бодување.

Квалитетот на кредитното портфолио, вклучително и билансната и вонбилансната изложеност, активно се следи и анализира на ниво на целокупното портфолио на Банката. Сеопфатни анализи редовно се вршат во однос на сегментацијата на клиентите, структурата на кредитен рејтинг, заостанати долгови и/или обем на нефункционални побарувања/ побарувања во група 2, покритее со дополнителни кредитни загуби, примени обезбедувања, концентрации кои произлегуваат од група на поврзани клиенти и концентрации во индустрија, изложеност кон валута и други индикатори на ризици во кредитното портфолио. Големо внимание се посветува на редовното следење на нови зделки и други промени или трендови, со акцент на рано откривање на зголемени ризици и нивна оптимизација во однос на профитабилноста. Банката соодветно го диверзифицира своето портфолио за да ги намали конкретните компоненти на кредитен ризик (т.е. ризикот што произлегува од работењето со конкретен клиент, сектор, позиции во финансиски инструменти или други конкретни настани). Зголемен акцент е ставен на стрес тестовите кои ги предвидуваат влијанијата на негативните макроекономски движења врз портфолиото, на ниво на исправки на вредноста и посебна резерва и на адекватноста на капиталот.

Банката го проценува нивото на загуби од кредитен ризик на индивидуална основа за материјални побарувања, и на групно ниво за остатокот од портфолиото. Индивидуален преглед се врши за материјалните финансиски средства од група 3, кои се оценети како нефункционални, врз основа на информациите за значителни финансиски проблеми со кои се соочува клиентот, во врска со кршење на договорните обврски, како што се заостанати долгови во намирувањето на обврските, без оглед дали финансиските средства ќе бидат реструктурирани од економски или правни причини и веројатноста клиентот да покрене стечајна постапка или финансиска реорганизација. Очекуваните идни парични текови (од обично работење и можниот откуп на обезбедување) се проценуваат по индивидуален преглед. Ако нивната дисконтирана вредност се разликува од книговодствената вредност на соодветното финансиско средство, исправка на вредност мора да се признае. За остатокот од портфолиото се прават групни исправки на вредност кое што не се проценува на индивидуална основа. Врз основа на барањата на МСФИ9, финансиските средства вреднувани по амортизирана набавна вредност се припишуваат на соодветната група, врз основа на проценетото зголемување на кредитниот ризик на изложеноста по првичното признавање.

Групата на финансиските средства одредува дали треба да се земе предвид очекувана загуба на кредитот за 12 месеци или за целото времетраење на кредитот. Пресметката на очекуваната кредитна загуба се заснова на веројатноста за ненаплата и загубата поради неисполнување на обврската, која се пресметува со користење на историски податоци и статистичко моделирање, како и предвидени макроекономски параметри. За вонбилансните финансиски средства, веројатноста за отплата на изложености се зема предвид при креирање на групни исправки на вредност. Моделите што се користат за процена на идните параметри на ризик, се потврдуваат и тестираат од страна на НЛБ д.д на редовна основа.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)****б) Главен акцент во 2020 година**

Банката одобри КОВИД-19 мораториум за физички лица и претпријатија. Мораториумот заврши на 30 септември 2020 година. Вкупна изложеност од ЕУР 45 милиони беше подобна за второ одложување, со важност до 31 март 2021 година, што претставува 7% од клиентите и само 2% од изложеноста. Проверката на квалитетот на клиентите во М2 образец од аспект на плата се правеше регуларно.

Новите исплати беа претежно кон клиенти со ранг А и Б. Индивидуален преглед на претпријатија, како и експертска проценка на портфолиото за физички лица во вториот мораториум, доведува до миграција од група 1 во група 2 и влијае на исправите на вредност за 2020 година.

Макроекономските претпоставки беа вклучени во пресметката на исправките на вредност согласно МСФИ 9, што придонесе за еднократно зголемување на групните исправки на вредност.

Нефункционалните кредити се под предвидените, со имплементирана нова дефиниција за нефункционалност, робусната колекција во сегментот физички лица придонесе за резултатот.

Трошокот на ризик изнесуваше 159 базични поени и е доста под проценетите 180 базични поени, како резултат на значајниот придонес на наплатените претходно отпишани побарувања.

в) Максимална изложеност на кредитен ризик

	31.12.2020	31.12.2019
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	13.320.855	11.866.212
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	5.365.363	6.169.393
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	-	-
- должнички хартии од вредност	12.585.703	8.715.727
- кредити на држава	59.390	138.159
- кредити на банки	3.066.661	2.852.766
- кредити на финансиски институции	130.092	140.132
- кредити на физички лица	37.216.493	34.306.588
- кредити на останати комитенти	21.500.176	21.621.280
- останати финансиски средства	1.527.084	1.282.497
Вкупно нето финансиски средства	94.771.817	87.092.754
Гаранции	7.288.438	6.661.849
Преземени обврски за кредитирање	4.388.256	5.033.575
Останати потенцијални обврски	905.371	873.803
Вкупно потенцијални обврски	12.582.065	12.569.227
Вкупно максимална изложеност на кредитен ризик	107.353.882	99.661.981

Максимална изложеност на кредитен ризик е приказ на изложеноста на Банката на кредитен ризик одделно, по посебни видови финансиски средства и потенцијални обврски. Изложеноста наведена во горната табела е прикажана за состојбите од извештајот за финансиска состојба според нивната нето сметководствена вредност, како што се прикажани во извештајот за финансиската состојба, а за вонбилансните ставки во висина на нивната номинална вредност. Во ставката Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки е вклучена готовина во износ од МКД 3.050.597 илјади (2019: МКД 3.806.319 илјади) што не претставува изложеност на кредитен ризик.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)****г) Обезбедување од финансиски средства што се кредитно оштетени**

31.12.2020	Целосно/повеќе обезбедени финансиски средства		Финансиски средства кои немаат или кои не се целосно покриени со обезбедување	
	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедувањето	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедувањето
Финансиски средства по амортизирана набавна вредност				
- кредити на држава	-	-	-	-
- кредити на физички лица	350.910	1.201.931	97.408	9.884
- кредити на други комитенти	552.406	3.660.910	244.592	399.381
- останати финансиски средства	1.904	18.680	13.189	1.444
Вкупно	905.220	4.881.521	355.189	410.709

31.12.2019	Целосно/повеќе обезбедени финансиски средства		Финансиски средства кои немаат или кои не се целосно покриени со обезбедување	
	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедувањето	Нето вредност на кредити и побарувања	Објективна вредност на обезбедувањето
Финансиски средства по амортизирана набавна вредност				
- кредити на држава	-	-	89	-
- кредити на физички лица	192.697	694.156	112.004	13.853
- кредити на други комитенти	333.718	2.078.786	265.527	622.121
- останати финансиски средства	2.788	18.916	13.726	1.653
Вкупно	529.203	2.791.858	391.346	637.627

д) Политика за заштита на кредити

Банката применува единствен сет на стандарди за обезбедување на кредити на население и на претпријатија, во согласност со регулаторните барања. Главниот документ со кој се регулираат обезбедувањата за кредитите во Банката е Политиката за обезбедувања по кредити. Политиката е донесена од страна на Надзорниот одбор на Банката. Политиката ги претставува основните принципи што вработените мора да ги земат во предвид при потпишување, процена, следење и известување на обезбедувањата, со цел кредитниот ризик да се намали. Пазарната вредност на недвижниот и подвижниот имот што се користи како обезбедување се добива од извештаите за процена од лиценцирани проценители. Пазарната вредност на финансиските инструменти во сопственост на Банката се добива од организираниот пазар - како што е берзата за котирали финансиски инструменти или утврдени во согласност со интерна постапка за некотирали финансиски инструменти.

Банката добива проценки од сертифицирани внатрешни и надворешни проценители, кои ги имаат потребните лиценци. Проценките мора да се направат во согласност со меѓународните стандарди за вреднување. Кога се стекнува обезбедувањето, Банката ги следи интерните регулативи со кои се дефинираат минималните стапки на сигурност или залог. Банката се обидува да добие обезбедување со поголема вредност од основната изложеност (во зависност од рејтингот на кредитопримателот, доспевањето на кредитот и сл.) со цел да ги намали негативните последици како резултат на поголемите промени во пазарните цени на средствата што се користат како обезбедување.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

Ако недвижен имот, подвижен имот и финансиски инструменти служат како обезбедување, заложното право на Банката за таквите средства треба да биде од највисок ранг. Исклучително, кога вредноста на хипотеката на недвижен имот е доволно голема, заложното право може да има друг редослед на приоритет.

Банката ја следи вредноста на обезбедувањето за време на периодот на отплата на кредитот во согласност со задолжителните периоди и интерните упатства.

ѓ) Главните видови на обезбедувања кои се прифаќаат од страна на Банката

Банката прифаќа различни форми на материјални и лични обезбедувања како обезбедување за кредит. Материјалното обезбедување за кредит дава право во случај кога должникот (кредитопримателот) не ги исполнува своите договорни обврски, да се продаде конкретен имот со цел наплата на побарувањата, задржува конкретен безготовински имот или готовина, намалува или нетира износ на изложеност спрема долгот на договорната страна кон Банката. Лично обезбедување за кредит е метод за намалување на кредитен ризик при што трета страна се обврзува да го плати долгот во случај на примарниот должник (кредитопримателот) да не ја исполни обврската. Кредитите многу често се обезбедуваат со комбинација на видови на обезбедување. Општите препораки за обезбедување на кредити се наведени во интерните упатства и ги содржат елементите наведени подолу. Одлуката за видот на обезбедувањето и покриеноста на кредитот со обезбедување зависи од кредитоспособноста на клиентот (кредитен рејтинг), доспевањето на кредитот и варира во зависност од тоа дали кредитот е доделен на физичко лице или на претпријатие.

е) Процена на ризик на обезбедување

Кредитниот ризик на клиент/договорна страна е клучен параметар за одлучување при одобрување на изложеност. Обезбедувањето е второстепен извор на отплата и затоа одлуките за одобрување на изложеност не треба пред се да се засноваат на обезбедувањето.

Сепак, обезбедувањето е важен елемент за олеснување во процесот на одобрување и во зависност од кредитниот рејтинг на клиентот, предуслов. Банката ги има пропишано минималните соодноси помеѓу вредноста на обезбедувањето и износот на кредитот, во зависност од видот на обезбедувањето и рејтингот на клиентот. Соодносите се засноваат на упатства од искуство и регулаторни упатства.

Банката посветува особено внимание на внимателно следење на објективната вредност на обезбедувањето и на редовни и независни вреднувања применувајќи ги Меѓународните стандарди за проценка. Преку детално испитување на сите примени обезбедувања, Банката се осигурува дека се зема предвид само обезбедувањето од кое реално може да се очекува плаќање доколку се ликвидира.

Банката има најголема концентрација на обезбедувања кои произлегуваат од хипотека на недвижен имот, што е релативно сигурен и квалитетен вид на обезбедување, меѓутоа, меѓу другото поради падот на цените на пазарот на недвижности во последно време, Банката внимателно ги следи вредностите на обезбедувањето на недвижностите и, доколку е потребно, воспоставува поголеми износи на исправки на вредноста и резервации за нефункционални кредити обезбедени со недвижен имот, засновани на проценети намалувања на вредноста на недвижностите што се очекува да бидат остварени при продажба (очекувана наплата од обезбедување).

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

ж) Анализа на кредитниот квалитет на финансиските средства и потенцијални обврски

31.12.2020	12- месечни ОКЗ	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени	Набавени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно
Должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност					
А	-	-	-	-	-
Б	12.695.094	-	-	-	12.695.094
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(109.391)	-	-	-	(109.391)
Сметководствена вредност	12.585.703	-	-	-	12.585.703
Кредити на и побарувања од банки по амортизирана набавна вредност					
А	1.383.369	-	-	-	1.383.369
Б	1.688.006	-	-	-	1.688.006
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(4.714)	-	-	-	(4.714)
Сметководствена вредност	3.066.661	-	-	-	3.066.661
Кредити на и побарувања од комитенти по амортизирана набавна вредност					
А	38.008.730	1.551.304	-	-	39.560.034
Б	15.030.547	1.787.080	1.061	-	16.818.688
В	169.109	2.392.296	37.801	-	2.599.206
Г и Д	(313)	(620)	3.890.052	-	3.889.119
Исправка на вредноста	(779.586)	(497.714)	(2.683.596)	-	(3.960.896)
Сметководствена вредност	52.428.487	5.232.346	1.245.318	-	58.906.151
Останати финансиски средства по амортизирана набавна вредност					
А	331.951	1.376	-	-	333.327
Б	1.168.057	772	3	-	1.168.832
В	395	13.816	33	-	14.244
Г и Д	143	-	44.685	-	44.828
Исправка на вредноста	(3.876)	(646)	(29.625)	-	(34.147)
Сметководствена вредност	1.496.670	15.318	15.096	-	1.527.084
Должнички хартии од вредност по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка					
А	-	-	-	-	-
Б	5.332.440	-	-	-	5.332.440
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(39.602)	-	-	-	(39.602)
Потенцијални обврски					
А	5.317.240	30.897	-	-	5.348.137
Б	6.434.090	260.565	-	-	6.694.655
В	120.324	296.323	5	-	416.652
Г и Д	-	-	122.621	-	122.621
Исправка на вредноста	(140.850)	(39.926)	(60.648)	-	(241.424)
Сметководствена вредност	11.730.804	547.859	61.978	-	12.340.641

3 Управување со ризици (продолжува)

3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)

31.12.2019	12- месечни ОКЗ	ОКЗ за целиот животен век не кредитно оштетени	ОКЗ за целиот животен век кредитно оштетени	Набавени кредитно оштетени финансиски средства	Вкупно
Должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност					
А	-	-	-	-	-
Б	8.797.026	-	-	-	8.797.026
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(81.299)	-	-	-	(81.299)
Сметководствена вредност	8.715.727	-	-	-	8.715.727
Кредити на и побарувања од банки по амортизирана набавна вредност					
А	1.379.998	-	-	-	1.379.998
Б	1.477.941	-	-	-	1.477.941
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(5.173)	-	-	-	(5.173)
Сметководствена вредност	2.852.766	-	-	-	2.852.766
Кредити на и побарувања од комитенти по амортизирана набавна вредност					
А	34.554.287	952.131	-	-	35.506.418
Б	17.096.361	1.982.366	4.203	-	19.082.930
В	67.816	1.902.247	-	-	1.970.063
Г и Д	-	-	2.967.219	-	2.967.219
Исправка на вредноста	(896.146)	(356.938)	(2.067.387)	-	(3.320.471)
Сметководствена вредност	50.822.318	4.479.806	904.035	-	56.206.159
Останати финансиски средства по амортизирана набавна вредност					
А	289.903	1.682	-	-	291.585
Б	965.875	1.330	7	-	967.212
В	531	10.418	-	-	10.949
Г и Д	-	-	56.872	-	56.872
Исправка на вредноста	(3.249)	(495)	(40.377)	-	(44.121)
Сметководствена вредност	1.253.060	12.935	16.502	-	1.282.497
Должнички хартии од вредност по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка					
А	-	-	-	-	-
Б	6.136.472	-	-	-	6.136.472
В	-	-	-	-	-
Г и Д	-	-	-	-	-
Исправка на вредноста	(26.012)	-	-	-	(26.012)
Потенцијални обврски					
А	4.993.999	29.564	-	-	5.023.563
Б	6.017.556	1.027.675	24	-	7.045.255
В	58.111	360.781	-	-	418.892
Г и Д	-	-	81.517	-	81.517
Исправка на вредноста	(168.359)	(66.395)	(33.110)	-	(267.864)
Сметководствена вредност	10.901.307	1.351.625	48.431	-	12.301.363

3 Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)**

Банката ја заснова класификацијата на кредитниот рејтинг на клиентите на методологија за рејтинг, која вклучува униформна кредитна скала за оценување од 12 рејтинг класи, од кои девет претставуваат редовни клиенти и три нефункционални клиенти.

Рејтинг групата А (рејтинг класи AAA до А) ги вклучува најдобрите клиенти со низок степен на веројатност за неисполнување на обврската, карактеризирана со голема адекватност на капиталот и голема покриеност на финансиските обврски со слободен паричен тек. Рејтинг групата А се смета за класификација на инвестициска оцена.

Рејтинг групата Б (рејтинг класи BBB до Б) вклучува клиенти со низок кредитен ризик, една класа повисоко од клиентите од А рејтинг групата. Овие клиенти покажуваат стабилни перформанси, прифатливи финансиски коефициенти и квалитативни елементи и имаат доволен паричен тек за да ги намират своите обврски, но тие се почувствителни на промените во индустријата или економијата. Класификацијата на рејтинг групата Б е инвестициска оцена за BBB и „инвестирај со грижа“ за ББ и Б.

Рејтинг групата В (рејтинг класи BBB до В) вклучува клиенти кои се изложени на повисоко и натпросечно ниво на кредитен ризик. Понекогаш Банката ги финансира клиентите со рејтинг BBB, бидејќи поддршката носи повеќе позитивни влијанија, сепак, рејтинг групата В се смета за значителен ризик. Банката разумно ја ограничува соработката со таквите клиенти и ја намалува изложеноста кон нив.

Рејтинг групата Г, (рејтинг класи Г и ГГ) и 'Д' претставуваат нефункционални клиенти, кои се третираат дека не ги исполниле обврските.

Клиентите класифицирани со рејтинг Г, ГГ и Д обично се пренесуваат на специјализираните единици за реструктурирање (кои вршат деловно и финансиско реструктурирање со цел да се минимизираат загубите и клиентот да се врати во статус редовен) или постапка на решавање на долгот и правна поддршка (со цел да се минимизираат загубите заради неисполнување на обврските).

з) Преглед на модифицирани и реструктурирани кредити

Од гледна точка на управување со ризик, штом средството е реструктурирано или модифицирано, Службата за управување со кредитни ризици на Банката продолжува да ја следи изложеноста сè додека не биде целосно депризнаена.

Табелата подолу вклучува средства од група 2 и 3 кои биле модифицирани и, според тоа, се третираат како реструктурирани во текот на периодот, со соодветна модификациона загуба претрпена од страна на Банката.

	2020	2019
Амортизирана вредност на финансиските средства модифицирани во текот на периодот	282.341	61.237
Нето модификациони загуби	(8.073)	(1.310)

Банката нема модифицирани финансиски средства за кои исправката на вредноста се сменила на 12 месечна очекувана кредитна загуба (ОКЗ) во текот на периодот.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)**

Следните табели даваат резиме на реструктурираните кредити на Банката.

31.12.2020	Сите реструктурирани кредити				Оштетување, резервации и прилагодување на вредноста		
	Нефункционални				Редовни реструктурирани изложености	Нефункционални реструктурирани изложености	Обезбедување и финансиски гаранции добиени за реструктурирани кредити
	Вкупно	Редовни	Оштетени	Нефункционални			
Кредити на и побарувања (вклучувајќи ги по амортизирана набавна вредност и по објективна вредност)	1.655.383	986.448	668.935	-	(399.657)	(468.846)	2.220.678
- физички лица	131.273	31.319	99.954	-	(464)	(57.200)	176.677
- нефинансиски институции	1.524.110	955.129	568.981	-	(399.193)	(411.646)	2.044.001
Останати финансиски средства	354	354	-	-	(305)	-	299
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	1.655.737	986.802	668.935	-	(399.962)	(468.846)	2.220.977

31.12.2019	Сите реструктурирани кредити				Оштетување, резервации и прилагодување на вредноста		
	Нефункционални				Редовни реструктурирани изложености	Нефункционални реструктурирани изложености	Обезбедување и финансиски гаранции добиени за реструктурирани кредити
	Вкупно	Редовни	Оштетени	Нефункционални			
Кредити и побарувања (вклучувајќи ги по амортизирана набавна вредност и по објективна вредност)	1.267.156	596.888	670.268	-	(256.872)	(521.250)	1.966.894
- физички лица	91.967	16.913	75.054	-	(915)	(26.681)	193.730
- нефинансиски институции	1.175.189	579.975	595.214	-	(255.957)	(494.569)	1.773.164
Останати финансиски средства	6.774	6.774	-	-	(5.619)	-	11.590
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	1.273.930	603.662	670.268	-	(262.491)	(521.250)	1.978.484

Реструктурирани изложености по период на реструктурирање

31.12.2020	До 3 месеци	Од 3 до 6 месеци	Од 6 до 12 месеци	Над 12 месеци
Редовна изложеност	139.725	120.234	51.275	275.606
Нефункционални изложености	318	7.261	3.434	189.076
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	140.043	127.495	54.709	464.682

31.12.2019	До 3 месеци	Од 3 до 6 месеци	Од 6 до 12 месеци	Над 12 месеци
Редовна изложеност	62.841	64.984	129.817	83.530
Нефункционални изложености	3.644	12.666	220	132.489
Вкупна изложеност со мерки за реструктурирање	66.485	77.650	130.037	216.019

3 Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)****Реструктурирани изложености по група**

31.12.2020	Бруто износ на реструктурирани кредити			ОКЗ		
	Група 2	Група 3	Вкупно	Група 2	Група 3	Вкупно
- домаќинства	11.417	119.856	131.273	462	57.202	57.664
- нефинансиски институции	542.877	981.233	1.524.110	119.128	691.711	810.839
Вкупно реструктурирани кредити	554.294	1.101.089	1.655.383	119.590	748.913	868.503

31.12.2019	Бруто износ на реструктурирани кредити			ОКЗ		
	Група 2	Група 3	Вкупно	Група 2	Група 3	Вкупно
- домаќинства	16.913	75.054	91.967	915	26.681	27.596
- нефинансиски институции	298.087	877.102	1.175.189	42.448	708.078	750.526
Вкупно реструктурирани кредити	315.000	952.156	1.267.156	43.363	734.759	778.122

Главните реструктурирани мерки, што ги користи Банката, се одложувањето на плаќањето, намалувањето на каматните стапки, стекнувањето обезбедување за делумно враќање на побарувањата и други, било како поединечни реструктурирани мерки, или како комбинација на повеќе.

с) Анализа на кредити и побарувања по индустриски сектори

Индустриски сектор	31.12.2020				31.12.2019			
	Бруто кредити	Резервации	Нето кредити	(%)	Бруто кредити	Резервации	Нето кредити	(%)
Банки	3.071.375	(4.714)	3.066.661	4,83%	2.857.939	(5.173)	2.852.766	4,73%
Финансии	130.450	(358)	130.092	0,20%	140.684	(552)	140.132	0,23%
Електрична енергија, гас и вода	812.802	(153.685)	659.117	1,04%	1.035.763	(33.480)	1.002.283	1,66%
Градежна индустрија	2.791.056	(287.811)	2.503.245	3,94%	2.715.090	(263.103)	2.451.987	4,06%
Тешка индустрија	6.556.680	(733.475)	5.823.205	9,17%	6.585.717	(743.723)	5.841.994	9,68%
Образование	76.447	(13.165)	63.282	0,10%	80.454	(14.812)	65.642	0,11%
Земјоделство, шумарство и риболов	1.015.291	(194.636)	820.655	1,29%	756.678	(159.587)	597.091	0,99%
Јавен сектор	61.183	(1.795)	59.388	0,09%	138.238	(89)	138.149	0,23%
Потрошувачи	38.564.757	(1.348.266)	37.216.491	58,61%	35.353.430	(1.046.852)	34.306.578	56,85%
Рударство	103.737	(2.299)	101.438	0,16%	79.881	(2.641)	77.240	0,13%
Претприемачи	-	-	-	0,00%	-	-	-	0,00%
Услуги	3.085.717	(391.911)	2.693.806	4,24%	2.672.088	(283.889)	2.388.199	3,96%
Транспорт и комуникации	1.182.404	(170.565)	1.011.839	1,59%	1.304.021	(188.259)	1.115.762	1,85%
Трговска индустрија	8.116.400	(643.340)	7.473.060	11,77%	8.307.239	(574.024)	7.733.215	12,82%
Здравствена заштита и социјална сигурност	370.123	(19.590)	350.533	0,55%	357.347	(9.460)	347.887	0,58%
Останати финансиски средства	1.561.231	(34.147)	1.527.084	2,40%	1.326.618	(44.121)	1.282.497	2,13%
Вкупно	67.499.653	(3.999.757)	63.499.896	100,00%	63.711.187	(3.369.765)	60.341.422	100,00%

3 Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)****и) Анализа на кредити и побарувања по географски сектори**

Земја	31.12.2020	31.12.2019
Република Северна Македонија	60.621.951	57.564.961
Членки на Европска унија	1.840.973	1.860.565
Останати земји	1.036.972	915.896
Вкупно	63.499.896	60.341.422

3.1.1 Должнички инструменти, благајнички записи и други записи

Табелата подолу претставува анализа на должнички хартии од вредност, благајнички записи и други записи. Издавачи на хартиите од вредност се Народната Банка на Република Северна Македонија (НБРСМ) и Република Северна Македонија (РСМ).

Анализата на должничките инструменти, благајничките записи и друг вид на записи е прикажана во белешките 20 и 22. Standard & Poor's Ratings Services утврди долгорочен/краткорочен рејтинг "ББ-/Б" за странска и домашна валута со стабилен изглед, додека Fitch's Rating Agency утврди "ББ+" долгорочен рејтинг за домашна и странска валута и краткорочен рејтинг "Б" за странска валута со негативен изглед.

31.12.2020	Вложувања во хартии од вредност	Вкупно
НБРСМ	1.692.984	1.692.984
РСМ	16.225.159	16.225.159
Вкупно	17.918.143	17.918.143

31.12.2019	Вложувања во хартии од вредност	Вкупно
НБРСМ	4.054.753	4.054.753
РСМ	10.797.446	10.797.446
Вкупно	14.852.199	14.852.199

3.1.2 Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања

Во текот на 2020 и 2019 година, Банката се стекна со средства преку преземање на колатерал чуван како обезбедување:

	Сметководствена вредност	
Природа на средствата	2020	2019
Градежни објекти	-	177.218
Станбени објекти	-	166
Опрема	-	41.638
Останато	-	234
Вкупно (Белешка 27)	-	219.256

Преземените средства вклучуваат земјиште, станови, опрема и деловен простор кој не се користи од страна на Банката за нејзината основна дејност. Преку преземањето на средствата, Банката ги намалува нефункционалните побарувања. Недвижностите со кои Банката се стекнала се продаваат веднаш штом тоа е изводливо.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.1 Управување со кредитен ризик (продолжува)****3.1.3 Презентација на нето финансиските инструменти според класификациона категорија**

31.12.2020	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	-	13.320.855	13.320.855
Хартии од вредност	5.365.363	12.585.703	17.951.066
- обврзници	3.639.456	11.188.288	14.827.744
- акции	32.923	-	32.923
- записи	1.692.984	1.397.415	3.090.399
Побарувања и обврски	-	63.499.896	63.499.896
- кредити на држава	-	59.390	59.390
- кредити на банки	-	3.066.661	3.066.661
- кредити на финансиски институции	-	130.092	130.092
- кредити на физички лица	-	37.216.493	37.216.493
- кредити на останати комитенти	-	21.500.176	21.500.176
Останати финансиски средства	-	1.527.084	1.527.084

31.12.2019	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна	Финансиски средства по амортизирана набавна вредност	Вкупно
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	-	11.866.212	11.866.212
Хартии од вредност	6.169.393	8.715.727	14.885.120
- обврзници	2.081.719	8.189.774	10.271.493
- акции	32.921	-	32.921
- записи	4.054.753	525.953	4.580.706
Побарувања и обврски	-	60.341.422	60.341.422
- кредити на држава	-	138.159	138.159
- кредити на банки	-	2.852.766	2.852.766
- кредити на финансиски институции	-	140.132	140.132
- кредити на физички лица	-	34.306.588	34.306.588
- кредити на останати комитенти	-	21.621.280	21.621.280
Останати финансиски средства	-	1.282.497	1.282.497

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик

Пазарен ризик е ризик од промени во пазарните цени, како што се каматни стапки, цени на капиталот, девизни курсеви и кредитни распони (што не се однесуваат на промени на кредитната стабилност на должникот/издавачот) или во параметри кои влијаат на цените (променливост и корелации), кои ќе влијаат врз приходот на Банката или на вредноста на нејзините удели во финансиски инструменти. Загубите можат директно да влијаат на добивката или загубата, на пример, во случај на позициите од трговската книга. Сепак, за позициите од банкарската книга тие се одразуваат во ревалоризациските резерви. Изложеноста кон пазарен ризик е до одреден степен интегрирана во банкарската индустрија и нуди можност за создавање финансиски резултати и вредност. Целта на управувањето со пазарниот ризик е да управува и контролира изложеност кон пазарен ризик во рамките на прифатливи параметри, истовремено оптимизирајќи го повратот на ризик.

Секторот за управување со ризици е независен од активностите за тргување. Изложеноста и ограничувањата се следат секојдневно и редовно се пријавуваат до Одборот за средства и обврски (ALCO) и другите релевантни тела надлежни за одлучување.

Банката користи широк избор на квантитативни и квалитативни алатки за мерење, управување и известување на пазарните ризици како што се ризична вредност (Value at risk), анализа на чувствителност, стрес тест, сценарија на ретроактивно тестирање, други олеснувачи на пазарен ризик (концентрација на изложености, ограничувања на јазот и др.), чувствителност на нето приход од камата, економска вредност на капиталот и економски капитал. Стрес тестот дава индикација за можните загуби што можат да се појават во тешки пазарни услови.

Во областа на валутниот ризик, Банката ја следи целта на мали и средни изложености. Банката ја следи отворената девизна позиција постојано. Ориентацијата на Банката во управувањето со ризик од каматни стапки е да спречи негативни ефекти врз нето приходите што произлегуваат од променетите пазарни каматни стапки. Склучувањето на трансакции со деривати е ограничено на сервисирање на отворените позиции на клиентите и заштита на сопствените позиции на Банката. Во согласност со упатствата од НЛБ д.д., Банката нема трговска книга.

Во однос на следење и управување со пазарниот ризик, поставени се унифицирани методологии и ограничувања на изложеност според локалната регулатива и упатствата од НЛБ д.д. Согласно релевантните политики, Банката мора да ја следи и управува изложеноста кон пазарни ризици и да известува до НЛБ д.д. Изложеноста редовно се следи и се пријавува на локалниот Одбор за средства и обврски (ALCO) и Одборот за средства и обврски на НЛБ Групација (ALCO).

3.2.1 Валутен ризик

Банката е изложена на ризик од девизен курс преку трансакции во странска валута. Ризикот од девизен курс е ризик од можните загуби од отворените девизни позиции како резултат на промените во девизните курсеви. Изложеноста на движењето на девизните курсеви има влијание врз финансиската состојба и паричните текови на Банката. Банката го мери и управува со ризикот од девизен курс користејќи комбинација на анализа на чувствителност, ризична вредност (VaR), сценарија и стрес тестирања.

Банката е одговорна за нејзината Политика за управување со валутен ризик, која исто така вклучува систем на лимити и е во согласност со упатствата и стандардите на матичната банка НЛБ д.д., како и локалните регулаторни барања. Политиката е потврдена од Надзорниот одбор. Секторот за управување со ризици секојдневно ја следи изложеноста на ризик на Банката. Секторот за финансиски пазари и средства управува со девизните позиции на ниво на валута така што тие секогаш се во рамките на лимитите или се затворени. Изложеноста кон валутен ризик се дискутира на дневните состаноци за ликвидност, месечните состаноци на Одборот за средства и обврски и на кварталните состаноци на Надзорниот одбор.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.1 Валутен ризик (продолжува)**

Банката ги следи упатствата од НЛБ д.д. во врска со девизното кредитирање. Целта на упатството е да се решат ризиците кои произлегуваат од можниот прекумерен раст на девизното кредитирање, да се идентификуваат скриените ризици и преостанатите ризици поврзани со девизното кредитирање, да се намали соодветниот ризик, да се интернализираат соодветните трошоци и да се одржи соодветниот капитал во однос на кредитирањето во девизи.

а) Износот на финансиските инструменти деноминирани во сите валути

31.12.2020

	ЕУР	УСД	ЦХФ	МКД	Останати	Вкупно
Финансиски средства						
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	4.831.313	610.250	844.211	6.441.403	593.678	13.320.855
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	3.640.058	-	-	1.725.305	-	5.365.363
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност	-	-	-	-	-	-
- должнички хартии од вредност	340.250	-	-	12.245.453	-	12.585.703
- кредити на и побарувања од банки	55.792	2.359.531	226.993	97.403	326.942	3.066.661
- кредити на и побарувања од комитенти	21.622.200	167.283	28	37.101.784	14.856	58.906.151
- останати финансиски средства	61.039	1.834	82	1.464.078	51	1.527.084
Вкупно финансиски средства	30.550.652	3.138.898	1.071.314	59.075.426	935.527	94.771.817

Финансиски обврски

Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност						
- депозити на банки	233.592	26.872	11.640	43.722	55.493	371.319
- депозити на други комитенти	26.366.733	2.951.847	1.014.109	48.115.346	888.690	79.336.725
- обврски по кредити	422.376	-	-	-	-	422.376
- субординирани обврски	1.848.018	-	-	-	-	1.848.018
- останати финансиски обврски	403.979	82.463	20.713	497.067	8.319	1.012.541
Вкупно финансиски обврски	29.274.698	3.061.182	1.046.462	48.656.135	952.502	82.990.979

Нето финансиска позиција во извештајот за финансиска состојба	1.275.954	77.716	24.852	10.419.291	(16.975)	11.780.838
--	------------------	---------------	---------------	-------------------	-----------------	-------------------

Нето финансиски позиции	1.275.954	77.716	24.852	10.419.291	(16.975)	11.780.838
--------------------------------	------------------	---------------	---------------	-------------------	-----------------	-------------------

31.12.2019

Вкупно финансиски средства	27.322.012	2.896.705	1.578.671	54.332.902	962.464	87.092.754
Вкупно финансиски обврски	27.390.454	2.904.466	896.603	44.280.227	902.786	76.374.536

Нето финансиска позиција во извештајот за финансиска состојба	(68.442)	(7.761)	682.068	10.052.675	59.678	10.718.218
--	-----------------	----------------	----------------	-------------------	---------------	-------------------

Нето финансиска позиција	(68.442)	(7.761)	682.068	10.052.675	59.678	10.718.218
---------------------------------	-----------------	----------------	----------------	-------------------	---------------	-------------------

3 Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.1 Валутен ризик (продолжува)****б) Сензитивна анализа на валутен ризик**

Сценарија*	31.12.2020	31.12.2019
АУД	+/- 15.5%	+/- 6.5%
ЦАД	+/- 9.5%	+/- 4.0%
ЦХФ	+/- 3.5%	+/- 2.5%
ДКК	+/- 0.5%	+/- 0.5%
ЕУР	+/- 0.5%	+/- 0.5%
ГБП	+/- 12.0%	+/- 5.0%
ЈЕН	+/- 7.0%	+/- 5.5%
НОК	+/- 23%	+/- 4.5%
СЕК	+/- 5.5%	+/- 4.0%
УСД	+/- 6.0%	+/- 3.0%
Останати	+/- 15.5%	+/- 6.5%

* Процентите на чувствителност за сценаријата се сметаат како најголема месечна нестабилност на девизниот курс за една година, соодветно за 2020 и 2019 година.

	31.12.2020		31.12.2019	
	Ефекти врз Билансот на успех	Ефекти врз сеопфатна добивка	Ефекти врз Билансот на успех	Ефекти врз сеопфатна добивка
Апрецијација на				
АУД	739	-	535	-
ЦАД	410	-	240	-
ЦХФ	1.057	-	1.359	-
ДКК	8	-	(26)	-
ЕУР	(5.332)	(17.816)	6.275	(10.183)
ГБП	699	-	1.035	-
ЈЕН	(24)	-	13	-
НОК	1.010	-	977	-
СЕК	377	-	909	-
УСД	(16)	-	(342)	-
Останати	(375)	-	(76)	-
Ефекти врз останата сеопфатна добивка	(1.448)	(17.816)	10.899	(10.183)
Депрецијација на				
АУД	(739)	-	(535)	-
ЦАД	(410)	-	(240)	-
ЦХФ	(1.057)	-	(1.359)	-
ДКК	(8)	-	26	-
ЕУР	5.332	17.816	(6.275)	10.183
ГБП	(699)	-	(1.035)	-
ЈЕН	24	-	(13)	-
НОК	(1.010)	-	(977)	-
СЕК	(377)	-	(909)	-
УСД	16	-	342	-
Останати	375	-	76	-
Ефекти врз останата сеопфатна добивка	1.448	17.816	(10.899)	10.183

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.2 Каматен ризик

Активностите на Банката се изложени на ризик од променливоста на каматните стапки до степен до кој каматоносните средства (вклучувајќи ги и вложувањата) и каматоносните обврски достасуваат или нивната каматна стапка се менува во различен период или во различни износи. Во случај на средства и обврски со променливи каматни стапки, Банката е исто така изложена на основните ризици кои ја претставуваат разликата од промената на повеќе видови променливи каматни стапки, како што се на пример каматната стапка на штедните влогови на физички лица, ЛИБОР и различни видови на камати.

Активностите за управување со ризикот се наменети за оптимизирање на нето приходите од камати, со пазарни каматни стапки кои се конзистентни со деловните стратегии на Банката.

Активностите за управување со ризикот на средствата и обврските се спроведуваат од аспект на сензитивноста на Банката на промените на каматните стапки. Генерално, Банката е осетлива на промените во средствата поради повеќето каматоносни средства.

Ризикот од каматната стапка е ризик на капиталот и на добивка или загуба на Банката што произлегува од промена на пазарните каматни стапки. Управувањето со ризикот од каматни стапки на Банката ги опфаќа сите билансни и вонбилансни средства и обврски чувствителни на каматни стапки од банкарската книга на Банката, земајќи ги предвид позициите во секоја валута. Управувањето со ризикот од каматни стапки во Банката е усвоен во согласност со Апетитот за ризик и Стратегијата за ризик на Банката, упатствата на НЛБ д.д. и локалните регулаторни барања.

Ризикот од каматна стапка во банкарската книга се мери и се следи во рамките на политиката за управување со ризик од каматни стапки, која воспоставува постојани методологии, модели и системи на лимити. Банката управува со изложеност кон ризик од каматни стапки преку примена на две главни мерки:

- чувствителност на економската вредност - користејќи го методот BPV (Вредност на базен поен), со кој се мери степенот до кој вредноста на портфолиото би се променила доколку каматните стапки се менуваат според сценариото и
- чувствителност на нето приходи од камати - користејќи го методот EAR (Заработка по ризик), со кој се мери влијанието на промена на каматната стапка врз идните нето приходи од камата во текот на едногодишниот период, претпоставувајќи постојан обем и структура на билансот на состојба.

Банката редовно ја мери изложеноста на ризик од каматна стапка во банкарската книга под различни стандардизирани и дополнителни сценарија на промени во нивото и формата на кривата на принос од каматна стапка, вклучително и сите значајни извори на ризик, земајќи ги предвид претпоставките за однесување и моделирање. Дел од депозитите без доспевање, што се смета за основен дел, се распределува долгорочно користејќи реплицирачко портфолио. Опционалниот ризик главно произлегува од опциите во однесувањето и се одразува во претплатите и повлекувањата и можните вградени опции како што се горни (caps) и долни (floors) граници. Покрај тоа, очекуваните парични текови, нефункционалните изложености, како и вонбилансните ставки се земени предвид при мерење на изложеноста на ризик од каматни стапки. Моделите на опции, во голема мерка се засноваат на линеарна регресија користејќи ги историските податоци како влезни податоци.

Ризикот од каматни стапки се мери, следи и управува во рамки на одобрените лимити на ризик и контроли на ризикот. Банката управува со позициите на каматните стапки и ја стабилизира својата маргина на каматните стапки пред се со ценовната политика и политиката на трансферни цени. Важен дел од управувањето со ризикот од каматната стапка е претставен со портфолиото на хартии од вредност во банкарската книга, чија примарна цел е одржување на соодветни резерви на ликвидност, и исто така придонесува за стабилноста на маргината на каматните

3 Управување со ризици (продолжува)

3.2 Пазарен ризик (продолжува)

3.2.2 Каматен ризик (продолжува)

стапки, поради што ризикот од вреднување е вклучен во Моделот на управување со ризик од каматни стапки на Банката.

Изложеноста на ризик од каматни стапки произлегува главно од позициите на банкарската книга, особено во тековно окружување со ниски каматни стапки, каде Банката бележи зголемен обем на кредити со фиксна и прилагодливата каматна стапка (при намалувањето на кредити со прилагодливи каматни стапки, заради имплементација на препораката од НБРСМ за исклучување на прилагодливите каматни стапки во новите договори за кредити и депозити) и долгорочни хартии од вредност на банкарската книга на страната на средствата и трансформација на депозитите од орочени во депозити по видување. Во услови на намалувањето на окружувањата на каматните стапки, маргините заработени како каматни стапки од обврските се намалуваат со помал процент во однос на каматните стапки на средствата. Сепак, актуелното влијание зависи од различни фактори, вклучително и стабилноста на економијата, окружувањето и нивото на инфлација.

Банката управува со ризикот од каматни стапки во согласност со Политиката за управување со ризик од каматни стапки. Политиката за управување со ризик од каматни стапки на Банката е рамка за ризик дизајнирана од страна на Службата за управување со некредитни ризици во согласност со Апетитот за ризик на Банката, упатствата од НЛБ д.д. (засновани на препораки од Европската централна банка, Базелскиот одбор за супервизија на банките и Европското банкарско здружение) и Одлуката за управување со ризик од каматни стапки во банкарската книга од страна на НБРСМ. Политиката за управување со ризик од каматни стапка вклучува систем на лимити и е во согласност со Стандардите за управување со ризик на НЛБ Групација.

Ризикот од каматни стапка во банкарската книга се мери, следи и се пријавува месечно во Банката, од страна на Службата за управување со некредитни ризици, додека со позициите раководи Секторот за финансиски пазари и средства. Изложеноста кон ризик од каматни стапки се пријавува месечно од страна на Службата за управување со некредитни ризици до НЛБ д.д., Одборот за средства и обврски и Одборот за управување со ризици и квартално до Надзорниот одбор на Банката.

Некаматонските кредити и побарувања од банки и други комитенти во табелата подолу се однесуваат на нефункционални кредити, модификација и авансни уплати за недостасани побарувања по кредити.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.2 Каматен ризик (продолжува)****а) Анализа на финансиските инструменти во согласност со изложеност на ризик од каматни стапки**

Анализата на финансиските средства и обврски на Банката во соодветни групи на рочност базирано на преостанатиот период до следниот датум на можна промена на каматните стапки е прикажан подолу:

31.12.2020	Некаматоносни	Каматоносни	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски средства								
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	12.913.040	407.815	407.815	-	-	-	-	13.320.855
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	338.629	5.026.734	1.769.291	-	185.082	1.838.481	1.233.880	5.365.363
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност								
- должнички хартии од вредност	-	12.585.703	567.340	1.147.977	2.134.593	8.088.871	646.922	12.585.703
- кредити на и побарувања од банки	316	3.066.345	1.835.474	1.230.871	-	-	-	3.066.661
- кредити на и побарувања од комитенти	715.912	58.190.239	23.994.224	1.532.643	10.677.607	18.350.878	3.634.887	58.906.151
- останати финансиски средства	1.527.084	-	-	-	-	-	-	1.527.084
Вкупно финансиски средства	15.494.981	79.276.836	28.574.144	3.911.491	12.997.282	28.278.230	5.515.689	94.771.817
Финансиски обврски								
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност								
- депозити на банки	-	371.319	371.319	-	-	-	-	371.319
- кредити од банки	-	-	-	-	-	-	-	-
- депозити на други комитенти	-	79.336.725	60.607.243	3.034.077	10.957.743	4.737.662	-	79.336.725
- кредити од други комитенти	-	422.376	122.528	89.494	126.791	83.176	387	422.376
- субординирани обврски	-	1.848.018	1.374	-	1.846.644	-	-	1.848.018
- останати финансиски обврски	1.012.541	-	-	-	-	-	-	1.012.541
Вкупно финансиски обврски	1.012.541	81.978.438	61.102.464	3.123.571	12.931.178	4.820.838	387	82.990.979
Нето каматен ризик			(32.528.320)	787.920	66.104	23.457.392	5.515.302	

3 Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.2 Каматен ризик (продолжува)**

31.12.2019	Некаматносни	Каматносни	До 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 месеци до 1 година	Од 1 до 5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски средства								
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	11.376.564	489.648	489.648	-	-	-	-	11.866.212
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	224.854	5.944.539	4.099.971	-	-	1.045.255	799.313	6.169.393
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност								
- должнички хартии од вредност	-	8.715.727	96.528	1.246.779	1.185.319	5.846.597	340.504	8.715.727
- кредити на и побарувања од банки	295	2.852.471	1.916.164	936.307	-	-	-	2.852.766
- кредити на и побарувања од комитенти	719.468	55.486.691	17.030.617	1.979.350	18.915.025	15.061.985	2.499.714	56.206.159
- останати финансиски средства	1.282.497	-	-	-	-	-	-	1.282.497
Вкупно финансиски средства	13.603.678	73.489.076	23.632.928	4.162.436	20.100.344	21.953.837	3.639.531	87.092.754
Финансиски обврски								
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност								
- депозити на банки	-	619.249	619.249	-	-	-	-	619.249
- кредити од банки	-	-	-	-	-	-	-	-
- депозити на други комитенти	-	72.203.171	51.051.943	2.965.848	13.305.880	4.879.500	-	72.203.171
- кредити од други комитенти	-	644.376	226.996	9.155	268.068	129.940	10.217	644.376
- субординирани обврски	-	1.840.991	1.185	-	1.839.806	-	-	1.840.991
- останати финансиски обврски	1.066.749	-	-	-	-	-	-	1.066.749
Вкупно финансиски обврски	1.066.749	75.307.787	51.899.373	2.975.003	15.413.754	5.009.440	10.217	76.374.536
Нето каматен ризик			(28.266.445)	1.187.433	4.686.590	16.944.397	3.629.314	

Паричните текови се презентирани со земање во предвид на договорната рочност и во согласност со амортизациониот план. Финансиските инструменти без рочност како депозитите по видување се прикажани во блокот до 1 месец, додека финансиските инструменти со истечена рочност како на пример нефункционалните кредити се прикажани во блокот не-каматносни, без оглед на нивните карактеристики и очекувањата на Банката. За цели на управување со ризикот, Банката користи различни техники на моделирање на паричните текови.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.2 Каматен ризик (продолжува)****б) Анализа на сензитивност на нето приходи по камати и економски осврт на ризик на каматните стапки во банкарската книга**

Анализа на сензитивност на приходи по камата за период од 12 месеци претпоставува ненадеен паралелен пад на каматните стапки за 100 базични поени за МКД, ЕУР, УСД, ЦХФ и други значајни валути. Анализата се базира на претпоставките дека позициите остануваат непроменети. Процена на влијанието на промена на каматните стапки за 100 базични поени на износот на нето каматните приходи од банкарската книга:

2020	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Сензитивност на каматниот приход			
МКД	159.126	133.385	187.356
ЕУР	24.314	19.395	35.029
УСД	6.982	2.201	19.432
ЦХФ	(1)	(2)	(1)
Останато	(315)	(338)	(292)
2019	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Сензитивност на каматниот приход			
МКД	146.912	121.549	179.457
ЕУР	27.309	22.868	38.941
УСД	16.585	15.659	17.491
ЦХФ	(4)	(30)	1
Останато	(360)	(394)	(285)

Износите во табелата се пресметани врз основа на месечни пресметки на краткорочните каматни јазови каде применета на паралелна смена на кривата на принос за 100 базични поени претставува реалистичко и практично сценарио. Просечната вредност претставува аритметичка средина на месечните пресметки, додека максималните и минималните вредности претставуваат највисоката и најниската вредност пресметана во текот на периодот. Негативните вредности за ЦХФ и другите валути претставува позитивен ефект од промена во каматните стапки за 100 базични поени во износот на нето каматните приходи.

Методот на базична вредност на поен (BPV) е мерка за сензитивност на финансиските инструменти на пазарните каматни стапки, односно промена на бараниот поврат. Базична вредност на поенот е мерка на промената на пазарната вредност на позицијата во случај на претпоставена промена во пазарната каматна стапка со одреден број на базични поени, што е изразено во монетарни единици. Методот на базична вредност на поен (BPV) се користи за проценка на промената во вредноста на позицијата во случај кога промената на пазарните каматни стапки ги менуваат шест месечните пропишаните паралелни и непаралелни шок сценарија.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.2 Пазарен ризик (продолжува)****3.2.2 Каматен ризик (продолжува)**

Проценка на влијанието на промената на каматните стапки во согласност со тековното сценарио, на економската вредност на позицијата од банкарската книга:

2020	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Каматен ризик во банкарската книга - BPV	422.355	258.932	587.585
Каматен ризик во банкарската книга - BPV, како % од капиталот	4,29%	2,69%	5,96%
2019	Просек (проценка)	Минимум (проценка)	Максимум (проценка)
Каматен ризик во банкарската книга - BPV	321.162	214.537	470.033
Каматен ризик во банкарската книга - BPV, како % од капиталот	3,17%	2,21%	4,38%

Износите во табелата се пресметани врз основа на месечни пресметки на каматни јазови. Применетата ненадејна промена на кривата на принос е во согласност со сценариото со највисок негативен ефект на стапката на вредност на базичниот поен (паралелно зголемување од 200 бп/400 бп за валута МКД; израмнувачки шок или раст на краткорочните каматни стапки). Просечната вредност претставува аритметичка средина на месечните пресметки додека максималните и минималните вредности претставуваат највисоката и најниската вредност пресметана во текот на периодот. Пресметките ги земаат во предвид алокациите на значаен дел од депозитите без доспевање и други претпоставки на однесување.

Изложеноста на каматни стапки на банкарската книга главно произлегуваат од инвестиции во кредити со фиксни и варијабилни каматни стапки и од долгорочни должнички хартии од вредност како и од трансформација на орочени депозити во депозити по видување како резултат на ниските каматни стапки на депозитите.

3.2.3 Ризик од промена во цени на портфолио на хартии од вредност во банкарската книга

Стратегијата на Банката за тргување со финансиски инструменти вклучува насоки за ефективно управување со ризиците поврзани со сопственичките инструменти. Тргување со сопственички хартии од вредност не е дозволено кај подружниците. Дозволено се само брокерски трансакции на берза.

Во услови на инвестиции во сопственички инструменти, Банката има усвоено политика за управување со овие инвестиции, кои се одобрени од Управниот одбор и Надзорниот одбор. Политиките се однесуваат на инвестициската структура на портфолиото, неговото диверзифицирање, следење и мерење на ризиците.

Сметководствената вредност на сопственичкото портфолио во банкарската книга е претставена во белешка 20.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик

Ликвидносен ризик е ризик дека Банката не е во состојба да ги исполни своите обврски за плаќање поврзани со нејзините финансиски обврски кога тие доспеваат и да ги замени средствата кога ќе се повлечат. Тоа е ризик дека Банката не е во состојба да ги исполни сите свои реални и потенцијални плаќања или обврски за давање обезбедување, како и ризик дека Банката не е во состојба да го финансира растот на средствата по разумни цени или само со преголема цена. Последица може да биде неисполнување на обврските за отплата на штедачите и исполнување на обврските за кредитирање.

Постојат два вида ликвидносен ризик:

- финансирање на ликвидносниот ризик е ризикот да не може да се надоместат очекуваните како и неочекуваните тековни и идни одливи на пари и потребите за обезбедување затоа што нема доволно пари. Евентуално, тоа ќе влијае на дневното работење на Банката или на нејзината финансиска положба;
- пазарен ликвидносен ризик е ризик Банката да не може да го продаде средството навреме по разумна цена заради недоволна длабочина на пазарот (недоволна понуда и побарувачка) или пореметувања на пазарот. Пазарниот ризик ја вклучува чувствителноста кон ликвидносната вредност на портфолиото како резултат на промените во важечките корективни фактори и пазарната вредност.

Ликвидносниот ризик се дефинира како важен вид ризик, кој треба да се управува внимателно. Банката има воспоставена рамка за управување со ликвидносниот ризик што овозможува одржување на ниска толеранција за ликвидносен ризик. Збирот на параметри и ограничувања за ликвидносен ризик се формулира со цел да се управува со ликвидносната позиција во рамките на барањата утврдени од регулаторот. Со одржување на профил на непречено долгорочно доспевање, ограничувајќи ја зависноста од финансирање на големи клиенти и одржувајќи здрав и цврст ликвидносен штит, Банката одржува здрава и стабилна ликвидносна позиција, дури и под сериозно неповолни услови.

Надзорниот одбор ја одобрува Политиката за управување со ликвидносен ризик, која ги истакнува клучните принципи за управување со ликвидноста на Банката. Одборот за средства и обврски добива редовен извештај за ликвидноста и за успешноста во однос на одобрените ограничувања и цели. Одборот за средства и обврски го надгледува развојот на финансиската и ликвидната позиција на Банката и одлучува за прашања поврзани со ликвидносниот ризик.

Толеранцијата кон ликвидносен ризик е мала, затоа Банката одржува соодветно ниво на ликвидност за да обезбеди доволно средства за намирување на своите обврски во секое време, дури и ако се реализира специфично стрес сценарио. Банката ја мери и управува со својата ликвидност во три фази:

- тековна изложеност и усогласеност со лимитите;
- предвидувачко и стрес тестирање;
- ликвидност во исклучителни околности.

Целите на следење и управување со ликвидносниот ризик во Банката се следниве:

- обезбедување на доволно ниво на ликвидни средства за подмирување на сите обврски на Банката;
- обезбедување на адекватни процедури и методи за следење и управување со ликвидноста на Банката;
- обезбедување на адекватно контролирано окружување;
- воспоставување на систем за регулаторно известување и информирање на Одборот за средства и обврски на Банката и други компетентни тела / регулатор;
- дефинирање на ликвидносни средства и детерминирање на адекватен износ на капацитет за контрабалансирање и оптимално управување;
- обезбедување на регуларни проекции на идни парични текови и стрес тестирање на ликвидносен ризик;
- обезбедување на усогласеност на оваа политика со Апетитот за ризик и Планот за непредвидена ликвидност.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)**

Според упатствата од НЛБ д.д., севкупната процена на позицијата на ликвидноста се оценува во Процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP) најмалку еднаш годишно. Тој вклучува јасна формална изјава за адекватноста на ликвидноста, поддржана со анализа на исходите на процесот на процена на адекватноста на интерната ликвидност (ILAAP). Банката одржува доволна количина на резерви на ликвидност во форма на готовина, хартии од вредност издадени од владата и централната банка и пласмани во банки. Во моменталната ситуација, Банката исто така се обидува да го следи што е можно поблизу долгорочниот тренд на диверзификација како на страна на обврските, така и на страната на средствата од извештајот на финансиска состојба. Банката редовно изведува стрес тестови на отпорност со цел да ја тестира стабилноста на ликвидноста и достапноста на резервите на ликвидност во различни стресни ситуации. Покрај тоа, посебно внимание се посветува на следењето и известувањето за коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR) и нето стабилниот финансиски однос (NSFR), подготвени според упатствата на НЛБ д.д. Управувањето со ризикот за ликвидност вклучува и изготвување дополнителни извештаи во согласност со барањата на локалниот регулатор. Според локалната регулатива, Банката го подготви својот прв PIL (Процес на проценка на интерна ликвидност) во 2020 година.

Банката управува со својата позиција на ликвидност (ликвидност во рамки на еден ден) дневно, за период од неколку дена или неколку недели однапред, врз основа на планирањето и следењето на паричните текови. Банката е одговорна за сопствената позиција на ликвидност и ги извршува следниве активности:

- управување со ликвидноста во текот на денот;
- планирање и следење на паричните текови;
- следење и почитување на регулативата за ликвидност на НБРСМ;
- донесување деловни решенија;
- формирање и управување со резервите на ликвидност;
- вршење ликвидносен стрес тест да се дефинира штит за ликвидноста за непречено функционирање на платниот систем во услови на стрес.

Банката активно управува со ликвидноста во текот на денот, земајќи ги предвид карактеристиките на платните подмирувања за да обезбеди навремено подмирување на обврските во нормални и во стресни околности.

Банката има дефинирано план за управување со ликвидноста во исклучителни околности (План за непредвидени состојби на ликвидност) кој ги утврдува упатствата и план за активности за препознавање проблеми, барање решенија и справување со исклучителни околности. Исто така, се предвидува воспоставување на систем за управување со ликвидноста кој обезбедува одржување на ликвидноста на Банката и ги штити комерцијалните интереси на нејзините клиенти и акционери.

Управувањето со ликвидносниот ризик на Банката е под строг надзор од страна на НЛБ д.д. како матична банка. Известувањето до НЛБ д.д. се врши секојдневно. Банката е одговорна за обезбедување на соодветна ликвидност преку потребните извори на финансирање и нивна соодветна диверзификација и доспевање и со управување со резерви на ликвидност и исполнување на барањата на регулативата за ликвидност. Изложеноста кон ликвидносен ризик редовно се следи и се пријавува до Одборот за средства и обврски.

Управувањето со резерви на ликвидност

Банката има резерви на ликвидност расположиви за покривање на обврските што доспеваат или може да станат доспеани. Резервите на ликвидност мора да станат достапни за кратко време. Резервите на ликвидност опфаќаат готовина, сметка за порамнување во НБРСМ, депозити по видување и орочени депозити во банки и хартии од вредност издадени од владата и од НБРСМ. Расположливите резерви на ликвидност се резервите на ликвидност намалени за барањата за задолжителна резерва и заложените средства.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)

Капацитетот за контрабалансирање (CBC) се утврдува врз основа на ревидираната методологија за стрес-тестови за ризик на ликвидност. Резултатот од стрес-тестот идентификува вишок/дефицит на ликвидност во периодот на преживување од 3 месеци, користејќи го комбинираното сценарио за неповолен стрес.

Расположливите средства за исполнување на сите обврски вклучуваат готовина, средства во НБРСМ, инвестиции во хартии од вредност, кредити и побарувања од банки и кредити и побарувања од други комитенти. Банката, исто така, ќе може да ги исполни неочекуваните нето одливи на пари со продажба на хартии од вредност и изнаоѓање на дополнителни извори на финансирање, како што се пазари за обезбедување на средства.

При утврдување на јазот помеѓу финансиските обврски и финансиските средства во рочниот блок за достасување до еден месец, потребно е да се биде свесен за фактот дека финансиските обврски вклучуваат вкупни депозити по видување, како и дека Банката дополнително ја пресметува стабилноста на депозитите по видување при обезбедување усогласеност со прописите на централната банка. За да се обезбеди ликвидност на Банката, и врз основа на нејзиниот пристап кон ризик, во претходните години Банката состави значителен износ на висококвалитетни ликвидни инвестиции, главно државни хартии од вредност.

3.3.1 Процес на управување со ликвидносен ризик

Процесот на управување со ликвидносниот ризик на Банката, којшто се спроведува во Банката и се следи од Службата во рамки на Секторот за управување со ризици, вклучува:

- утврдување на интерните стапки на ликвидност и нивно редовно пресметување и следење;
- дефинирање на границите и нивоата на предупредување на индивидуалните избрани интерни стапки на ликвидност;
- следење на трендовите во избраните интерни стапки на ликвидност;
- пресметување на резултатот на ликвидност;
- изготвување план за паричен тек со преостаната рочност;
- следење на дневните податоци;
- дневно следење на коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR);
- следење на предвремените повлекувања на депозити;
- месечна пресметка на ликвидносните стапки за коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR) и кварталниот нето стабилен финансиски однос (NSFR);
- следење на оптоварувањето на средствата;
- изведување сценарија за да се види како ненадејната и неочекувана реализација на одливот ќе влијае на стапките на ликвидност: коефициентот на покриеност на ликвидноста (LCR), нето стабилен финансиски однос (NSFR), коефициент кредити наспроти депозити (LtD), коефициент на расположливи незаложени средства (AUAR);
- подготовка на интрадневни стрес-тестови за ликвидност;
- следење на капацитетот за контрабалансирање од различни перспективи на ризик;
- следење на стабилноста на депозитите по видување;
- извршување на референтна (benchmark) анализа;
- подготовка на стрес-тестови за ликвидност и проекции за ликвидност на идните парични текови според буџетот и во стресни околности.

Следењето и известувањето се во форма на мерење на паричен тек и проекции за следниот ден, недела и месец соодветно, бидејќи овие се клучните периоди за управување со ликвидноста. Почетна точка за овие планирања е анализата на договорната достасаност на финансиските обврски и очекуваната наплата на финансиските средства (белешка 3.3.3). Секторот за управување со ризици исто така ги следи неусогласените среднорочни средства, нивото, типот и искористеноста на пречекорувањата и влијанието на потенцијалните и преземени обврски како што се акредитивите и гаранциите.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)****3.3.2 Пристап на финансирање**

Изворите на ликвидност редовно се разгледуваат од Службата во рамки на Секторот за управување со ризици за да се одржи широка разновидност според валута, географска секторизација, добавувач, производ и услови.

3.3.3 Недериватни парични текови

Табелата подолу ги претставува одливите на парични текови на Банката на недериватните финансиски обврски според преостанатата договорна рочност на датумот на извештајот за финансиската состојба. Износите кои се прикажани во табелата подолу се договорните недисконтирани парични текови, а Банката управува со ликвидносните ризици врз основа на очекуваните недисконтирани текови на парични средства. При утврдување на паричниот тек за инструменти со променлива стапка Банката ја користи моменталната каматна стапка. Во извештајот за ликвидносен ризик се вклучени и останатите обврски како оние според МСС 19.

31.12.2020	До 1 месец	1-3 месеци	3-12 месеци	1-5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски обврски и потенцијални обврски кредитно ризични						
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност						
- депозити на банки	358.822	12.500	-	-	-	371.322
- кредити од банки	28.626	316	100.313	237.895	12.527	379.677
- депозити на комитенти	57.739.559	3.138.799	10.010.298	8.721.127	-	79.609.783
- кредити од други комитенти	2.725	10.159	20.542	18.755	388	52.569
- субординирани обврски	-	-	99.461	1.049.061	1.346.400	2.494.922
- останати финансиски обврски	603.045	31.585	166.381	154	4.927	806.092
- обврски по наеми	27.930	9.390	37.751	111.692	19.713	206.476
Потенцијални обврски кредитно ризични	92.982	747.018	1.636.893	2.777.364	21.279	5.275.536
Нефинансиски гаранции	21.740	122.369	565.447	652.007	573.537	1.935.100
Вкупно	58.875.429	4.072.136	12.637.086	13.568.055	1.978.771	91.131.477
Вкупно финансиски средства	20.274.363	4.944.056	16.935.508	33.111.543	19.506.347	94.771.817

3 Управување со ризици (продолжува)**3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)****3.3.3 Недериватни парични текови (продолжува)**

31.12.2019	До 1 месец	1-3 месеци	3-12 месеци	1-5 години	Над 5 години	Вкупно
Финансиски обврски и потенцијални обврски кредитно ризични						
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност						
- депозити на банки	581.249	38.000	-	-	-	619.249
- кредити од банки	45.738	-	195.251	274.388	39.202	554.579
- депозити на комитенти	48.940.711	3.045.269	10.509.054	10.182.999	-	72.678.033
- кредити од други комитенти	2.988	17.028	37.947	45.642	997	104.602
- субординирани обврски	-	-	99.143	391.643	2.092.882	2.583.668
- останати финансиски обврски	747.306	26.811	120.192	1	98	894.408
- обврски по наеми	6.650	12.210	51.700	93.311	8.470	172.341
Потенцијални обврски кредитно ризични	591.360	268.138	2.520.559	2.455.543	68.734	5.904.334
Нефинансиски гаранции	46.874	218.793	561.748	531.068	598.496	1.956.979
Вкупно	50.962.876	3.626.249	14.095.594	13.974.595	2.808.879	85.468.193
Вкупно финансиски средства	20.538.483	4.784.860	15.402.605	29.003.508	17.363.298	87.092.754

3 Управување со ризици (продолжува)**3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)****3.3.4 Анализа на извештајот за финансиска состојба по резидуална рочност**

31.12.2020	До 12 месеци	Над 12 месеци	Вкупно
Средства			
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	13.320.855	-	13.320.855
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	1.957.872	3.407.491	5.365.363
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	-	-	-
- должнички хартии од вредност	3.849.910	8.735.793	12.585.703
- кредити на и побарувања од банки	3.025.927	40.734	3.066.661
- кредити на и побарувања од комитенти	18.472.964	40.433.187	58.906.151
- останати финансиски средства	1.526.399	685	1.527.084
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	265.477	-	265.477
Вложување во недвижности	-	103.011	103.011
Недвижности, опрема и средства со право на употреба	-	2.111.115	2.111.115
Нематеријални средства	-	278.154	278.154
Побарувања за данок на добивка	30.924	-	30.924
Останати средства	48.136	-	48.136
Вкупно средства	42.498.464	55.110.170	97.608.634
Обврски			
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност			
- депозити на банки	371.319	-	371.319
- депозити на други комитенти	70.774.607	8.562.118	79.336.725
- обврски по кредити	158.207	264.169	422.376
- субординирани обврски	1.374	1.846.644	1.848.018
- останати финансиски обврски	876.054	136.487	1.012.541
Резервирања	194.295	150.844	345.139
Обврски за одложен данок	-	79.221	79.221
Останати обврски	48.795	-	48.795
Вкупно обврски	72.424.651	11.039.483	83.464.134
НЕТО	(29.926.187)	44.070.687	14.144.500

3 Управување со ризици (продолжува)**3.3 Ликвидносен ризик (продолжува)****3.3.4 Анализа на извештајот за финансиска состојба по резидуална рочност (продолжува)**

31.12.2019	До 12 месеци	Над 12 месеци	Вкупно
Средства			
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки	11.866.212	-	11.866.212
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	4.099.971	2.069.422	6.169.393
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	-	-	-
- должнички хартии од вредност	2.527.818	6.187.909	8.715.727
- кредити на и побарувања од банки	2.769.469	83.297	2.852.766
- кредити на и побарувања од комитенти	18.179.981	38.026.178	56.206.159
- останати финансиски средства	1.282.496	1	1.282.497
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	283.599	-	283.599
Вложување во недвижности	-	103.011	103.011
Недвижности, опрема и средства со право на употреба	-	2.054.340	2.054.340
Нематеријални средства	-	206.621	206.621
Побарувања за данок на добивка	17.953	-	17.953
Останати средства	52.612	-	52.612
Вкупно средства	41.080.111	48.730.779	89.810.890
Обврски			
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност			
- депозити на банки	619.249	-	619.249
- депозити на други комитенти	62.301.196	9.901.975	72.203.171
- обврски по кредити	291.607	352.769	644.376
- субординирани обврски	1.185	1.839.806	1.840.991
- останати финансиски обврски	964.869	101.880	1.066.749
Резервирања	172.087	197.199	369.286
Обврски за одложен данок	-	135.713	135.713
Останати обврски	54.413	-	54.413
Вкупно обврски	64.404.606	12.529.342	76.933.948
НЕТО	(23.324.495)	36.201.437	12.876.942

3 Управување со ризици (продолжува)

3.4 Управување со нефинансиски ризици

3.4.1 Оперативен ризик

При преземање на оперативни ризици, Банката ги следи упатствата дека ваквите ризици не можат материјално да влијаат врз нејзиното работење и според тоа, апетитот за оперативни ризици е низок до умерен. Банката има воспоставено систем на собирање на штетни настани, идентификација, процена и управување со оперативни ризици, со цел да обезбеди квалитетно управување со оперативните ризици.

Банката ги следи оперативните лимити на нето загуба изразени како вредност која произлегува од штетен настан кој банката го толерира во нејзиното работење. Лимитите се поставени на ниво на Банка и на ниво на бизнис линија. Ако збирот на нето загубата го надмине прагот на толеранција, потребен е посебен третман во случај на големи штетни настани и, доколку е потребно, се вклучуваат дополнителни мерки за спречување или ублажување на исти или слични штетни настани. Исто така, дефинирана е критична граница на штетни настани, што во случај на надминување бара процена на можното зголемување на капитал за оперативниот ризик во рамките на процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) и други можни мерки за управување со ризик. Покрај тоа, Банката не дозволува одредени ризици во своето работење - за нив е дефиниран т.н. нулта праг на толеранција. За следење на некои поважни клучни индикатори на ризик, Банката разви систем за рано предупредување, кој може да покаже зголемување на оперативниот ризик. Со цел да се следат одредени важни ризици што може да укажуваат на зголемен оперативен ризик како индикатор за рано предупредување, Банката разви специфична методологија. Ваквите ризици периодично се следат во различни деловни области, а резултатите се дискутираат на Одборот за оперативен ризик. Одборот за оперативен ризик беше прогласен за највисок орган во областа на управување со оперативен ризик. Главната задача на споменатиот орган е да разговара за најзначајните оперативни ризици и штетни настани и да го следи и поддржува ефикасното управување со оперативните ризици, вклучувајќи го и нивното ублажување во рамки на поединечен субјект. Банката усвои релевантни документи кои редовно се ажурираат и кои што се во согласност со НЛБ стандардите и со развојот на управувањето со оперативниот ризик. Целата Банка користи унифицирана софтверска поддршка, која исто така редовно се надградува.

Во Банката, пријавената нето загуба што настанала како резултат на штетни настани во 2020 година е малку повисока од претходната година и претставува мал дел од капиталните барања за оперативен ризик. Земајќи ја предвид пандемијата што се случи на глобално ниво, нето загубите се во рамки на пропишаните лимити. Општо, значително внимание се посветува на пријавување на штетни настани, мерки за нивно ублажување и дефинирање на оперативни ризици во сите сегменти. За соодветно и побрзо третирање на големи штетни настани, Банката воведо ескалациска скала за известување на штетни настани на највисоките нивоа на одлучување во Банката и на Надзорниот одбор на Банката. Дополнително внимание се посветува на известување за потенцијални загуби со цел да се подобрат интерните контроли, а со тоа да се минимизираат тие и слични настани.

Преку сеопфатна идентификација на оперативните ризици, можните идни загуби се идентификуваат, проценуваат и соодветно управуваат. Со најголемите оперативни ризици се управува активно преку преземените мерки за нивно намалување. Профилот на оперативен ризик се подготвува еднаш годишно, врз основа на идентификација на оперативниот ризик. Посебен акцент се става на најактуелните ризици, меѓу кои особено се оние со мала веројатност за појава и многу големо потенцијално финансиско влијание. За таа цел, Банката разви методологија за стрес тестирање на оперативниот ризик. Методологијата е комбинација на моделирање на податоци за штетни настани и анализа на сценарија за исклучителни, но веродостојни настани. Анализа на сценаријата се прави врз основа на искуство и знаење на експерти од различни критични области.

Капиталните барања за оперативен ризик во Банката се пресметуваат користејќи стандардизиран пристап, што значи дека постигнатите финансиски резултати се делат во осум деловни линии.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.4 Управување со нефинансиски ризици (продолжува)

3.4.2 Управување со деловен континуитет

Во Банката плановите за континуитет се подготвени да се користат во случај на природни непогоди, ИТ катастрофи и несакани ефекти на животната средина за да се намалат нивните последици.

Концептот на планот што се подготвува секоја година е таков што активностите придонесуваат за надградба или подобрување на системот за управување со деловниот континуитет. Основа за модернизација на плановите за континуитет на деловното работење е редовната годишна анализа на деловното влијание (BIA). Врз основа на тоа, се проверува соодветноста на плановите за деловни згради и ИТ плановите. Најдобар показател за соодветноста на плановите за деловен континуитет е тестирањето. Во 2020 година, во Банката беа спроведени тестирања на планови за бизнис континуитет (BCP). Не беа откриени големи отстапувања.

Know-how и методологиите се пренесени од НЛБ д.д на Банката, за кои се донесени соодветни документи кои се во согласност со стандардите на НЛБ д.д. и ревидирани во согласност со развојот на управувањето со деловниот континуитет.

За поефикасно функционирање на системот за управување со деловниот континуитет, остварени се обуки и посети од страна на НЛБ д.д. Во 2020 година, НЛБ д.д. спроведе работилница за главните координатори на плановите за деловен континуитет (BCP). По ИТ катастрофите/падовите, сајбер сценаријата и „не ИТ“ катастрофите, Банката успешно ги искористи ИТ плановите, упатствата за рачни процедури и плановите за обезбедување на деловните простории и со тоа овозможи и деловно работење во итни ситуации.

3.4.3 Управување со останати видови на нефинансиски ризици – капитален ризик, стратегиски ризик, репутациски ризик и ризик на профитабилност

Ризиците што не се вклучени во пресметката на капиталните барања според регулаторниот пристап, но имаат или може да имаат значајно влијание врз профилот на ризик на Банката, редовно се проценуваат, следат и управуваат. Покрај тоа, тие се интегрираат во процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP).

Банката воспостави интерни методологии за идентификување и процена на специфични видови на ризик, кои се однесуваат на деловниот модел на Банката или кои произлегуваат од други надворешни околности. Ако одреден ризик се проценува како материјално значаен ризик, се применуваат релевантни еднократни мерки за спречување и за ублажување, вклучувајќи и редовно следење на нивната ефикасност. Врз основа на ова, се разгледуваат и интерните барања за капитал, како дел од процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP).

3 Управување со ризици (продолжува)**3.4 Управување со нефинансиски ризици (продолжува)****3.4.4 Вонбилансна евиденција****а) Гаранции, акредитиви и лимити**

Банката издава банкарски гаранции и акредитиви во име на своите комитенти на трети лица. Истекувањата на роковите на кои се издадени не се концентрирани во еден период.

Следната табела ги покажува договорните износи на преземените обврски на Банката по категории:

	2020	2019
Гаранции		
- во МКД	5.451.301	4.737.342
- во странска валута	1.837.137	1.924.507
Акредитиви		
- во странска валута	905.371	873.803
Лимити на сметки и картички	4.388.256	5.033.575
Вкупно	12.582.065	12.569.227
Намалено за: посебна резерва за оштетување	(241.424)	(267.864)
Вкупно	12.340.641	12.301.363

Овие потенцијални обврски имаат вонбилансен кредитен ризик, бидејќи само надоместоците и исправките за потенцијални загуби се признаваат во извештајот за финансиска состојба, се додека обврските не се исполнат или истечат. Голем број од потенцијалните обврски ќе истечат без да бидат целосно или делумно повлечени. Поради тоа, износите не претставуваат очекуван иден паричен тек.

б) Капитални обврски

	2020	2019
Капитални обврски за набавка на:		
- недвижности и опрема	257	5.228
- нематеријални средства	2.326	2.326
Вкупно	2.583	7.554

в) Комисионо работење

Средствата што се управуваат во име на трети лица се водат одделно од средствата на Банката. Приходот и трошоците кои произлегуваат од овие средства се наплатуваат од соодветните средства и Банката нема обврска во врска со овие трансакции. Банката наплаќа надоместоци за своите услуги.

	2020	2019
Бруто износ на обврски управувани во име на трети лица	43.872.819	40.673.101
Провизија од активностите	34.178	26.635

3 Управување со ризици (продолжува)

3.4 Управување со нефинансиски ризици (продолжува)

3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства и обврски

МСФИ 13 ја одредува хиерархијата на техниките за вреднување во зависност од тоа дали влезните податоци кои се користат при вреднувањето се познати или не. Овие два вида влезни податоци ја претставуваат следната хиерархија на објективна вредност:

- Ниво 1 – објективната вредност е определена од котираните цени (непроменети) на активните пазари за идентични средства и обврски. Во Ниво 1 се вклучени државните обврзници, благајнички записи кои се тргуваат на меѓубанкарски пазар и сопственички хартии од вредност со кои се тргува на Македонската берза кои имаат податоци за котирани цени. Кога средството или обврската може да се разменува на повеќе активни пазари, мора да се утврди главниот пазар за средството или обврската. Во отсуство на главен пазар, мора да се утврди најповолниот пазар за средството или обврската.
- Ниво 2 – објективната вредност се утврдува со користење на техники за вреднување кои вклучуваат влезни податоци од активните пазари (влезните податоци директно или индиректно може да се потврдат на активен пазар, на пример: котирани цени на активните пазари за слични финансиски инструменти или кој било значаен инпут во моделот за утврдување на објективната вредност кој може да се потврди и да се следи на активен пазар).
- Ниво 3 – објективната вредност е утврдена со примена на техники за вреднување коишто содржат влезни податоци коишто не можат директно или индиректно да се потврдат и да се следат на активните пазари, односно врз основа на техники за вреднување во кои најголемо учество имаат информациите за ризиците на финансиските инструменти.

Во 2020 и 2019 година нема трансфери помеѓу нивоата.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)**

а) Финансиски и нефинансиски средства и обврски мерени по објективна вредност во извештајот за финансиска состојба

31.12.2020	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка				
- вложувања во хартии од вредност - должнички	5.332.440	-	-	5.332.440
- вложувања во хартии од вредност - сопственички	9.978	-	22.945	32.923
- деривативи - средства	-	461	-	461
- деривативи - обврски	-	-	-	-
Вкупно финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	5.342.418	461	22.945	5.365.824
Нефинансиски средства				
Вложување во недвижности	-	103.011	-	103.011
Вкупно нефинансиски средства	-	103.011	-	103.011

31.12.2019	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка				
- вложувања во хартии од вредност - должнички	6.136.472	-	-	6.136.472
- вложувања во хартии од вредност - сопственички	9.978	-	22.943	32.921
- деривативи - средства	-	-	-	-
- деривативи - обврски	-	(666)	-	(666)
Вкупно финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	6.146.450	(666)	22.943	6.168.727
Нефинансиски средства				
Вложување во недвижности	-	103.011	-	103.011
Вкупно нефинансиски средства	-	103.011	-	103.011

3 Управување со ризици (продолжува)**3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)****б) Финансиски и нефинансиски средства и обврски во Ниво 2 според хиерархијата на објективна вредност**

Финансиските инструменти во Ниво 2 од хиерархијата на објективна вредност во Банката вклучуваат вложувања во недвижности и деривати (FX forward).

Објективните вредности на дериватите се утврдуваат со помош на моделот за дисконтирање на паричните текови, врз основа на безризична крива на принос.

Вложувањата во недвижности се вреднуваат со употреба на моделот на приход, каде се проценува сегашната вредност на идните очекувани приноси. При вреднување на вложувања во недвижности, се користат просечните наемнини на слични локации и стапките на капитализација, како што се: принос без ризик, премија за ризик, премија за ликвидност, премија за ризик за управување со инвестицијата и премија за ризик за сметање за зачувување на капиталот. Кириите на слични локации се генерираат од разни извори, како што се податоци од наемодавателот и наемопримателот, веб-бази на податоци и сопствени бази на податоци. Банката на располагање има набљудувачки податоци за вложувања во недвижности.

в) Финансиски и нефинансиски средства и обврски во Ниво 3 според хиерархијата на објективна вредност

Финансиските инструменти во Ниво 3 од хиерархијата на објективна вредност во Банката вклучуваат сопственички хартии од вредност кои се котирани на редовен пазар на Македонската берза и се мерат по набавна вредност.

Усогласување на движењата во текот на годината во објективните вредности мерени во Ниво 3

	Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	Вкупно средства
Состојба на 1 јануари 2020	22.943	22.943
Останати добивки / (загуби) за периодот кои што не се признаени во билансот на успех	2	2
Состојба на 31 декември 2020	22.945	22.945
Состојба на 1 јануари 2019	22.943	22.943
Останати добивки / (загуби) за периодот кои што не се признаени во билансот на успех	-	-
Состојба на 31 декември 2019	22.943	22.943

3 Управување со ризици (продолжува)**3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)****г) Објективна вредност на финансиски инструменти кои не се мерат по објективна вредност во финансиските извештаи****Финансиски инструменти кои не се мерат по објективна вредност**

Табелата подолу ги резимира сметководствените и објективните вредности на оние финансиски средства и обврски кои во извештајот за финансиската состојба на Банката не се презентирани по објективна вредност.

	31.12.2020		31.12.2019	
	Сметководствена вредност	Објективна вредност	Сметководствена вредност	Објективна вредност
Финансиски средства кои се мерат по амортизирана набавна вредност				
- должнички хартии од вредност	12.585.703	12.733.671	8.715.727	8.744.053
- кредити на и побарувања од банки	3.066.661	3.068.645	2.852.766	2.854.936
- кредити на и побарувања од комитенти	58.906.151	59.300.782	56.206.159	57.533.439
- останати финансиски средства	1.527.084	1.527.084	1.282.497	1.282.497
Финансиски обврски кои се мерат по амортизирана набавна вредност				
- депозити на банки	371.319	371.322	619.249	619.242
- кредити од банки	370.431	383.524	541.755	556.577
- депозити на други комитенти	79.336.725	79.276.619	72.203.171	72.219.660
- кредити од други комитенти	51.945	52.658	102.621	103.897
- субординирани обврски	1.848.018	1.882.311	1.840.991	1.842.776
- останати финансиски обврски	1.012.541	1.012.570	1.066.749	1.066.749

Објективната вредност е износ за кој средството би се продало, односно износ кој треба да се плати за пренос на обврска во вообичаена трансакција помеѓу учесниците на пазарот на датумот на мерењето. Мерењето на објективната вредност е врз основа на претпоставката дека трансакцијата да се продаде средството или пренесе обврската се случува на:

- активниот пазар за средството или обврската или
- во отсуство на основниот пазар, на најповолниот пазар за средството или обврската.

Основниот или најповолниот пазар, мора да бидат достапни за Банката.

Објективната вредност на средството или обврската се мери со користење на претпоставката дека учесниците на пазарот при одредување на цената на средството или обврската, дејствуваат за нивниот најдобар економски интерес.

Следниве методи и претпоставки беа употребени за да се процени објективната вредност:

Кредити и побарувања од банки

Кредитите и побарувањата од банки ги вклучуваат меѓубанкарските пласмани.

Објективна вредност на пласманите со варијабилна каматна стапка и депозитите орочени преку ноќ е нивната сметководствена вредност. Проценетата објективна вредност на депозитите со фиксна камата е базирана на дисконтираниот паричен тек, користејќи ја преовладувачката каматна стапка на пазарот на пари за долгови со сличен кредитен ризик и резидуална рочност.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)***Кредити и побарувања од други комитенти*

Кредитите и побарувањата од други комитентите се намалени за исправките на вредност. Проценетата објективна вредност на кредитите и побарувањата претставува дисконтиран износ на идните парични текови кои се очекуваат да бидат примени. Со цел да се утврди објективната вредност, очекуваните парични текови се дисконтираат со примена на тековните пазарни каматни стапки.

Депозити на банки и комитенти, останати депозити, обврски по кредити и субординирани обврски

Објективната вредност на каматоносните финансиски обврски е проценета со дисконтирање на идните парични текови со примена на расположливи стапки за обврски со слични услови и резидуална рочност.

Проценетата објективна вредност на депозитите без рочност, кои ги вклучуваат и некаматоносните депозити, претставува износ кој треба да се исплати по видување. Објективната вредност на орочените депозити со варијабилни каматни стапки се проценува со дисконтирање на идните парични текови користејќи расположливи стапки за долгови со слични услови и резидуална рочност.

Субординираните обврски носат варијабилни каматни стапки и нивната објективна вредност се проценува со дисконтирање на идните парични текови користејќи расположливи стапки за долгови со слични услови и резидуална рочност.

Хиерархија на објективна вредност на финансиски инструменти кои не се мерат според објективна вредност во финансиските извештаи

31.12.2020	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупна објективна вредност
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност				
- должнички хартии од вредност	-	12.733.671	-	12.733.671
- кредити на и побарувања од банки	-	3.068.645	-	3.068.645
- кредити на и побарувања од комитенти	-	59.300.782	-	59.300.782
- останати финансиски средства	-	1.527.084	-	1.527.084
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност				-
- депозити на банки	-	371.322	-	371.322
- депозити на други комитенти	-	79.276.619	-	79.276.619
- обврски по кредити	-	436.182	-	436.182
- субординирани обврски	-	1.882.311	-	1.882.311
- останати финансиски обврски	-	1.012.570	-	1.012.570

3 Управување со ризици (продолжува)**3.5 Хиерархија на објективна вредност на финансиски и нефинансиски средства (продолжува)**

31.12.2019	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупна објективна вредност
Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност				
- должнички хартии од вредност	-	8.744.053	-	8.744.053
- кредити на и побарувања од банки	-	2.854.936	-	2.854.936
- кредити на и побарувања од комитенти	-	57.533.439	-	57.533.439
- останати финансиски средства	-	1.282.497	-	1.282.497
Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност				0
- депозити на банки	-	619.242	-	619.242
- депозити на други комитенти	-	72.219.660	-	72.219.660
- обврски по кредити	-	660.474	-	660.474
- субординирани обврски	-	1.842.776	-	1.842.776
- останати финансиски обврски	-	1.066.749	-	1.066.749

Во 2020 и 2019 година нема трансфери помеѓу нивоата.

3.6 Управување со капиталот

Целите на Банката при управување со капиталот, кој е поширок концепт од прикажаниот „капитал“ во извештајот за финансиската состојба, се:

- да се усогласи со капиталните барања поставени од регулаторот;
- да ја заштити способноста на Банката за одржување на континуитет во работењето за да може да продолжи да дава принос на акционерите и останатите заинтересирани страни и
- да одржи силна капитална основа за да го поддржи развојот на својот бизнис.

Капиталната адекватност и користењето на пропишаниот капитал се следат на месечна основа од страна на менаџментот на Банката, применувајќи техники кои се базирани на насоките развиени од НБРСМ за целите на супервизијата. Бараните информации се доставуваат до НБРСМ на квартална основа.

Согласно Законот за банки, банките се должни да одржуваат:

- стапка на редовен основен капитал (CET1 ratio) = CET 1 капитал / RWA = мин. 4,5%;
- стапка на основен капитал (T1 ratio) = T1 капитал / RWA = мин. 6% и
- вкупна стапка на адекватност на капиталот (Total capital ratio) = Вкупен капитал / RWA = мин. 8%.

3 Управување со ризици (продолжува)

3.6 Управување со капиталот (продолжува)

Банката е должна да одржува заштитни слоеви на капиталот, чијшто вкупен износ треба да биде покриен само со позициите кои се дел од редовниот основен капитал (СЕТ1):

- заштитен слој за зачувување на капиталот дефиниран како 2,5% од ризично пондерираната актива;
- противцикличен заштитен слој дефиниран како процент (%) од ризично пондерираната актива. Стапките на противцикличниот заштитен слој се утврдени за различни географски изложености, во согласност со макроекономската состојба во соодветната земја, во размак од 0% до 2,5% од износот на вкупната изложеност на ризик. Противцикличниот заштитен слој моментално е неприменлив за Банката (0%);
- заштитен слој за системски значајни банки дефиниран како процент (%) од ризично пондерираната актива, одреден годишно од страна на НБРСМ за секоја системски значајна банка, кој може да биде во опсег од 1% до 3,5% од ризично пондерираната актива. НЛБ Банка е идентификувана како системски значајна банка и треба да одржува заштитен слој за системски значајни банки од 1,5% од ризично пондерираната актива. Износот на ваквиот заштитен слој се дефинира годишно од страна на НБРСМ за секоја системски значајна банка и мора да биде исполнет до 31 март наредната година;
- системски заштитен слој дефиниран како процент (%) од ризично пондерираната актива утврден од страна на НБРСМ за сите банки или пак неколку банки во Северна Македонија. Системски заштитниот слој може да се движи од 1% до 3 % од ризично пондерираната актива и може да биде различен за различни банки или групи на банки. Системски заштитниот слој моментално е неприменлив за Банката (0%).

НБРСМ пропишува секоја банка или банкарска група да: (а) држи минимално ниво на пропишан капитал од ЕУР 5.000 илјади, (б) ги почитува пропишаните заштитни слоеви на капиталот и (в) го одржува показателот за вкупен пропишан капитал во однос на ризично пондерираната актива („Basel ratio“) на или над нивото на меѓународно утврдениот минимум од 8% и 15% на 31 декември 2020 година во согласност со законските измени и важечките прописи со кои се пропишуваат заштитните слоеви на капиталот.

Пропишаниот капитал на Банката е поделен во два дела:

- Ниво 1: Редовен основен капитал во ниво 1 (капитални инструменти, премија на капитални инструменти, задолжителна општа резерва, задржана нераспределена добивка која што не е оптоварена со какви било идни обврски, тековна добивка или добивка на крајот на годината и збирна сеопфатна добивка според барањата на НБРСМ) и Дополнителен основен капитал во ниво 1 (капитални инструменти, премија од продажба на капитални инструменти, намалени за одбивките/ корекциите според барањата на НБРСМ). Редовниот основен капитал во ниво 1 не смее да биде понизок од 4,5% од ризично пондерираната актива; Основниот капиталот во ниво 1 не смее да биде помал од 6% од ризично пондерираната актива;
- Ниво 2: капитални инструменти и субординирани кредити и премија од продажба на капиталните инструменти намалени за одбивките/ корекциите според барањата на НБРСМ.

Целосно капитално барање (OCR)

Банката има за цел да го надминува целосното капитално барање (OCR) на редовна основа во очекуваните околности. Банката мора да ги исполни минималните барања за капитал на супервизорска оценка на профилот на ризик (SREP) и сите релевантни консолидирани барања за заштитни слоеви. Целосното капитално барање (OCR) е определено од идна перспектива, вклучувајќи дополнителен заштитен слој за управување со потенцијални неочекувани промени.

Вкупно SREP (Супервизорска оценка на профилот на ризик) капитално барање (TSCR)

Банката има за цел да го надмине применливото вкупно SREP капитално барање (TSCR) во секое време во случај на сериозни стресни услови (нормативна перспектива на процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP)). Со оглед на тоа, нормативната стрес перспектива на процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) е

3 Управување со ризици (продолжува)**3.6 Управување со капиталот (продолжува)**

интегрирана во Апетитот за ризик. Покрај тоа, на врвот на TSCR е поставен заштитен слој за управување.

Интерна стапка на адекватност на капиталот

Интерната стапка на адекватност на капиталот, дефинирана во процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP), гарантира дека сите ризици се соодветно покриени од интерен капитал од економска перспектива. Интерната стапка на адекватност на капитал покажува вишок на интерен капитал над капиталните барања за соодветни ризици од економска перспектива.

Банката ја следи сопствената локална регулатива во врска со процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP).

Процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) на Банката, усогласен со принципите на НЛБ Групацијата, ги исполнува барањата на регулативата за потребите за капитал (CRR), упатствата на Европската централна банка (ECB) и на Европската асоцијација за банкарство (EBA) и ја следи добрата банкарска практика. Процесот на процена на адекватноста на интерниот капитал (ICAAP) е интегриран во целокупниот систем за управување со ризик со цел да се обезбеди соодветен капитал и одржливост во секое време, вклучително и проактивна поддршка за информирано одлучување.

SREP барања		2020	2019
Столб 1 (P1)	CET 1	4,50%	4,50%
	Ниво 1	6,00%	6,00%
	Вкупно капитал	8,00%	8,00%
Столб 2 (P2R)	Вкупно капитал	3,00%	3,00%
Вкупно SREP потребен капитал (TSCR)	CET 1	7,50%	7,50%
	Ниво 1	9,00%	9,00%
	Вкупно капитал	11,00%	11,00%
Барања за комбиниран заштитен слој (CBR)			
Конзервативен заштитен слој	CET 1	2,50%	2,50%
Заштитен слој за системски значајни банки (SII)	CET 1	1,50%	1,50%
Контрацикличен заштитен слој	CET 1	0,00%	0,00%
Системски заштитен слој	CET 1	0,00%	0,00%
Вкупни капитални барања (OCR)=MDA праг	CET 1	11,50%	11,50%
	Ниво 1	13,00%	13,00%
	Вкупно капитал	15,00%	15,00%

Кредитно ризична пондерирана актива претставува збир од пондерираните износи на сите билансни и вонбилансни изложености. Сите средства се класифицираат во неколку категории на изложеност и дадени се пондери за ризик според нивото на кредитен квалитет на должникот или изложеноста, земајќи ги во предвид ефектите на соодветниот колатерал.

Валутно ризичната пондерирана актива е збир на апсолутниот износ на нето-позицијата на Банката во злато и збирната девизна позиција.

Збирната девизна позиција на Банката ги вклучува девизните средства и обврски. Нето спот и нето форвард девизна позиција класифицирани како В, Г и Д ризични категории се известуваат на нето основа, односно намалени за било какви загуби поради оштетување/посебна резерва.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.6 Управување со капиталот (продолжува)**

Банката го користи стандардизираниот пристап за утврдување на потребниот капитал за оперативниот ризик, што значи го дели постигнатиот финансиски резултат во осум деловни линии.

Табелата прикажана во продолжение го резимира составот на пропишаниот капитал и показателите на Банката за годините кои завршуваат на 31 декември. Капиталната адекватност е пресметана врз основа на статутарните финансиски извештаи во согласност со регулативата на НБРСМ. За време на овие две години, Банката се придржува до сите пропишани капитални барања.

	31.12.2020	31.12.2019
Капитални инструменти CET 1	854.136	854.136
Премија на капитални инструменти CET 1	2.274.484	2.274.484
Задолжителна општа резерва	5.449.124	5.449.124
Задржана нераспределена добивка	1.144.753	967.106
Кумулативна останата сеопфатна добивка	295.966	230.580
(-) Нематеријални средства	(66.481)	(50.681)
Ниво 1 капитал	9.951.982	9.724.749
Дополнителен основен капитал ниво 1 (AT1)	-	-
Ниво 1 капитал	9.951.982	9.724.749
Ниво 2 капитал	1.780.950	1.844.568
Вкупен капитал (Сопствени средства)	11.732.932	11.569.317
Ризично пондерирана актива за кредитен ризик	65.797.037	62.362.444
Ризично пондерирана актива за пазарен ризик	1.658.751	1.189.254
Ризично пондерирана актива за оперативен ризик	7.179.745	7.031.849
Ризично пондерирана актива ризик од договорна страна*	7.583	-
Вкупна ризично пондерирана актива (RWA)	74.643.116	70.583.547
Стапка на редовен основен капитал	13,33%	13,78%
Стапка на основен капитал	13,33%	13,78%
Вкупна стапка на адекватност на капиталот	15,72%	16,39%

*со почеток од 2021 година, ризикот од договорна страна се известува одделно

3.7 Известувања по сегменти

Известувањето по сегменти е презентирano во согласност со стратегијата базирана на организациската структура што се користи при известувањето на менаџментот за резултатите на НЛБ Групацијата. Сегментите на Банката се деловни единици кои се фокусираат на различни клиенти и пазари. Со нив се управува одделно, бидејќи секоја деловна единица бара различни стратегии и нивоа на услуги.

Деловните активности на Банката се поделени во неколку сегменти. Приходите од камати се прераспределуваат помеѓу сегментите врз основа на стапките на трансфер на цени (FTP).

Сегментите на Банката се поделени во четири сегменти.

3 Управување со ризици (продолжува)**3.7 Известувања по сегменти (продолжува)**

Сегментите се следни:

- сегментарни операции со правни лица кои опфаќаат големи, средни, мали и микро претпријатија, држава, други финансиски институции (освен банки и штедилници), самостојни вршители на дејност и непрофитни институции што им служат на домаќинствата;
- сегментарни операции со население кои покриваат физички лица;
- сегмент финансиски пазари, кој покрива банки и штедилници, билатерални и мултилатералните финансиски институции и централната банка. Сегментот финансиски пазари вклучува финансиски активности и тргување со финансиски инструменти, додека тие исто така ги презентираат резултатите од управувањето со средствата и обврските (ALM);
- други позиции за категориите чии оперативни резултати не можат да бидат распределени на специфичните сегменти.

За подобра и појасна презентација, Банката го смени известувањето по сегменти во споредба со 2019 година. Податоците за 2019 година се прилагодени на променетите шеми со цел да се задржи конзистентноста со презентацијата во тековната година.

Банката е првенствено финансиска институција, а нето приходот од камата претставува најголем дел од нејзините нето приходи. Главниот показател на Банката за ефикасноста на еден сегмент е нето добивката пред оданочување.

Нема приход од трансакции со еден надворешен клиент што изнесува 10% или повеќе од приходот на Банката.

	Правни лица	Население	Финансиски пазари	Останато	Неалоцирано	Вкупно
2020						
Нето приходи од камата	798.183	1.874.930	295.949	-	-	2.969.062
Нето приходи од провизии и надомести	484.720	389.009	52.328	-	-	926.057
Нето добивка / (загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување	-	-	151.713	-	-	151.713
Останати оперативни приходи	(6.314)	(168.817)	99.883	25.294	-	(49.954)
Вкупно приходи по сегменти	1.276.589	2.095.122	599.873	25.294	-	3.996.878
Исправка на вредноста	(554.034)	(366.499)	(54.121)	-	1	(974.653)
Амортизација	(92.769)	(141.086)	(25.683)	-	-	(259.538)
Останати оперативни расходи	(521.250)	(796.437)	(163.213)	-	-	(1.480.900)
Вкупно расходи по сегменти	(1.168.053)	(1.304.022)	(243.017)	-	1	(2.715.091)
Финансиски резултати по сегменти	108.536	791.100	356.856	25.294	1	1.281.787
Данок на добивка						(96.571)
Добивка за годината						1.185.216
Вкупно средства по сегменти	23.222.073	37.416.844	34.385.498	2.584.219		
Неалоцирани средства по сегменти					-	
Вкупни средства						97.608.634
Вкупно обврски по сегменти	23.430.578	57.058.732	2.950.744	24.080		
Неалоцирани обврски по сегменти					-	
Вкупни обврски						83.464.134

3 Управување со ризици (продолжува)

3.7 Известувања по сегменти (продолжува)

2019	Правни лица	Население	Финансиски пазари	Останато	Неалоцирано	Вкупно
Нето приходи од камата	786.102	1.753.942	477.962	-	-	3.018.006
Нето приходи од провизии и надомести	463.050	417.250	41.138	-	-	921.438
Нето добивка / (загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување	-	-	146.746	-	-	146.746
Останати оперативни приходи	(14.996)	(154.557)	82.599	6.861	-	(80.093)
Вкупно приходи по сегменти	1.234.156	2.016.635	748.445	6.861	-	4.006.097
Исправка на вредноста	(23.848)	(27.656)	(29.664)	-	1	(81.167)
Амортизација	(101.912)	(108.706)	(19.966)	-	-	(230.584)
Останати оперативни расходи	(652.303)	(639.754)	(160.910)	(20.100)	-	(1.473.067)
Вкупно расходи по сегменти	(778.063)	(776.116)	(210.540)	(20.100)	1	(1.784.818)
Финансиски резултати по сегменти	456.093	1.240.519	537.905	(13.239)	1	2.221.279
Данок на добивка						(197.652)
Добивка за годината						2.023.627
Вкупно средства по сегменти	23.249.873	34.501.933	29.607.600	2.451.484		
Неалоцирани средства по сегменти					-	
Вкупни средства						89.810.890
Вкупно обврски по сегменти	20.837.397	52.708.150	3.349.480	38.921		
Неалоцирани обврски по сегменти					-	
Вкупни обврски						76.933.948

4. Нето приходи од камати

	2020	2019
Приходи од камати, користејќи го методот на ефективна каматна стапка		
Кредити на и побарувања од:		
- банки	17.696	64.971
- други комитенти	3.061.620	3.117.935
Парични средства и сметки во НБРСМ	931	1.451
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	94.918	141.618
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност	156.949	166.011
Приход од камата на оштетени финансиски средства		
- на банки	-	-
- на други комитенти	49.317	40.996
Вкупно	3.381.431	3.532.982

Расходи за камати

Депозити на банки	72	519
Депозити на комитенти	283.242	372.722
Негативна каматна стапка на финансиски средства	17.984	15.688
Обврски по кредити	8.147	13.274
Субординирани обврски	99.076	108.591
Обврски по наеми	2.786	2.957
Трошок за камата за дефинирани користи за вработени (белешка 39)	1.062	1.225
Вкупно	412.369	514.976

Во ставката "Негативна камата" е вклучена каматата од депозити во банки во износ од МКД 2.950 илјади (2019: МКД 4.469 илјади) и задолжителна резерва во НБРСМ во износ од МКД 15.034 илјади (2019: 11.218 илјади)

5. Приходи од дивиденди

	2020	2019
Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	4.264	5.770
Вкупно	4.264	5.770

6. Нето приходи од провизии и надомести

	2020	2019
Приходи од провизии и надомести		
Акредитиви и гаранции	83.571	83.312
Платен промет	755.769	745.540
Комисиски и доверителски активности	22.579	17.520
Примени провизии по кредитни картички	249.116	271.761
Инвестициско банкарство	14.264	9.115
Трансакции со трговци	293.189	244.731
Порамнувања со картички	182.786	194.947
Примени провизии од банкарско осигурување	32.955	56.976
Останати провизии	17.333	15.318
Вкупно	1.651.562	1.639.220
Расходи за провизии и надомести		
Платен промет	150.887	187.038
Порамнувања со картици и надомести за кредитни картици	565.232	513.305
Инвестициско банкарство	1.132	1.056
Останати платени провизии	8.254	16.383
Вкупно	725.505	717.782

Банката обезбедува старателски услуги, комисиони услуги, корпоративна администрација, кредитирање, платен промет во земјата и странство, управување со вложувања и советодавни услуги на трети лица, кои ја вклучуваат Банката во донесувањето одлуки за распределба, набавка и продажба во однос на широк опсег на финансиски инструменти. Комисионите средства не се вклучени во овие финансиски извештаи. Некои од овие договори ја инволвираат Банката во прифаќање цели за остварување на референтните нивоа на поврат на средствата кои ги чува за трети лица.

7. Нето добивка / (загуба) од финансиски инструменти чувани за тргување

	2020	2019
Нето приходи/загуби од тргување		
- добивка	385.113	320.028
- загуба	(233.860)	(172.615)
Нето приходи/загуби од деривати		
- добивка	460	-
- загуба	-	(667)
Вкупно	151.713	146.746

8. Нето добивка / (загуба) од курсни разлики

	2020	2019
Приходи од курсни разлики	391.890.475	287.843.919
Расходи за курсни разлики	(391.847.045)	(287.822.431)
Вкупно	43.430	21.488

9. Нето добивки/(загуби) од депризнавање на средства

	2020	2019
Нето добивки/(загуби) од депризнавање - недвижности и опрема	1.125	342
Нето добивки/(загуби) од депризнавање - останато (без средства чувани за продажба)	4.955	12.460
Вкупно	6.080	12.802

10. Други оперативни приходи

	2020	2019
Приходи од закуп	12.912	12.562
Приходи од небанкарски услуги - транспорт на готовина	42.106	47.717
Останато	19.911	6.683
Вкупно	74.929	66.962

11. Други оперативни расходи

	2020	2019
Осигурителни премии за депозити	136.619	124.498
Трошоци по судски постапки	678	4.341
Останато	41.360	42.210
Вкупно	178.657	171.049

Премијата за осигурување на депозити се пресметува како процент од 0,25% од депозитите и каматите на физички лица и обврски за нераспределени приливи од странство за физички лица.

12. Трошоци за вработените

	2020	2019
Плати	561.278	555.428
Придонеси за социјално осигурување	196.513	192.730
Трошоци за пензии:		
- дефинирани планови за придонеси	21.474	20.813
Регрес за годишен одмор	22.025	22.175
Награди за членови на Управниот одбор и менаџери	7.101	21.342
Неискористени годишни одмори	6.341	978
Други трошоци за вработени	25.962	26.669
Нето расходи/(приходи) за резервации за пензии и слични обврски (белешка 39)	599	679
Нето расходи/(приходи) за резервации за други долгорочни користи за вработените (белешка 39)	2.575	6.600
Останато	53	50
Вкупно	843.921	847.464
Број на вработени	877	903

13. Општи и административни трошоци

	2020	2019
Технологија		
- одржување на софтвер и опрема	50.293	51.022
- пристап до податоци и трошоци за претплата	13.054	12.998
- лиценци	24.060	24.997
Објекти и опрема		
- електрична енергија	25.162	24.797
- други трошоци поврзани со објекти и опрема	26.671	17.041
- трошоци за одржување	44.559	46.214
- трошоци за осигурување на материјални средства	4.444	2.054
- трошоци за обезбедување - објекти	33.055	30.706
- кирии и закупнини	13.901	14.643
Материјални трошоци	31.065	42.262
Маркетинг и односи со јавност	28.926	39.543
Трошоци за службени патувања	10.280	8.453
Телекомуникациски и поштенски трошоци		
- поштенски услуги	7.235	53.622
- телекомуникации и интернет	28.446	22.788
Трошоци за изнајмување на персонал	35.272	41.717
Услуги за наплата на побарувања	11.553	6.046
Трошоци за ревизорски услуги	3.780	2.714
Трошоци за стипендии и образование	2.769	4.276
Трошоци за други комуникациски услуги	15.906	14.832
Даноци и други јавни давачки	13.903	13.618
Членарини и слични провизии	2.555	2.448
Останато осигурување	13.949	12.149
Други административни трошоци	90.269	85.581
Вкупно	531.107	574.521

14. Амортизација

	2020	2019
Амортизација и оштетување на недвижности, опрема и средства со право на употреба (белешка 29)	192.406	186.252
Амортизација на софтвер и други нематеријални средства (белешка 30)	67.132	44.332
Вкупно	259.538	230.584

15. Добивка / загуба од модификација

	2020	2019
Загуби од модификација на финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност	(132.400)	(11.207)
Вкупно	(132.400)	(11.207)

16. Резервирања

	2020	2019
Резервирања за вонбилансни изложености- гаранции и потенцијални обврски (белешка 39)		
Зголемување на исправките на вредност	(357.130)	(378.653)
Ослободување на исправките на вредност	383.658	342.812
Резервирања за судски спорови (белешка 39)		
Зголемување на исправките на вредност	-	(20.100)
Ослободување на исправките на вредност	-	-
Вкупно	26.528	(55.941)

17. Исправка на вредноста

	2020	2019
Исправки на вредност на финансиски средства		
Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки		
Зголемување на исправката на вредност	(13.387)	(12.419)
Ослободување на исправката на вредност	12.778	12.696
Финансиски средства по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (белешка 26. в)		
Зголемување на исправката на вредност	(44.474)	(68.467)
Ослободување на исправката на вредност	30.959	46.252
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 26.в)		
Зголемување на исправката на вредност	(75.717)	(28.248)
Ослободување на исправката на вредност	47.637	24.717
Кредити на и побарувања од физички лица мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 26.а)		
Зголемување на исправката на вредност	(1.298.967)	(1.222.518)
Ослободување на исправката на вредност	880.519	1.146.564
Кредити на и побарувања од правни лица мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 26.а)		
Зголемување на исправката на вредност	(1.796.597)	(1.231.767)
Ослободување на исправката на вредност	1.095.328	961.502
Останати финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност (белешка 26.а)		
Зголемување на исправката на вредност	(39.878)	(43.899)
Ослободување на исправката на вредност	20.160	24.131
Наплатени отпишани побарувања (белешка 26.а)	220.087	313.163
Вкупно исправки на вредност на финансиски средства	(961.552)	(78.293)
Исправка на вредност на нефинансиски средства		
Исправки на вредност на останати средства	(13.101)	(2.874)
Вкупно исправка на вредност на нефинансиски средства	(13.101)	(2.874)

Наплатените отпишани побарувања во износ од МКД 220.087 илјади (2019: МКД 313.163 илјади) вклучуваат износи од наплатени отпишани побарувања и наплатени отпишани побарувања од преземени средства. Во 2020 година нема наплатени претходно отпишани побарувања од преземени средства.

18. Данок на добивка

	2020	2019
Тековен данок на добивка за известувачкиот период	153.063	197.240
Вкупно	153.063	197.240

	2020	2019
Добивка пред оданочување	1.281.787	2.221.279
Данок на добивка по даночна стапка од 10%	128.179	222.128
Ефект од:		
Даночно ослободени приходи	(414)	(539)
Реинвестирана добивка која не подлежи на оданочување	(16.912)	(13.569)
Расходи непризнаени за даночни цели	10.652	11.845
Даночни ослободувања за донации во спорт	(25.997)	(5.213)
Времена разлика од даночниот режим	57.555	(17.412)
Данок на добивка (ефективна даночна стапка 11,94% и 8,88% соодветно)	153.063	197.240
Одложен данок:		
Поврзани со потекнувањето и враќањето на времените разлики	(56.492)	412
Данок на добивка прикажан во Билансот на успех	96.571	197.652

	Биланс на состојба		Биланс на успех	
	2020	2019	2020	2019
Одложен данок				
Проценка на преземени средства	(12.628)	(9.044)	3.584	219
Проценка на недвижности дадени под закуп по објективна вредност	279	729	450	449
Исправки на вредност	(79.305)	(127.398)	(48.093)	(256)
Модификација	12.433	-	(12.433)	-
Одложени даночни средства/(обврски), нето	(79.221)	(135.713)	(56.492)	412

Според даночното законодавство, даноците и даночните обврски истекуваат по истекот на период од 5 години, со исклучок на даночна измама чиј рок е 10 години. Како резултат на тоа, даночните обврски на Банката за периодот 2016 до 2020 година не можат да се сметаат за конечни. Сите дополнителни даноци и казни, доколку ги има, кои можат да се појават во случај на даночна ревизија, не можат во оваа фаза да се утврдат со разумна точност. Стапката на данок на добивка во 2020 и 2019 година е 10%.

19. Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување во банки

	2020	2019
Парични средства во благајна	3.050.597	3.806.319
Сметки кај НБРСМ различни од задолжителна резерва	4.468.122	3.630.282
Депозити по видување во банки	2.607.339	1.562.342
Намалено за: исправка на вредноста	(8.154)	(7.547)
Задолжителна резерва во НБРСМ	2.877.874	2.607.758
Ограничени депозити	325.077	267.058
Вкупно	13.320.855	11.866.212

Позицијата Пари, парични средства во НБРСМ и депозити по видување кај банките се вклучени во Парични средства и парични еквиваленти.

Банката мора да ги исполни барањата за задолжителна резерва во МКД и во странска валута кај НБРСМ.

Задолжителната резерва во денари на 31 декември 2020 година е во износ од МКД 4.389.972 илјади (2019: МКД 3.616.076 илјади). Ефективната каматна стапка на задолжителната резерва во МКД е 0% (2019: 0%). Задолжителната резерва во денари се чува на жиро сметка отворена во НБРСМ.

Задолжителната резерва во странска валута на 31 декември 2020 година е во износ од ЕУР 49.103 илјади (2019: ЕУР 44.644 илјади). Во согласност со Одлуката за задолжителна резерва, во текот на 2020 година Банката одржува 95% од износот на задолжителната резерва во евра распределени на девизната сметка на НБРСМ во странство и 5% од износот на задолжителната резерва во евра распределени на нејзината сметка во евра во МИПС.

НБРСМ не пресметува надоместок за задолжителната резерва во денари. Надоместокот се пресметува на задолжителната резерва во евра по стапка еднаква на каматната стапка на депозитот преку ноќ на Европската Централна Банка (ЕЦБ) кој се применува од последниот ден од периодот за одржување на резервите. Доколку просечниот дневен износ на средствата на Банката алоциран на девизната сметка во евра во МИПС надминува 5% од пресметаната задолжителна резерва во евра за целиот период на одржување на резервите, надоместокот се наплатува за вишокот на издвоени средства по стапка еднаква на каматната стапка на депозитот преку ноќ на Европската Централна Банка (ЕЦБ) кој се применува од последниот ден од периодот за одржување на резервите, намален за 0,15 процентни поени.

20. Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

а) Анализа според видот на финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

	2020	2019
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка вклучени во парични еквиваленти		
Должнички хартии од вредност - по објективна вредност:		
- НБРСМ	1.692.984	4.054.753
Вкупно финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка вклучени во парични еквиваленти	1.692.984	4.054.753
Финансиски средства мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка		
Должнички хартии од вредност - по објективна вредност:		
- РСМ	3.639.456	2.081.719
Сопственички хартии од вредност - по објективна вредност:		
- останати финансиски институции	32.923	32.921
Вкупно	5.365.363	6.169.393
Исправки на вредност	(39.602)	(26.012)
Котирани хартии од вредност		
од нив сопственички инструменти	-	-
од нив должнички инструменти	3.639.456	2.081.719
Некотирани хартии од вредност		
од нив сопственички инструменти	32.923	32.921
од нив должнички инструменти	1.692.984	4.054.753

б) Движење на финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка

	2020	2019
На 1 јануари	6.169.393	4.228.562
Курсни разлики	7.023	(1.189)
Камата припишана на главница	30.982	45.245
Зголемување	30.505.046	52.056.075
Продажба и достасување	(31.416.000)	(50.166.000)
Нето добивка/(загуба) од промени во објективната вредност	68.919	6.700
На 31 декември	5.365.363	6.169.393

20 Финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка (продолжува)

Еврообврзниците се класифицирани како должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка во износ од МКД 3.639.456 илјади (2019: МКД 2.081.719 илјади). Еврообврзници во сопственост на Банката со состојба 31 декември 2020 година се со рок на достасување од 6 и 7 години и се деноминирани во евра. Вкупниот износ на еврообврзниците вклучува камата од МКД 76.308 илјади (2019 година: МКД 45.217 илјади). Ефективната каматна стапка е од 1,18% до 3,13% годишна.

Сопственичките инструменти се од финансиски компании во износ од МКД 32.923 илјади (2019: МКД 32.921 илјади).

Котираните хартии од вредност се вреднуваат по последна куповна цена на секој тргуван ден на Македонската берза за хартии од вредност.

21. Финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

Анализа по вид

	2020	2019
Должнички хартии од вредност	12.585.703	8.715.727
Кредити на и побарувања од банки	3.066.661	2.852.766
Кредити на и побарувања од комитенти	58.906.151	56.206.159
Останати финансиски средства	1.527.084	1.282.497
Вкупно	76.085.599	69.057.149

22. Должнички хартии од вредност

	2020	2019
Должнички хартии од вредност мерени по амортизирана вредност		
Државни записи	1.397.415	527.370
Државни обврзници	11.297.679	8.269.656
Намалени за: исправки на вредност - група 1 (белешка 26. в)	(109.391)	(81.299)
Вкупно	12.585.703	8.715.727

Државни записи

Државните записи класифицирани како финансиски средства по амортизирана набавна вредност се МКД 1.397.415 илјади (2019: МКД 527.370 илјади).

Државните записи се со рок на достасување од повеќе од 90 дена, а целиот износ ќе доспее во 2021 година. Државните записи се деноминирани во денари. Ефективната каматна стапка е од 0,50% до 0,60% на годишно ниво.

Обврзници

Континуираните државни обврзници се класифицираат како должнички хартии од вредност по амортизирана набавна вредност во износ од МКД 11.297.679 илјади (2019: МКД 8.269.656 илјади).

Континуираните државни обврзници се со рок на достасување од 2, 3, 5, 10 и 15 години и се деноминирани во денари и денари со валутна клаузула во евра. Вкупниот износ на

22 Должнички хартии од вредност (продолжува)

континуирани државни обврзници вклучува камата во износ од МКД 106.955 илјади (2019: МКД 95.309 илјади). Ефективната каматна стапка е од 0,80% до 3,50% на годишно ниво. Во текот на 2021 година, континуираните државни обврзници доспеваат во номинален износ од МКД 2.360.360 илјади.

23. Кредити на и побарувања од банки

	2020	2019
Пласмани кај други банки	2.468.576	2.303.827
Вклучено во пари и парични еквиваленти	2.468.576	2.303.827
Пласмани кај други банки со рок на достасаност над 3 месеци	502.558	424.195
Кредити и побарувања од други банки	100.241	129.917
Намалено за: исправка на вредноста – група 1	(4.714)	(5.173)
Вкупно	3.066.661	2.852.766

Белешката Кредити на и побарувања од банки вклучува обврски по депозити на Банката до три месеци во странски банки врз основа на негативна камата во износ од МКД 253 илјади (2019: МКД 1.449 илјади).

24. Кредити на и побарувања од комитент

	2020	2019
Кредити на физички лица		
- пречекорување на сметки	1.126.505	1.227.080
- кредитни картички	2.476.472	2.526.999
- други кредити	21.176.536	19.804.260
- хипотекарни кредити	13.785.244	11.795.091
Вкупно	38.564.757	35.353.430
Кредити на претпријатија		
- претпријатија	24.091.528	23.876.239
- останати финансиски институции	130.450	140.684
- држава	61.183	138.238
- непрофитни институции	19.129	18.039
Вкупно	24.302.290	24.173.200
Бруто кредити и побарувања	62.867.047	59.526.630
Намалено за: исправка на вредноста (белешка 26. а)	(3.960.896)	(3.320.471)
Вкупно	58.906.151	56.206.159

Краткорочните депозити кај финансиски друштва со рок на достасување до 3 месеци се вклучени во Парични средства и парични еквиваленти во износ од МКД 119.139 илјади (2019: МКД 129.655 илјади).

Позиција Кредити на и побарувања од други комитенти вклучува авансни плаќања за недоспеани кредити и камати во износ од МКД 275.020 илјади (2019: МКД 199.718 илјади).

25. Останати финансиски средства

	2020	2019
Побарувања по кредитни картички	226.243	226.792
Побарувања од купувачи	17.028	20.154
Побарувања по провизии	89.898	80.360
Авансно исплатени пензии	1.149.618	943.013
Останато	78.444	56.299
Намалено за: исправки на вредност (белешка 26. а)	(34.147)	(44.121)
Вкупно	1.527.084	1.282.497

На 28 декември 2020 година, Банката ги исплати пензиите за клиентите на Банката во износ од МКД 1.149.614 илјади, кои Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Република Северна Македонија ги плати на 5 јануари 2021 година.

НЛБ Банка АД Скопје

Белешки кон финансиските извештаи за годината завршена на 31 декември 2020

(Сите износи се искажани во илјади МКД, доколку не е поинаку назначено)

26. Движење на исправката за финансиските средства

а) Движење на исправката на вредноста на финансиски средства мерени по амортизирана набавна вредност

	Состојба на 1 Јануари 2020	Трансфер во група 1	Трансфер во група 2	Трансфер во група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Отписи	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 Декември 2020	Наплата на отпишани побарувања
Очекувани загуби за 12 месеци											
Кредити на и побарувања на физички лица	500.460	(48.666)	56.810	123.137	131.281	(89.833)	(10)	(124.774)	1.023	418.147	-
Кредити и побарувања на правни лица	400.860	(60.490)	29.937	885	(29.668)	17.773	-	(23.213)	401	366.153	-
Останати финансиски средства	3.249	(327)	316	470	459	(431)	(137)	736	-	3.876	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за некредитно оштетени											
Кредити и побарувања на физички лица	61.246	39.437	(107.613)	27.581	(40.595)	12.547	(167)	74.876	1.861	109.768	-
Кредити и побарувања на правни лица	295.691	59.706	(141.811)	4.472	(77.633)	91.863	-	77.719	306	387.946	-
Останати финансиски средства	495	268	(505)	320	83	(284)	(470)	822	-	646	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени											
Кредити и побарувања на физички лица	485.136	9.230	50.803	(150.718)	(90.685)	490.915	(146.240)	54.717	26.965	820.808	159.023
Кредити и побарувања на правни лица	1.582.251	784	111.873	(5.357)	107.300	523.501	(457.214)	13.626	93.324	1.862.788	54.834
Останати финансиски средства	40.377	58	190	(790)	(542)	18.091	(29.077)	784	(8)	29.625	6.230
Од кои: купени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	Состојба на 1 Јануари 2019	Трансфер во група 1	Трансфер во група 2	Трансфер во група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Отписи	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 Декември 2019	Наплата на отпишани побарувања
Очекувани загуби за 12 месеци											
Кредити на и побарувања на физички лица	390.624	(63.452)	196.278	178.695	311.521	(246.013)	(5)	44.344	(11)	500.460	-
Кредити и побарувања на правни лица	267.273	(70.902)	162.974	1.201	93.273	40.133	-	135	46	400.860	-
Останати финансиски средства	2.478	(488)	690	886	1.088	(440)	(104)	227	-	3.249	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за некредитно оштетени											
Кредити и побарувања на физички лица	147.018	55.487	(228.283)	30.198	(142.598)	31.882	(51)	25.016	(21)	61.246	-
Кредити и побарувања на правни лица	358.730	70.848	(202.262)	4	(131.410)	21.179	-	47.200	(8)	295.691	-
Останати финансиски средства	822	399	(1.129)	1.041	311	(783)	(383)	528	-	495	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени											
Кредити и побарувања на физички лица	683.778	7.965	32.005	(208.893)	(168.923)	234.868	(250.435)	(14.143)	(9)	485.136	57.893
Кредити и побарувања на правни лица	1.824.359	54	39.289	(1.206)	38.137	156.115	(441.422)	5.226	(164)	1.582.251	252.346
Останати финансиски средства	49.131	89	440	(1.928)	(1.399)	20.176	(27.600)	59	10	40.377	2.924
Од кои: купени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

б) Движење посебна резерва за вонбилансни побарувања

	Состојба на 1 Јануари 2020	Трансфер во група 1	Трансфер во група 2	Трансфер во група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промена во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 Декември 2020
Очекувани загуби за 12 месеци									
Гаранции и потенцијални обврски	168.359	(9.308)	23.688	5.187	19.567	(7.746)	(39.359)	29	140.850
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за некредитно оштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	66.395	9.048	(31.719)	2.238	(20.433)	(8.656)	2.579	41	39.926
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	33.110	260	8.031	(7.425)	866	24.688	1.966	18	60.648
Од кои: набавени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-

26 Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)

	Состојба на 1 Јануари 2019	Трансфер во група 1	Трансфер во група 2	Трансфер во група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промени во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 Декември 2019
Очекувани загуби за 12 месеци									
Гаранции и потенцијални обврски	95.373	(33.818)	90.246	6.437	62.865	(4.711)	14.823	9	168.359
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за некредитно оштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	73.592	33.674	(91.039)	722	(56.643)	42.438	7.020	(12)	66.395
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени									
Гаранции и потенцијални обврски	63.072	144	793	(7.159)	(6.222)	(23.317)	(412)	(11)	33.110
Од кои: набавени кредитно оштетени финансиски средства	-	-	-	-	-	-	-	-	-

в) Движење на исправката на вредноста на должнички хартии

	Состојба на 1 Јануари 2020	Трансфер во група 1	Трансфер во група 2	Трансфер во група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промени во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 Декември 2020
Очекувани загуби за 12 месеци									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по амортизирана набавна вредност	81.299	-	-	-	-	28.080	-	12	109.391
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	26.012	-	-	-	-	13.515	-	75	39.602
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за некредитно оштетени	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	Состојба на 1 Јануари 2019	Трансфер во група 1	Трансфер во група 2	Трансфер во група 3	Трансфер	Зголемување / намалување	Промени во моделот / параметри за ризик	Курсни разлики и останати движења	Состојба на 31 Декември 2019
Очекувани загуби за 12 месеци									
Должнички хартии од вредност кои се мерат по амортизирана набавна вредност	77.772	-	-	-	-	3.531	-	(4)	81.299
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	3.805	-	-	-	-	22.215	-	(8)	26.012
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за некредитно оштетени	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Должнички хартии од вредност кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка	-	-	-	-	-	-	-	-	-

26 Движење на исправката за финансиските средства (продолжува)**г) Објаснување како значајните промени во бруто сметководствената вредност на финансиските инструменти влијаат на промени на исправките на вредност**

Во 2020 година, бруто сметководствената вредност на должничките хартии од вредност по амортизирана набавна вредност се зголеми за МКД 3.898.068 илјади, но бидејќи сите тие се класифицирани во група 1, ова ја зголеми состојбата на исправките на вредност за само МКД 28.092 илјади. Бруто сметководствената вредност на другите финансиски средства се зголеми за МКД 234.613 илјади, а исправката на вредност се намали за МКД 9.974 илјади. Зголемувањето на бруто сметководствената вредност не предизвика значителни промени во нивото на исправките на вредност. На сличен начин, зголемувањето на кредитите и побарувањата од банките за МКД 213.436 илјади, не предизвика материјални промени во нивото на исправките на вредност, кои се намалија за МКД 459 илјади. Промените во бруто сметководствената вредност на кредитите и побарувањата од други комитенти беа значителни, односно се зголемија за МКД 3.340.417 илјади и главно се водени од зголемената изложеност во група 1 за МКД 5.720.454 илјади. Зголемувањето на исправката на вредност за МКД 640.425 илјади е резултат на реализиран трансфер на кредити од група 1 во група 2 и група 1 и 2 во група 3 во сегментот физички и правни лица, што доведе до зголемено ниво на исправки на вредност во група 3. Табелата подолу илустрира како промените во бруто сметководствената вредност на кредитите и побарувањата од банките и други комитенти придонеле за промени во исправките на вредност.

	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за некредитно оштетени	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2020	54.576.403	4.836.744	2.971.422	62.384.569
Трансфери	(3.904.167)	2.132.448	1.771.719	-
Зголемувања/(намалувања)	5.720.454	(1.228.250)	(210.998)	4.281.206
Отписи	(4.257)	(225)	(598.544)	(603.026)
Модификациона загуба од мораториум	(108.985)	(10.657)	(4.685)	(124.327)
Состојба на 31 декември 2020	56.279.448	5.730.060	3.928.914	65.938.422

	Очекувани загуби за 12 месеци	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за некредитно оштетени	Очекувани кредитни загуби за целиот животен век за кредитно оштетени	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2019	47.957.746	8.007.289	3.465.899	59.430.934
Трансфери	457.828	(1.124.791)	666.963	-
Зголемувања/(намалувања)	6.220.434	(2.027.460)	(515.216)	3.677.758
Отписи	(59.605)	(18.294)	(646.224)	(724.123)
Состојба на 31 декември 2019	54.576.403	4.836.744	2.971.422	62.384.569

27. Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања

	2020	2019
Градежни објекти	197.832	199.932
Станбени објекти	40.218	40.222
Опрема	26.919	41.713
Останато	508	1.732
Вкупно	265.477	283.599

Средствата преземени врз основа на ненаплатени побарувања вклучуваат станови, опрема, деловни објекти и други вредности кои не се користат од страна на Банката во извршувањето на нејзината основна дејност.

Пазарот за одредени видови колатерал во Република Северна Македонија е во рана фаза на развој. Раководството направи проценка на очекуваниот надоместлив износ, нетиран за трошокот потребен да ги реализираат средствата, врз основа на неколку фактори, вклучувајќи независни проценки. Меѓутоа, имајќи го предвид претходното, фактичките реализирани износи можат да бидат различни од направените проценки.

	Сметководствена вредност		Објективна вредност намалена за трошоци за продажба	
	2020	2019	2020	2019
Преземени средства	265.477	283.599	268.088	285.645

Движење на преземени средства

	Преземени средства
На 01 Јануари 2020	283.599
Зголемувања	-
Продажба	(5.021)
Нето добивки/загуби од проценка	(13.101)
На 31 Декември 2020	265.477
На 01 Јануари 2019	110.449
Зголемувања	219.256
Продажба	(43.232)
Нето добивки/загуби од проценка	(2.874)
На 31 Декември 2019	283.599

28. Вложување во недвижности

	2020	2019
Вложување во недвижности дадени под закуп по објективна вредност на 1 јануари	103.011	103.011
Вложување во недвижности дадени под закуп по објективна вредност на 31 декември	103.011	103.011

Дел од недвижностите и опремата, кои не се користат од Банката за сопствени цели, Банката ги класифицира како вложување во недвижност. Недвижностите (Земјиште и згради), класифицирани како вложување во недвижности, не се амортизираат и се мерат по објективната вредност. Банката овие вложувања ги евидентира врз основа на проценка извршена од страна на интерен проценител.

Во проценката се применува еден од приходните методи – метод на директна капитализација. Проценката на пазарната вредност на имотот директно зависи од очекуваниот годишен нето-приход на средствата или приход кој се обезбедува од издавањето на имотот под закуп.

Во проценката се користи целокупната документација за имотот, веб-сајтови за понудата и побарувачката на слични недвижности, статистички податоци, информации за продажба и изнајмување на соодветни недвижности од страна на инвеститорите, информации за каматната стапка на благајничките записи и обврзници.

Мерењето на објективната вредност е направено со користење на техника за вреднување при која најниското ниво на влезен податок кој е значаен за објективното мерење е директно или индиректно познат (ниво 2).

Опис на методологијата која се користеше и клучните влезни податоци за вреднување на вложување во недвижности дадени под закуп:

Методологија	Влезни параметри	Опсег
Метод на директна капитализација	Нето-приход од изнајмување Стапка на капитализација	6,5 евра по квадратен метар 7,63%

Зголемувањата (намалувањата) на стапката за изнајмување и стапката на капитализација нема да резултира во значајно пониска (повисока) објективна вредност на вложувањата во недвижности дадени под закуп.

Приходот од закуп на недвижностите дадени под закуп е МКД 6.637 илјади (2019: МКД 6.620 илјади) додека Банката нема дополнителни трошоци поврзани со вложувањата во недвижности.

Идните минимални побарувања за наемнина под неотповиклив оперативен наем на 31 декември се следниве:

	2020	2019
До една година	5.532	6.616
После една година но не повеќе од пет години	-	5.513
Повеќе од пет години	-	-
Вкупно	5.532	12.129

Во текот на 2020 година, Банката нема новонабавени или продадени вложувања во недвижности. На 31 декември 2020 Банката нема вложувања во недвижности кои се заложени како колатерал (2019: нула).

29. Недвижности, опрема и средства со право на употреба

	Земјиште и згради	Мебел и опрема	Останато	Средства со право на употреба - Земјиште и згради	Средства со право на употреба - Мебел и опрема	Вкупно Средства со право на употреба	Вкупно
Набавна вредност							
Почетна состојба на 01 јануари 2019	2.095.893	1.349.625	70.692	-	-	-	3.516.210
Ефект од усвојување на МСФИ 16 на 1 јануари 2019	-	-	-	165.704	42.771	208.475	208.475
Зголемувања	5.644	78.475	4.923	-	-	-	89.042
Пренос	-	-	-	33.726	-	33.726	33.726
Отуѓувања	(5.618)	(68.968)	-	(16.374)	-	(16.374)	(90.960)
Отписи	-	(23.569)	-	-	-	-	(23.569)
Крајна состојба на 31 декември 2019	2.095.919	1.335.563	75.615	183.056	42.771	225.827	3.732.924
Почетна состојба на 01 јануари 2020	2.095.919	1.335.563	75.615	183.056	42.771	225.827	3.732.924
Набавки	2.061	138.533	16.503	-	-	-	157.097
Зголемувања	-	-	-	75.261	19.810	95.071	95.071
Отуѓувања	-	(8.406)	-	(5.923)	-	(5.923)	(14.329)
Отписи	-	(5.645)	-	-	-	-	(5.645)
Крајна состојба на 31 декември 2020	2.097.980	1.460.045	92.118	252.394	62.581	314.975	3.965.118
Акумулирана амортизација							
Почетна состојба на 01 јануари 2019	(381.848)	(1.146.250)	(62.194)	-	-	-	(1.590.292)
Амортизација за годината	(48.731)	(65.951)	(3.799)	(48.016)	(19.755)	(67.771)	(186.252)
Отуѓувања	2.891	68.970	-	2.532	-	2.532	74.393
Отписи	-	23.567	-	-	-	-	23.567
Крајна состојба на 31 декември 2019	(427.688)	(1.119.664)	(65.993)	(45.484)	(19.755)	(65.239)	(1.678.584)
Почетна состојба на 01 јануари 2020	(427.688)	(1.119.664)	(65.993)	(45.484)	(19.755)	(65.239)	(1.678.584)
Амортизација за годината	(48.742)	(70.608)	(5.017)	(48.286)	(19.753)	(68.039)	(192.406)
Отуѓувања	-	8.223	-	3.119	-	3.119	11.342
Отписи	-	5.645	-	-	-	-	5.645
Крајна состојба на 31 декември 2020	(476.430)	(1.176.404)	(71.010)	(90.651)	(39.508)	(130.159)	(1.854.003)
Нето сметководствена вредност							
на 01 јануари 2019	1.714.045	203.375	8.498	-	-	-	1.925.918
на 31 декември 2019	1.668.231	215.899	9.622	137.572	23.016	160.588	2.054.340
на 31 декември 2020	1.621.550	283.641	21.108	161.743	23.073	184.816	2.111.115

На 31 декември 2020 година Банката нема недвижности и опрема заложени како колатерал (2019: нула).

30. Нематеријални средства

	Софтвер	Други нематеријални средства	Вкупно
<u>Набавна вредност</u>			
Почетна состојба на 01 јануари 2019	346.568	234.622	581.190
Зголемувања	32.349	75.949	108.298
Пренос	10.522	(10.522)	-
Крајна состојба на 31 декември 2019	389.439	300.049	689.488
Почетна состојба на 01 јануари 2020	389.439	300.049	689.488
Зголемувања	14.376	124.289	138.665
Пренос	72.616	(72.616)	-
Крајна состојба на 31 декември 2020	476.431	351.722	828.153
<u>Accumulated depreciation</u>			
Почетна состојба на 01 јануари 2019	(273.762)	(164.773)	(438.535)
Амортизација за годината (белешка 14)	(26.951)	(17.381)	(44.332)
Крајна состојба на 31 декември 2019	(300.713)	(182.154)	(482.867)
Почетна состојба на 01 јануари 2020	(300.713)	(182.154)	(482.867)
Амортизација за годината (белешка 14)	(38.735)	(28.397)	(67.132)
Крајна состојба на 31 декември 2020	(339.448)	(210.551)	(549.999)
<u>Нето сметководствена вредност</u>			
на 01 јануари 2019	72.806	69.849	142.655
на 31 декември 2019	88.726	117.895	206.621
на 31 декември 2020	136.983	141.171	278.154

31. Наеми**а) Наеми како наемопримател**

	2020	2019
Средства со право на употреба		
Земјиште и згради	161.743	137.572
Мебел и опрема	23.073	23.016
Вкупно	184.816	160.588
Обврски за наем	206.477	172.341

Во извештајот за финансиската состојба, средствата со право на користење се вклучени во позицијата „Недвижности, опрема и средства со право на употреба“, а обврските за наем се вклучени во позицијата „Останати финансиски обврски“.

Билансот на успех ги прикажува следниве износи што се однесуваат на наемите:

	2020	2019
Амортизација на средствата со право на користење		
Земјиште и згради (белешка 30)	48.286	48.016
Мебел и опрема (белешка 30)	19.753	19.755
Вкупно	68.039	67.771
	2020	2019
Расходи од камата	2.786	2.957
Трошоци поврзани со наем на средствата со ниска вредност кои се прикажани погоре како краткорочни	6.746	6.852

Вкупниот паричен тек за наеми во 2020 година беше МКД 76.966 илјади (2019: МКД 67.402 илјади).

Од овој износ МКД 70.405 илјади (2019: МКД 63.303 илјади) е за капитализирани наеми, а МКД 6.561 илјади (2019: МКД 4.099 илјади) е за останати наеми.

Банката нема трошоци поврзани со варијабилни плаќања за наем и добивки или загуби кои произлегуваат од трансакции од продажба и повратни наеми.

Банката нема ограничувања или ковенанти што се наметнати со наемот, нема трансакции за продажба и поврат на наемот и нема договори за наем на кои се обврзува, но сè уште не започнале.

Анализата на достасаност на обврските за наем е прикажана во белешка 3.3.3.

32. Останати средства

	2020	2019
Аванси	4.438	8.771
Побарувања за даноци	573	389
Одложени расходи	17.083	14.317
Залихи	25.581	29.135
Останато	461	-
Вкупно	48.136	52.612

33. Финансиски обврски мерени по амортизирана набавна вредност

Анализа по вид

	2020	2019
Депозити од банки	371.319	619.249
Депозити од други комитенти	79.336.725	72.203.171
Обврски по кредити	422.376	644.376
Субординирани обврски	1.848.018	1.840.991
Останати обврски	1.012.541	1.066.749
Вкупно	82.990.979	76.374.536

34. Депозити на банки

	2020	2019
Депозити по видување	337.226	528.924
Орочени депозити	12.500	68.805
Ограничени депозити	21.593	21.520
Вкупно	371.319	619.249

Белешката Депозити на банки вклучува побарувања врз основа на негативна камата на тековните сметки на банките, како резултат на негативна каматна стапка на овие сметки во износ од МКД 4 илјади (2019 година: нула).

35. Депозити на други комитенти

	2020	2019
Препријатија		
- тековни / трансакциски сметки	19.382.368	16.801.369
- орочени депозити	1.112.046	1.114.402
- ограничени депозити	513.927	531.664
Јавни институции		
- тековни / трансакциски сметки	564.710	422.038
- орочени депозити	477	459
- ограничени депозити		
Физички лица		
- тековни / трансакциски сметки	35.016.788	28.743.667
- орочени депозити	20.626.878	22.457.854
- ограничени депозити	1.610.071	1.623.893
Финансиски институции		
- тековни / трансакциски сметки	342.237	365.393
- орочени депозити	155.173	132.036
- ограничени депозити	12.050	10.396
Вкупно	79.336.725	72.203.171

36. Обврски по кредити

	Каматна стапка (%)	2020	2019
Домашни извори:			
Развојна Банка на Северна Македонија (РБСМ)	3mEURIBOR+0,75% with zero floor clause; 0,75% - 1,00%	190.946	382.624
Македонска развојна фондација за претпријатијата (МРФП)	2,27% - 2,77%	25.097	67.977
Министерство за финансии (МФ)	0,50%	26.848	34.570
Странски извори:			
European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	6mEURIBOR+1,50% with zero floor clause; 6mEURIBOR+1,70% with zero floor clause; 6mEURIBOR+2,40% with zero floor clause; 1,50% - 2,40%	179.485	159.132
NLB Leasing d.o.o Ljubljana	6mEURIBOR+6,30% with zero floor clause; 6,30%	-	73
Вкупно		422.376	644.376

Кредит од Европската Банка за обнова и развој (EBRD)

Во текот на 2020 година, Банката повлече две транши од кредитната линија на European Bank for Reconstruction and Development (во понатамошниот текст: "EBRD") Средства за финансирање зелена економија на Западен Балкан (WB GEFF) – Договор за резидентни кредити од 16 септември 2020 година (транша А) во вкупен износ од ЕУР 600 илјади наменети за понатамошно финансирање на енергетски ефикасни проекти во резидентните сектори т.е. поединци или групи на поединци асоцијации на домаќинства и управувачки компании (со станбени згради), сервис провајдери (вклучително и ESCO), продавачи и производители. Банката нема дадено обезбедување за оваа кредитна линија.

Во текот на 2020 година, Банката повлече две транши од кредитната линија на EBRD Регионална програма за поддршка на конкурентност на мали и средни претпријатија од 16 септември 2020 година (транша А) во вкупен износ од приближно ЕУР 888 илјади наменети за понатамошно финансирање на инвестиции на правни лица во индустриски капацитети, опрема, софтвер, подобрување на системите за управување на претпријатието или општа надградба создадена за промоција на една или повеќе директиви на ЕУ од областа на заштита на животната средина, безбедност на вработените и квалитет и безбедност на производите, како и инвестиции во технологии со високи перформанси. Банката нема дадено обезбедување за оваа кредитна линија.

На 31 декември 2020 година, Банката е во согласност со ковенантите пропишани во договорите.

Кредити од Развојна Банка на Северна Македонија (РБСМ)

Во текот на 2020 година, Банката повлече осум транши од кредитната линија од Фондот за земјоделски кредитни дисконти одобрени од Министерството за финансии во вкупен износ од приближно ЕУР 51 илјади наменети за понатамошно финансирање на проекти од областа на земјоделството.

36 Обврски по кредити (продолжува)

Кредитите одобрени од Министерството за финансии се обезбедени со меници на Банката.

Кредитната линија на Европскиот инвестиционен фонд (EIB) и кредитната линија на "SME PIA TOS" преку РБСМ се обезбедени со меници во форма на нотарски акт и обврска за залог на доделување на побарувања. Банката воспостави залог во форма на нотарски акт во корист на РБСМ за побарувања според договори за под-кредит со крајни корисници одобрени од кредитните линии на EIB администрирани преку кредитната линија РБСМ и "SME PIA TOS". Од 31 декември 2020 година, износот на обврските по кредити за кои Банката има дадено обезбедување во корист на РБСМ по основ на кредитни линии во износ од МКД 190.578 илјади.

Кредити од Македонска Развојна Фондација на Претпријатија (МРФП)

Кредитите доделени од страна на МРФП се обезбедени со меници со менични изјави и договор за отстапување на побарувањата кои произлегуваат од договорите за подкредит со крајните корисници.

37. Субординирани обврски

	Каматна стапка (%)	2020	2019
Nova Ljubljanska Banka d.d.	6mEURIBOR+4,10% with zero floor clause; 6mEURIBOR+5,25% with zero floor clause; 6mEURIBOR+6,25% with zero floor clause; 4,10% - 6,25%	1.848.018	1.840.991
Вкупно		1.848.018	1.840.991

Движење на субординирани обврски

	2020	2019
На 1 јануари	1.840.991	1.840.359
Парични ставки:		
- нови субординирани обврски	-	615.752
- отплата на субординирани обврски	-	(615.752)
- отплата на камати	(88.462)	(99.094)
Непарични ставки:		
- пресметани камати	99.076	108.591
- курсни разлики	6.242	(319)
- останато	(9.829)	(8.546)
На 31 декември	1.848.018	1.840.991

37 Субординирани обврски (продолжува)

На 12 јуни 2015 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана во износ од ЕУР 11.000 илјади. Субординираниот заем беше одобрен со каматна стапка од 6mEURIBOR + 7,50% годишно со рок на достасување од 10 години (до 2025 година). Со анекс на Договорот од 26 декември 2016 година, каматната стапка е променета во 6mEURIBOR + 6,25% годишно со “zero floor” клаузула.

На 20 декември 2018 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана во износ од ЕУР 9.000 илјади, со каматна стапка од 6 months EURIBOR + 5,25% годишно со “zero floor” клаузула и рок на отплата од 10 години (до 2028 година).

На 13 јуни 2019 година, Банката склучи Договор за субординиран заем со Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана во износ од ЕУР 10.000 илјади со цел да се замени субординираниот заем од Меѓународната финансиска корпорација (IFC) со каматна стапка од 6 months EURIBOR + 4,10% годишно со “zero floor” клаузула и рок на отплата од 10 години (до 2029 година).

38. Останати финансиски обврски

	2020	2019
Обврски за дивиденди објавени за исплаќање	13.015	12.982
Временски разграничувања	106.672	70.454
Времено одложени плаќања	356.798	432.465
Обврски кон добавувачи	90.034	98.680
Обврски за пресметани награди на членови на Управен одбор и менаџментот	66.778	62.637
Краткорочни обврски од работа со кредитни картички	50.220	114.683
Обврски за неискористени годишни одмори	27.726	21.891
Обврски за наеми	206.477	172.341
Останато	94.821	80.616
Вкупно	1.012.541	1.066.749

Позицијата Времено одложени плаќања главно се состојат од обврски кон клиентите за нераспределени плаќања од странство.

39. Резервирања**а) Анализа и движење по тип на резервација**

	Посебна резерва за кредитна изложеност	Судски спорови	Пензии и други користи за вработени	Резервации за други долгорочни користи за вработени	Вкупно
На 1 јануари 2019	232.037	41.918	6.568	25.549	306.072
Направени резервации	378.653	20.100	679	7.695	407.127
Трошоци	-	(320)	(405)	(1.299)	(2.024)
Ослободени резервации	(342.812)	-	-	(1.095)	(343.907)
Курсни разлики	(14)	-	-	-	(14)
Зголемување на дисконтираниот износ	-	-	227	998	1.225
Трансфер во ОСД	-	-	807	-	807
На 31 декември 2019	267.864	61.698	7.876	31.848	369.286
На 1 јануари 2020	267.864	61.698	7.876	31.848	369.286
Направени резервации	357.130	-	635	4.529	362.294
Трошоци	-	-	(165)	(2.033)	(2.198)
Ослободени резервации	(383.658)	-	(36)	(1.954)	(385.648)
Курсни разлики	90	-	-	-	90
Зголемување на дисконтираниот износ	-	-	218	844	1.062
Трансфер во ОСД	-	-	253	-	253
На 31 декември 2020	241.426	61.698	8.781	33.234	345.139

Банката дејствува во областа на банкарското работење и е предмет на судски постапки кои произлегуваат од нејзиното редовно работење. Банката е вклучена во неколку судски постапки од своето редовно работење во износ од 666.361 илјади денари. Според мислењето на раководството, правниот оддел на Банката и надворешниот адвокат се очекува позитивен исход на овие судски процеси и крајниот исход од овие судски спорови нема материјално да влијае врз резултатите на Банката.

40. Останати обврски

	2020	2019
Одложени приходи	41.179	50.545
Примени авансни уплати	1.697	1.923
Обврски за даноци	5.919	1.279
Останато	-	666
Вкупно	48.795	54.413

41. Трансакции со поврзани страни

Поврзаните страни ги вклучуваат Нова Љубљанска Банка д.д. Љубљана како “матично друштво”, Надзорен одбор, лица со посебни права и одговорности во Банката, нивните поврзани субјекти и членови на семејството како “менаџерски персонал и нивни поврзани страни” и членките на НЛБ Групацијата како “други поврзани страни”. Голем број банкарски трансакции се склучуваат со поврзани страни во нормалниот тек на работењето и се засноваат на условите на пазарот. Тие вклучуваат кредити, депозити и други трансакции.

Приходите и расходите за матичното друштво главно се состојат од трошоци за камати за субординиран заем, приходи и расходи за провизии за платен промет, добивки и загуби од курсни разлики и трошоци за комуникациски и консултантски услуги. Приходите и расходите за менаџерскиот персонал и нивните поврзани страни главно се состојат од приходи од камати од кредити, трошоци по камати за депозити, приходи од провизии од платен промет и добивки и загуби од курсни разлики. Приходите и расходите за другите поврзани страни главно се состојат од трошоци за провизии за платен промет, добивки и загуби од курсни разлики и трошоци за консултантски услуги. Обемот на трансакции со поврзаните страни, како и состојбите на крајот на годината се следните:

41 Трансакции со поврзани страни (продолжува)

За годината завршена на 31 декември 2020:

	Матично друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Биланс на успех			
Приходи од камати	28	3.561	2
Приходи од провизии и надомести	9.654	763	490
Расходи за камати	(99.105)	(2.838)	-
Расходи за провизии и надомести	(28.659)	-	(4.515)
Нето добивки / (загуби) од финансиски инструменти чувани за тргување	(13.186)	18	-
Други оперативни приходи	(14.306)	434	2.213
Други оперативни расходи	(7.135)	(371)	(4.800)

Извештај за финансиска состојба

Пари и парични еквиваленти

Состојба на 1 јануари	181.714	-	384.518
Кредити издадени во текот на годината	105.011.883	-	5.374.006
Кредити отплатени во текот на годината	(104.944.325)	-	(5.548.657)
Состојба на 31 декември	249.272	-	209.867

Кредити

Состојба на 1 јануари	169.101	81.299	-
Кредити издадени во текот на годината	-	118.498	-
Кредити отплатени во текот на годината	(169.101)	(106.522)	-
Состојба на 31 декември	-	93.275	-

Останати финансики средства

Состојба на 1 јануари	84	240	633
Останати средства издадени во текот на годината	179	795	5.294
Останати средства отплатени во текот на годината	(200)	(642)	(5.785)
Состојба на 31 декември	63	393	142

Депозити

Состојба на 1 јануари	28.047	241.493	65.874
Депозити примени во текот на годината	-	654.573	4.679.476
Депозити отплатени во текот на годината	(2.909)	(630.751)	(4.593.837)
Состојба на 31 декември	25.138	265.315	151.513

41 Трансакции со поврзани страни (продолжува)

Субординирани обврски			
Состојба на 1 јануари	1.840.991	-	-
Кредити настанати во текот на годината	7.027	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	-	-	-
Состојба на 31 декември	1.848.018	-	-
Обврски по кредити			
Состојба на 1 јануари	-	-	73
Кредити настанати во текот на годината	-	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	-	-	(73)
Состојба на 31 декември	-	-	-
Останати финансиски обврски			
Состојба на 1 јануари	79.609	55.470	(122.697)
Останати обврски настанати во текот на годината	26.927	8.348	316.744
Други обврски отплатени во текот на годината	(6.922)	(15.720)	(326.242)
Состојба на 31 декември	99.614	48.098	(132.195)

41 Трансакции со поврзани страни (продолжува)

За годината завршена на 31 декември 2019:

	Матично друштво	Менаџерски персонал и нивни поврзани страни	Други поврзани страни
Биланс на успех			
Приходи од камати	112	4.290	-
Приходи од провизии и надомести	8.419	768	750
Расходи за камати	(86.463)	(3.699)	(10)
Расходи за провизии и надомести	(22.419)	-	(4.455)
Нето добивки / (загуби) од финансиски инструменти чувани за тргување	(9.822)	73	-
Други оперативни приходи	5.595	(23)	821
Други оперативни расходи	(4.492)	(1.624)	(2.381)

Извештај за финансиска состојба

Пари и парични еквиваленти

Состојба на 1 јануари	359.035	290.804	69.932
Кредити издадени во текот на годината	133.483.005	-	5.914.998
Кредити отплатени во текот на годината	(133.660.326)	(290.804)	(5.600.412)
Состојба на 31 декември	181.714	-	384.518

Кредити

Состојба на 1 јануари	-	87.653	-
Кредити издадени во текот на годината	169.678	207.922	-
Кредити отплатени во текот на годината	(577)	(214.276)	-
Состојба на 31 декември	169.101	81.299	-

Останати финансиски средства

Состојба на 1 јануари	74	2.072	-
Останати средства издадени во текот на годината	471	1.996	1.298
Останати средства отплатени во текот на годината	(461)	(3.828)	(665)
Состојба на 31 декември	84	240	633

Депозити

Состојба на 1 јануари	75.492	232.249	135.064
Депозити примени во текот на годината	1.244.877	873.012	7.020.669
Депозити отплатени во текот на годината	(1.292.322)	(863.768)	(7.089.859)
Состојба на 31 декември	28.047	241.493	65.874

41 Трансакции со поврзани страни (продолжува)

Субординирани обврски			
Состојба на 1 јануари	1.227.974	-	-
Кредити настанати во текот на годината	615.752	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	(2.735)	-	-
Состојба на 31 декември	1.840.991	-	-
Обврски по кредити			
Состојба на 1 јануари	-	-	240
Кредити настанати во текот на годината	-	-	-
Кредити отплатени во текот на годината	-	-	(167)
Состојба на 31 декември	-	-	73
Останати финансиски обврски			
Состојба на 1 јануари	93.917	53.688	(102.711)
Останати обврски настанати во текот на годината	298.596	25.597	1.009.533
Други обврски отплатени во текот на годината	(312.904)	(23.815)	(1.029.519)
Состојба на 31 декември	79.609	55.470	(122.697)

Трансакции со клучниот менаџерски персонал

Вкупните надомести за клучниот менаџерски персонал се следните:

	2020	2019
Менаџери	126.340	150.078
Неизвршни директори	525	733
Вкупно	126.865	150.811

Целокупните надомести на клучниот менаџерски персонал се во согласност со договори и одлуки.

42. Запишан капитал

	Број на акции	Обични акции	Премии од акции	Акции без право на глас	Вкупно
На 1 јануари 2019	854.061	854.061	2.274.484	-	3.128.545
На 31 декември 2019	854.061	854.061	2.274.484	-	3.128.545
На 31 декември 2020	854.061	854.061	2.274.484	-	3.128.545

42 Запишан капитал (продолжува)

Запишаниот капитал на Банката се состои од 854.061 обични акции (2019: 854.061 обични акции). Обичните акции имаат номинална вредност од МКД 1 илјада (2019: МКД 1 илјада). Сите издадени акции се платени во целост.

Имателите на обични акции имаат право да примат дивиденди како што е објавено и имаат право на еден глас по акција на Собранието на акционери на Банката.

Долунаведените акционери имаат повеќе од 5% од издадените акции со право на глас:

Акционери	% на акции со право на глас	
	2020	2019
Нова Љубљанска банка д.д. Љубљана	86,97%	86,97%

Нова Љубљанска банка д.д. Љубљана поседува 86,97% од вкупниот запишан капитал и право на глас во НЛБ Банка АД Скопје.

После датумот на билансот на состојба нема објавени дивиденди.

Законски резерви

Според локалната законска регулатива, Банката треба да издвојува 5% од нето добивката за годината во законска резерва сè додека законската резерва не достигне износ еднаков на една десетина од регистрираната основна главнина. Сè додека не се достигне минималното ниво, законската резерва може да се користи само за покривање на загуби.

Ревалоризациски резерви

Ревалоризациската резерва го вклучува кумулативниот нето ефект од промените во објективната вредност на вложувањата кои се водат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка сè до моментот на нивното депризнавање или оштетување.

Добивките и загубите кои произлегуваат од промените во објективната вредност и состојбата на сметките за исправка на вредноста на должнички хартии од вредност мерени по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка се признаваат директно во ревалоризациските резерви.

Банката во согласност со МСС 19 признава ревалоризациски резерви за користи на вработени за пензии за актуарски добивки и загуби од ефектот на промените во актуарските претпоставки и прилагодувањата на искуството (разликите помеѓу реализираните и очекуваните плаќања) и истите нема да бидат рекласификувани во билансот на успех.

Во ревалоризациски резерви се прикажуваат промените во актуарските претпоставки за отпремнини како разлика од претходната актуарска пресметка и новата актуарска пресметка која го вклучува ефектот на настаните кои навистина се случиле во периодот. Вакви искуствени промени кои се евидентираат во ревалоризациски резерви се: промени во финансиските претпоставки (дисконтна стапка, очекувана стапка на поврат, нивоа на идни плати и користи), промена во демографски показатели, промена во искуствени претпоставки и друго.

42 Запишан капитал (продолжува)

	2020	2019
Ревалоризациски резерви од долгорочни користи за вработени	(2.475)	(2.222)
Ревалоризациски резерви на финансиски средства преку ОВОСД	74.888	5.884
Исправка на вредност - финансиски средства преку ОВОСД	39.602	26.011
Вкупно	112.015	29.673

Движење на ревалоризациските резерви:

	2020	2019
На 1 јануари	29.673	1.568
Нето добивки/(загуби) од промени во објективната вредност на финансиски средства ОВОСД	69.004	6.706
Нето добивки/(загуби) од оштетување на финансиски средства ОВОСД	13.591	22.206
Пренос во резерви од долгорочни користи за вработени	(253)	(807)
На 31 декември	112.015	29.673

Задржана добивка

Еден дел од Задржаната добивка е реинвестирана добивка од претходната година, која беше издвоена со распределба на добивката и е наменета за инвестиции за материјални и нематеријални средства во наредната година, со цел користење на даночни ослободувања за направените инвестиции. Според одлуката, Банката издвои износ од МКД 177.648 илјади за инвестиции во 2020 година и искористениот износ на инвестиции МКД 169.120 илјади е искористен за даночно ослободување.

Останати резерви

Позицијата Останати резерви се состои од распределба на добивките од претходни години, кои според одлука се задржани како резерви на Банката.

43. Заработка по акција

Пресметката на заработката по акција на 31 декември 2020 е направена врз основа на нето добивката за годината која им припаѓа на имателите на обични акции во износ од МКД 1.185.216 илјади (2019: МКД 2.023.627 илјади) и пондерираниот просечен број на обични акции во текот на годината завршена на 31 декември 2010 од 854.061 акции (2019: 854.061 акции). Пресметката за основната заработка по акција е:

43 Заработка по акција (продолжува)

	2020	2019
Нето добивка од основна и разводната заработка по акција	1.185.216	2.023.627
Пондериран просечен број на акции за основна и разводната заработка по акција:		
Основна заработка по акција (во МКД)	1.388	2.369
Разводната заработка по акција (во МКД)	1.388	2.369

Пресметката на пондерираниот просечен број на обични акции за годината што завршува на 31 декември 2020 и 31 декември 2019 е како што следи:

	2020	2019
Издадени обични акции на 1 јануари	854.061	854.061
На 31 декември	854.061	854.061

Не постојат други трансакции кои вклучуваат обични акции или потенцијални обични акции помеѓу датумот на известување и датумот на одобрување на овие финансиски извештаи.

44. Промени во обврските кои произлегуваат од финансиските активности

	На 1 јануари 2020	Парични приливи	Парични одливи	Движење на курсни разлики	Пресметани ефективни камати	Останато	На 31 декември 2020
Тековни каматоносни обврски по субординирани кредити	(3.577)	-	(88.462)	(10)	99.076	(9.829)	(2.802)
Нетековни каматоносни обврски по субординирани кредити	1.844.568	-	-	6.252	-	-	1.850.820
Платени дивиденди	13.128	-	-	-	-	-	13.128
Вкупно обврски од финансиски активности	1.854.119	-	(88.462)	6.242	99.076	(9.829)	1.861.146

	На 1 јануари 2019	Парични приливи	Парични одливи	Движење на курсни разлики	Пресметани ефективни камати	Останато	На 31 декември 2019
Тековни каматоносни обврски по субординирани кредити	(4.491)	-	(99.094)	(37)	108.591	(8.546)	(3.577)
Нетековни каматоносни обврски по субординирани кредити	1.844.850	615.752	(615.752)	(282)	-	-	1.844.568
Платени дивиденди	10.220	-	(1.481.450)	-	-	1.484.358	13.128
Вкупно обврски од финансиски активности	1.850.579	615.752	(2.196.296)	(319)	108.591	1.475.812	1.854.119

45. Последователни настани

Во 2020 година беа усвоени измените на Законот за персонален данок на доход и на Законот за данок на добивка, ефективни од 1 јануари 2021 година, со кој се регулира даночниот третман на трошоците за КОВИД-19, обуки, хотелското сместување и другите трошоци.

По датумот на известување, до датумот на одобрување на овие финансиски извештаи, не се случиле други значајни настани по датумот на известување за кои се потребни измени и обелоденувања во финансиските извештаи.